

ΓΕΩΠΟΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ: Αγροτικής οικονομίας & Ανάπτυξης

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΗΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΠΟΣΟ
«ΠΡΑΣΙΝΕΣ ΕΙΝΑΙ»;

Ραχήλ-Χρυσάνθη Μ. Μαύρου

Μεταπτυχιακή Εργασία
που υποβλήθηκε στο τμήμα Αγροτικής Οικονομίας και Ανάπτυξης του Γεωπονικού
Πανεπιστημίου Αθηνών ως μέρος των απαιτήσεων για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού
Διπλώματος στην Ολοκληρωμένη Διαχείριση και Ανάπτυξη Αγροτικού Χώρου

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ : ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΚΑΜΠΙΑΣ

ΑΘΗΝΑ

ΙΟΥΝΙΟΣ , 2011

Μεταπτυχιακή Εργασία

ΘΕΜΑ: Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις «Πόσο Πράσινες είναι»;

Ραχήλ-Χρυσάνθη Μ. Μαύρου

Επιβλέπων Καθηγητής : Αθανάσιος Καμπάς

Εξεταστική Επιτροπή : Λεωνίδας Λουλούδης

: Χαράλαμπος Κασίμης

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

«Αυτά που είναι συνεχή και καθημερινά καθορίζουν τις εξελίξεις».

P.Valery

Οι ΜΚΟ στοχεύουν στην προστασία του περιβάλλοντος πρωταρχικά , στην υγεία και την ποιότητα της ζωής των ανθρώπων, όπως και στην προστασία της φύσης στο μήκος ζωής όλων των γενεών. Η προσοχή τους είναι στραμμένη στο μέλλον με βάση την αρχή της αειφορίας-βιωσιμότητας δηλαδή της επάρκειας και της διατηρησιμότητας των φυσικών στοιχείων , μέσα από τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν στο παρόν ώστε ο σύγχρονος κόσμος να είναι βιώσιμος. Η προστασία των θεμελιωδών αγαθών και της ποιότητάς τους έχει άμεση σχέση με τους σκοπούς και τις διαδικασίες της οικονομικής δραστηριότητας. Όλο και περισσότερο το παρόν και το μέλλον θα χαρακτηρίζονται ως βιώσιμα ανάλογα με τον βαθμό ενσωμάτωσης της περιβαλλοντικής προστασίας στην οικονομική δραστηριότητα.

Οι περιβαλλοντικές ή οικολογικές οργανώσεις αποτελούν την αιχμή του δόρατος για την ευαισθητοποίηση , την ενημέρωση και την ενεργοποίηση της κοινωνίας σε τοπική ή εθνική διάσταση σε θέματα περιβάλλοντος. Είναι σε πολλές περιπτώσεις εξειδικευμένες στα πεδία της δράσης τους , παρακολουθούν τα θεματικά πεδία της βιώσιμης ανάπτυξης και της προστασίας του περιβάλλοντος , διαθέτουν δυναμική αμεσότητας και ταυτόχρονα λειτουργούν σε πολλές περιπτώσεις με θεσμικό ρόλο στα όργανα της διαβούλευσης και παρακολούθησης σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και διεθνές επίπεδο. ***Μέσα από αυτή την ιδιαιτερότητα τόσο της εξειδίκευσης όσο και της τοπικότητας της δικτύωσης των μη κυβερνητικών οργανώσεων***, τους δίνεται η δυνατότητα να μπορούν να "κρίνουν" τι είναι απαραίτητο και τι όχι για την περιβαλλοντική προστασία.

ABSTRACT

According to NGOs the environmental protection are primarily aimed at health and quality of human life, as in nature conservation in length of life for all generations. Attention is focused in the future under the principle of sustainability-sustainability through measures to be taken in this time that the modern world to be sustainable. The protection of fundamental goods and their quality is directly related to the purposes and processes of economic activity. Increasingly present and future will be characterized as viable depending on the degree of fusion of environmental protection with economic activity

The environmental and ecological organizations are very important for the, awareness and the information of society on a local or national level to environmental issues. In many cases specialist in the fields of action, follow the themes of sustainable development and environmental protection, have dynamic immediacy and simultaneously operate in many cases an institutional role in the organs of consultation and monitoring at local, regional, national and international level. Through this specialization of both specificity and localization of the networking of non-governmental organizations, NGOs have the ability to occur what is necessary or not for the environmental protection.

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	3
Abstract.....	4
Περιεχόμενα	5
Εισαγωγή.....	8
Κεφάλαιο 1: Κοινωνικοί φορείς και μη Κυβερνητικές Οργανώσεις	
1.1 Ορισμός και λειτουργία της κοινωνικής οικονομίας.....	10
1.2 Προβλήματα της κοινωνικής οικονομίας.....	1
1.3 Κοινωνική οικονομία και μη κυβερνητικές οργανώσεις.....	12
1.4 Τα χαρακτηριστικά των φορέων της κοινωνικής οικονομίας.....	13
1.5 Η σύνδεση των φορέων της κοινωνικής οικονομίας με την κοινωνία των πολιτών.....	13
Κεφάλαιο 2: Παρουσίαση των μη Κυβερνητικών οργανώσεων	
2.1 Τι είναι οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.....	16
2.2 Η ιστορική εξέλιξη των Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.....	18
2.3 Τα χαρακτηριστικά των Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.....	19
2.4 Οι κατηγορίες και οι δράσεις των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.....	19
2.5 Ο ρόλος των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.....	21
2.6 Πηγές χρηματοδότησης των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.....	21
2.7 Τα προβλήματα των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.....	23
Κεφάλαιο 3: Παρουσίαση των ελληνικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων	
3.1 Η ιστορική εξέλιξη των περιβαλλοντικών ΜΚΟ.....	25
3.2 Τα γενικά χαρακτηριστικά των περιβαλλοντικών ΜΚΟ.....	29
3.3 Ο ρόλος και δράσεις των περιβαλλοντικών ΜΚΟ.....	30
3.4 Τα προβλήματα των ελληνικών περιβαλλοντικών ΜΚΟ.....	33

Κεφάλαιο 4: Εμπειρικές Μελέτες για τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

4.1 Εμπειρικές Μελέτες σε διεθνές επίπεδο για τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.....	36
4.2 Εμπειρικές Μελέτες και έρευνες στην Ελλάδα για τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.....	39

Κεφάλαιο 5: Παρουσίαση της έρευνας για τις ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.

5.1 Ερευνητικές υποθέσεις και μεθοδολογία.....	46
5.2 Διαδικασία έρευνας.....	48
5.3 Μεθοδολογία.....	50

Κεφάλαιο 6 : Παρουσίαση της Έρευνας και Ανάλυση Δεδομένων.

6.1 Παρουσίαση των αποτελεσμάτων από την περιγραφική στατιστική του ερωτηματολογίου των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.....	51
6.2 Ανάλυση κλίμακας LIKERT.....	68

Κεφάλαιό 7: Τελικά Συμπεράσματα

7.1 Ανακεφαλαίωση των αποτελεσμάτων της έρευνας για τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.....	87
7.2 Προτάσεις για την αύξηση της απήχησης των ελληνικών Περιβαλλοντικών Οργανώσεων και η ενδυνάμωση του ρόλου του.....	91

Παράρτημα.....	92
-----------------------	-----------

Βιβλιογραφία.....	115
--------------------------	------------

«Δεν θα υπάρξουν όρια για την κακότητά τους και με την αγριότητα θα ξεριζώσουν τα μεγάλα δέντρα απ' τα δάση της υψηλίου. Κι' ύστερα, όταν χορτάσουν, θα τρέφονται από την επιθυμία να δώσουν θάνατο, πόνους, συμφορά, πολέμους και οργή, αδιαφορώντας για το ποιοι και ποια θα ζουν εκεί. Τίποτε πάνω στη γη, κάτω απ' τη γη ή στο νερό, δεν θα υπάρξει που να μη κυνηγηθεί, να μη λεηλατηθεί και να μη διαφθαρεί, μεταφερόμενο από την μια Χώρα στην άλλη...».

Λεονάρντο ντα Βίντσι

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

«Όλα έχουν ειπωθεί, μένει όμως να τα ξαναπούμε με άλλον τρόπο».

Αντρέ Ζίντ

Η παρούσα εργασία εκπονήθηκε στα πλαίσια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών « Ολοκληρωμένη Διαχείριση και Ανάπτυξη Αγροτικού Χώρου» του Τμήματος Αγροτικής Οικονομίας και Ανάπτυξης του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών».

Σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν να μελετήσει το πόσο "Πράσινες" οι Περιβαλλοντικές Οργανώσεις είναι στην Ελλάδα. Μολονότι ο όρος "Πράσινος" μπορεί να θεωρηθεί γενικός και αόριστος , σύμφωνα με την Θ. Λαζαρέτου (Λαζαρέτου 2002 , σ. 24) που υποστηρίζει ότι « *Πράσινος είναι αυτός που στις δράσεις του και στις επεμβάσεις του λαμβάνει υπόψη την επάρκεια των φυσικών στοιχείων επίσης την ανάγκη της διατηρησιμότητας στο χρόνο των βασικών συστατικών των φυσικών στοιχείων καθώς και τις άμεσες και μακροπρόθεσμες ανάγκες ενός τόπου*». Αφορμή για την παρούσα μελέτη στάθηκε ένα άρθρο στην εφημερίδα Πρώτο θέμα της κυρίας Λιακοπούλου Χ.(2008) *Εναλλακτικές Λύσεις ή νέα Προβλήματα*: Όπου φιλοξενεί απόψεις ειδικών για τα περιβαλλοντικά θέματα που διχάζουν. Στην διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας πολλές προτάσεις έχουν γίνει προκειμένου να βρεθούν λύσεις στα μεγάλα περιβαλλοντικά προβλήματα π.χ. κλιματικές αλλαγές. Τι γίνεται όμως στην περίπτωση που διαπιστώνεται ότι η εναλλακτική λύση που έχει προταθεί δεν είναι απαραίτητα καλύτερη , αντιθέτως μπορεί να περιπλέξει ακόμα περισσότερο τα πράγματα. Χαρακτηριστικές περιπτώσεις είναι ο "πόλεμος" που έχει ξεσπάσει για την ασφαλή χρήση της πυρηνικής ενέργειας , οι έντονες διαφωνίες για το αν τα καύσιμα είναι πράγματι φιλικά προς το περιβάλλον και τέλος η αμφισβήτηση μεγάλης μερίδας επιστημών ως προς το εάν τα γενετικά τροποποιημένα τρόφιμα μπορούν να θρέψουν με ασφάλεια και να λύσουν το πρόβλημα της παγκόσμιας πείνας. Με γνώμονα τα παραπάνω ζητήθηκε , από τις Περιβαλλοντικές Οργανώσεις της Ελλάδας να απαντήσουν σε μια σειρά ερωτημάτων που αφορούν τα εξής ζητήματα που είναι στην επικαιρότητα:

1. Βιολογικά προϊόντα
2. Γενετικά τροποποιημένοι Οργανισμοί (GMOs)
3. Πυρηνική ενέργεια
4. Ενεργειακά φυτά και βιοκαύσιμα
5. Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ)
6. Η αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει»
7. Η αρχή της προφύλαξης.

Το ερώτημα το οποίο προκύπτει είναι μέχρι ποιού σημείου οι ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις είναι διατεθειμένες να "θυσιάσουν" το περιβάλλον για την λύση προβλημάτων όπως είναι η ενέργεια και η παγκόσμια πείνα.

Επιμέρους στόχοι της έρευνας είναι η ιστορική ανασκόπηση της δημιουργίας των περιβαλλοντικών κινημάτων και των ρόλων τους. Τέλος η ανάδειξη των θετικών δράσεων των ελληνικών ΜΚΟ , των απόψεων τους , των συνεργασιών τους. Για την επίτευξη των στόχων πραγματοποιήθηκε βιβλιογραφική ανασκόπηση και εμπειρική έρευνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

Κοινωνική Οικονομία και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

Για το νόημα του εθελοντισμού και την αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου:

«Όσον αφορά τον ελεύθερο χρόνο, τα αυτοκίνητα, η τηλεόραση, τα ταξίδια και το σεξ αποτελούν τα κύρια αντικείμενα του σύγχρονου καταναλωτισμού. Αντί λοιπόν να τα θεωρούμε δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου, καλύτερα θα ήταν να τα αποκαλούσαμε παθητικότητα ελεύθερου χρόνου».

Έριχ Φρομ, «Να έχεις ή να είσαι».

Η κοινωνική οικονομία αποτελεί τον εναλλακτικό τομέα της οικονομίας με βαθιές κοινωνικές ρίζες, συνυφασμένη με την κοινωνία και τις συλλογικότητές της. Στην κοινωνική οικονομία σημαντικός είναι ο ρόλος των μη κυβερνητικών οργανώσεων (ΜΚΟ) και του εθελοντισμού. Σε πολλούς τομείς όπως και στον τομέα του περιβάλλοντος η κοινωνική οικονομία έχει υψηλές αποδόσεις, ενώ συμβάλλει αποτελεσματικά και στην απασχόληση και στην πολιτική δυναμική στους τομείς αυτούς.

1.1 Ορισμός και λειτουργία της κοινωνικής οικονομίας

Η κοινωνική οικονομία αποτελεί τον τρίτο τομέα της οικονομίας μετά από τον ιδιωτικό και τον δημόσιο τομέα. Το φάσμα των επιχειρηματικών φορέων της κοινωνικής οικονομίας είναι αρκετά ευρύ, καθώς μέσα σε αυτόν τον τομέα μπορούν να συμπεριληφθούν φορείς από τις μη κυβερνητικές οργανώσεις έως τα πανεπιστήμια και τα ινστιτούτα ή ακόμη τις κοινωνικές επιχειρήσεις και τους συνεταιρισμούς.

Κοινωνική Οικονομία¹ είναι η οικονομία που δημιουργείται από δραστηριότητες εθελοντών, ΜΚΟ, κοινωνικών επιχειρήσεων και συνεταιρισμών, συλλογικών φορέων των καταναλωτών, ινστιτούτων και πανεπιστημίων και εν γένει από κοινωνικές δράσεις κοινωνικών συλλογικών προσώπων. (Ι. Ζήσης 2004)

Η διαφορά της από την ιδιωτική οικονομία έγκειται στο ότι αυτή δεν αποβλέπει στο κέρδος και δεν κυριαρχείται από τους ανταγωνιστικούς κανόνες της αγοράς σε αντίθεση με την ιδιωτική, από δε τον δημόσιο τομέα έγκειται στον εθελοντικό και πρωτοβουλιακό κοινωνικό χαρακτήρα της, που είναι ελεύθερος από διοικητικές αγκυλώσεις και πολιτικές ή οικονομικές σκοπιμότητες. Η κοινωνική οικονομία αποτελεί πρωταρχικά έναν παράγοντα ισχυρής εν γένει μόχλευσης της οικονομίας και ταυτόχρονα έναν συντελεστή για την τοπική ολοκλήρωση της ανάπτυξης με καθοριστικό ρόλο.

1. Ο όρος «Κοινωνική Οικονομία» προέρχεται από την Γαλλία και χρησιμοποιήθηκε πρώτη φορά το 19^ο αιώνα. Περιελάμβανε φορείς που επεδίωκαν τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας και την ποιότητα της ζωής. Εξίσου επιτυχημένοι και σύντομοι ορισμοί του όρου « Κοινωνική Οικονομία» είναι ο γερμανικός όρος « Οικονομία της Κοινωνικής Ωφέλειας» και ο Βρετανικός όρος « Εθελοντικός Τομέας». Από τους παραπάνω ορισμούς μπορούν να συνταχθούν τα χαρακτηριστικά των φορέων της Κοινωνικής Οικονομίας .

Η κοινωνική οικονομία συνεισφέρει ποσοτικά και ποιοτικά στην ανάπτυξη και την απασχόληση, καλύπτοντας αποτελεσματικά και τους τρεις στόχους της Λισσαβόνας, που είναι οι εξής:

1. η κοινωνική συνοχή,
2. η οικονομική ανάπτυξη και
3. η προστασία του περιβάλλοντος

Μέσα από την κοινωνική οικονομία παράγεται προϊόν με έντονο κοινωνικό χαρακτήρα. Αυτό το προϊόν μπορεί να έχει σχέση με την προστασία της φύσης και του περιβάλλοντος.

Η κοινωνική οικονομία αποτελεί εξωτερική οικονομία ή θετική εξωτερική επίδραση και παράγοντα προστιθέμενων αξιών για τον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα, όταν αυτοί κινούνται στην ίδια κατεύθυνση. Δεν απογράφεται πλήρως μέσα στο λογιστικό κύκλο της παραγωγής ούτε το σύνολο του προϊόντος της κοινωνικής οικονομίας και της κοινωνικής απασχόλησης ούτε ο ιδιαίτερος πολιτικός ρόλος. Ωστόσο η κοινωνική οικονομία είναι βασικός μετασχηματιστής της ανάπτυξης σε βιώσιμη ανάπτυξη και αποτελεί την καρδιά της διασύνδεσης της κοινωνικής ανάπτυξης και της καταναλωτικής ζήτησης. Με αυτή την σύνδεση η καταναλωτική ζήτηση προσανατολίζεται σε όρους ποιότητας ζωής, υγείας και περιβάλλοντος και αναζητεί πιστοποιημένα προϊόντα. Η κοινωνική οικονομία λοιπόν διαμεσολαβεί μεταξύ παραγωγής και κατανάλωσης και εκφράζει την κοινωνική ζήτηση. Οι περιβαλλοντικές και οι καταναλωτικές μη κυβερνητικές οργανώσεις διαμόρφωσαν τους αρχικούς πυρήνες κοινωνικής ζήτησης για προϊόντα ποιότητας που σέβονται την υγεία και το περιβάλλον.

Τα τέσσερα μοντέλα κοινωνικής οικονομίας σύμφωνα με τον Γ. Κοντορίνη (Γ. Κοντορίνης, 2010) είναι :

1. **Το Σκανδιναβικό** μοντέλο, που αποτελεί ένα μοντέλο υποστηριζόμενο από τον δημόσιο τομέα αλλά και με ισχυρές εθελοντικές δράσεις και αξίες,
2. **Το Αγγλοσαξονικό** που λειτουργεί διαμεσολαβητικά.
3. **Το Ρηγανικό** ύπαρξη θετικών επεμβάσεων και μέτρων για την καλύτερη ενσωμάτωση των "διαφορετικών" πολιτών της χώρας και την αφομοίωση αυτών. Συνεργασία κρατικών φορέων μη κυβερνητικών οργανώσεων και σωματείων και τέλος
4. **Το Μεσογειακό** μοντέλο εστιάζει στην πρόνοια αλλά με έναν αγκυλωμένο τρόπο και όχι ευέλικτο.

1.2 Προβλήματα της κοινωνικής οικονομίας

Τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η κοινωνική οικονομία ενδεικτικά είναι τα εξής:

1. Ανεπάρκεια πόρων και υποδομών.
2. Ανεπάρκεια δικτύωσης.
3. Ανεπάρκεια επιχειρησιακής δυναμικής.

Αυτά τα προβλήματα όμως έχουν σαν αποτέλεσμα να είναι ανεπαρκής η κοινωνική οικονομία στον ρόλο της για την βιώσιμη ανάπτυξη. Είναι προβλήματα εξωγενή, που

προέρχονται από το οικονομικό και θεσμικό περιβάλλον μέσα στο οποίο λειτουργεί η κοινωνική οικονομία. Για παράδειγμα μερικά από τα προβλήματα αυτά οφείλονται στην απουσία ανάδειξης του ρόλου της κοινωνικής οικονομίας και στην αδυναμία της κοινωνικής οικονομίας να προσελκύσει νέο ανθρώπινο δυναμικό και να γίνει πεδίο καινοτομίας ιδεών και δράσεων.

1.3 Κοινωνική οικονομία και μη κυβερνητικές οργανώσεις

Ειδικότερα , εστιάζοντας , στην περίπτωση των μη κυβερνητικών οργανώσεων και ιδιαίτερα των περιβαλλοντικών ή οικολογικών οργανώσεων. Οι περιβαλλοντικές ή οικολογικές οργανώσεις αποτελούν την αιχμή του δόρατος για την ευαισθητοποίηση, την ενημέρωση και την ενεργοποίηση της κοινωνίας σε τοπική ή εθνική διάσταση σε θέματα περιβάλλοντος. Είναι σε πολλές περιπτώσεις εξειδικευμένες στα πεδία της δράσης τους, παρακολουθούν τα θεματικά πεδία της βιώσιμης ανάπτυξης και της προστασίας του περιβάλλοντος , διαθέτουν δυναμική αμεσότητας και ταυτόχρονα λειτουργούν σε πολλές περιπτώσεις με θεσμικό ρόλο στα όργανα της διαβούλευσης και παρακολούθησης σε τοπικό , περιφερειακό , εθνικό και διεθνές επίπεδο. Μέσα από αυτή την ιδιαιτερότητα τόσο της εξειδίκευσης όσο και της τοπικότητας της δικτύωσης των μη κυβερνητικών οργανώσεων , η περιβαλλοντική προστασία εκφράζεται στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας με δράσεις ιδιαίτερα αποτελεσματικές και λειτουργικές για την προστασία της φύσης και την βιώσιμη ανάπτυξη. Οι μη κυβερνητικές οργανώσεις μπορούν να είναι σύμβουλοι σε κάποιες όψεις , του ιδιωτικού , του δημόσιου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα. Μπορούν ακόμη να είναι εταίροι σε δράσεις , καθώς συνήθως αξιοποιούν αποτελεσματικά τους πόρους από τις χορηγίες και τις συνδρομές.

Η Κοινωνική Οικονομία είναι πεδίο:

1. Εθελοντισμού
2. Πλούτου ιδεών
3. Κοινωνικής καινοτομίας
4. Πρακτικής φαντασίας
5. Αποκατάστασης ανθρώπινης προσωπικότητας– οντότητας
6. Σεβασμού της αξίας της κάθε ζωής στη φύση
7. Σεβασμού της ζωντανής αισθητικής και πολιτιστικής κληρονομιάς

1.4 Τα χαρακτηριστικά των φορέων της κοινωνικής οικονομίας

Τα χαρακτηριστικά των φορέων της Κοινωνικής Οικονομίας ή κοινωνικών φορέων επικεντρώνονται στον τρόπο λειτουργίας αυτών. Ο τρόπος χρηματοδότησης , οι οικονομικοί στόχοι, η ανεξαρτησία της διοίκησης, η ύπαρξη δημοκρατικών διαδικασιών και κοινωνικών αξιών είναι ορισμένα από τα στοιχεία που εξετάζονται για τον χαρακτηρισμό ενός φορέα ως Κοινωνικής Οικονομίας.

Αναλυτικότερα, τα κριτήρια για την κατάταξη ενός φορέα στους φορείς Κοινωνικής Οικονομίας όπως τα ορίζει ο Ι. Ζήσης (*Ι. Ζήσης 2004*) είναι:

1. Η ανεξαρτησία της δράσης από τον κρατικό τομέα
2. Η απουσία κερδοσκοπικού κινήτρου
3. Η ανεξάρτητη δημοκρατική διοίκηση
4. Η ελεύθερη συμμετοχή εθελοντών
5. Η δημοκρατική λήψη αποφάσεων
6. Η εξύψωση ανθρωπιστικών και δημοκρατικών αρχών
7. Η εξυπηρέτηση κοινωνικών σκοπών ανεξαρτήτως οικονομικών κινήτρων

Το σύνολο των παραπάνω χαρακτηριστικών εξηγεί τον ιδιαίτερο χαρακτήρα των φορέων της κοινωνικής οικονομίας. Ως σημαντικότερα στοιχεία των συγκεκριμένων φορέων δύναται να θεωρηθούν η ανεξάρτητη δράση τους , η δημοκρατική τους λειτουργία και ο τελικός τους στόχος , δηλαδή η εξύψωση ανθρωπιστικών και κοινωνικών αρχών. Ωστόσο όλα τα παραπάνω χαρακτηριστικά σκιαγραφούν τον ιδιαίτερο ρόλο που διαδραματίζουν οι φορείς Κοινωνικής Οικονομίας στη σύγχρονη κοινωνικό-οικονομικό-πολιτική πραγματικότητα.

1.5 Η σύνδεση των φορέων της κοινωνικής οικονομίας με την κοινωνία των πολιτών.

Ο όρος «Κοινωνική Οικονομία» περιγράφει ένα νέο χώρο ανάμεσα στο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα , ο οποίος διαθέτει πολιτική ισχύ. Ο όρος , που περιγραφεί το συγκεκριμένο χώρο είναι ο όρος «Κοινωνία των Πολιτών» (civil society) για τον οποίο τον τελευταίο καιρό στην Ελλάδα γίνεται λόγος .

Η Κοινωνία των Πολιτών , δημιουργήθηκε από την αναγκαιότητα της κοινωνίας να διευρύνει το ρόλο της στην παγκοσμίως μεταβαλλόμενη πολιτική σκηνή με σκοπό να δοθεί μια λύση στην κρίση της έμμεσης αντιπροσωπευτικής , κοινοβουλευτικής δημοκρατίας. Συνεπώς δημιουργήθηκε για να αντιμετωπίσει πάγια και διαρκή προβλήματα, τα οποία δεν τύγχαναν της κατάλληλης αντιμετώπισης από τους ήδη υπάρχοντες φορείς. Οι ίδιοι οι πολίτες ένιωσαν την ανάγκη να ενεργοποιηθούν και να κινηθούν οργανωμένα και αποτελεσματικά ενάντια σε κρατικές κυρίως δράσεις που έπλητταν και πλήττουν το δημόσιο συμφέρον , τις κοινωνικές και δημοκρατικές αρχές.

Η Κοινωνία των Πολιτών σύμφωνα με τον Χ. Κουταλάκη (Χ. Κουταλάκης , 2006) αποτελεί μια νέα ομάδα πίεσης στην πολιτική αρένα με συνεχώς αυξανόμενη ισχύ. Κύριος λόγος της αυξανόμενης ισχύς της είναι η διευρυμένη κοινωνική της βάση και η ικανοποίηση των αιτημάτων και αναγκών των πολιτών. Ο στόχος αυτός επιτυγχάνεται καθώς η Κοινωνία των Πολιτών αποτελείται από ενεργούς πολίτες, οι οποίοι δρουν συλλογικά, δημόσια και ανεξάρτητα από την κρατική δράση με στόχο την αντιμετώπιση των υπαρχόντων προβλημάτων που υποβιβάζουν τα αιτήματα τους. Η συλλογική δράση της Κοινωνίας των Πολιτών οργανώνεται από φορείς Κοινωνικής Οικονομίας, δηλαδή από φορείς που φέρουν τα χαρακτηριστικά που αναφέρθηκαν στην προηγούμενη ενότητα.

Συνεπώς οι πολίτες μέσω των φορέων Κοινωνικής Οικονομίας οργανώνουν την κοινωνία των Πολιτών. Η Κοινωνία των Πολιτών μέσω της συλλογικής και Οργανωμένης δράσης και διαθέτοντας την απαιτούμενη ισχύ διεκδικεί το δικαίωμα των πολιτών σε μια καλύτερη ποιότητα ζωής,

Σύμφωνα με το κείμενο της Διεθνούς Σύμβασης του Άαρχους ,το οποίο έχει επικυρωθεί με νόμο του ελληνικού κράτους του 2005.(Βασίλης Κ. Δωροδίνης 2005)

Η Σύμβαση αυτή αναγνωρίζει το «**τριπλό δικαίωμα των πολιτών στο περιβάλλον**». Πρώτη επιδίωξη είναι να αποκτήσουν οι πολίτες μεγαλύτερη δυνατότητα πρόσβασης στην πληροφόρηση για θέματα περιβάλλοντος, μάλιστα στις χώρες εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης (όπου από το 1990 έχει εισαχθεί η Οδηγία 90/313/ΕΟΚ για την περιβαλλοντική πληροφόρηση), οι οποίες κατά κανόνα στερούνταν νομοθετικών ρυθμίσεων για το θέμα αυτό. Απώτερος στόχος είναι η εμπέδωση της διαφάνειας, η συνεργασία των κατά τόπους Αρχών με τους πολίτες και η καθιέρωση της λογοδοσίας εκ μέρους τους σε θέματα περιβάλλοντος.

Δεύτερη επιδίωξη είναι η διασφάλιση για τους πολίτες δυνατοτήτων να διατυπώνουν απόψεις για θέματα περιβάλλοντος με θεσμικά κατοχυρωμένο τρόπο και να εξασφαλιστεί ώστε, όσοι λαμβάνουν τελικές αποφάσεις για το περιβάλλον, να παίρνουν σοβαρά υπόψη τους τις απόψεις αυτές.

Τρίτη επιδίωξη είναι να εξασφαλιστεί στους πολίτες και στους φορείς τους ,ευχερής πρόσβαση στη Δικαιοσύνη , κάθε είδους και βαθμού , σε περιπτώσεις προσβολής του

περιβάλλοντος ή αμέλειας ως προς αυτό. Αυτό σημαίνει ότι εξασφαλίζονται μηχανισμοί τέτοιοι ώστε οι πολίτες να είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν τα ποικίλα κόστη δικαστικών προσφυγών, αλλά και ότι δημιουργούνται και μηχανισμοί που θα τους επιτρέπουν τη χρήση επιστημονικής προσέγγισης των επιμέρους περιβαλλοντικών ζητημάτων , η οποία συχνά απαιτεί ακόμα μεγαλύτερα κόστη.

Όπως αναφέρεται στο Προοίμιο της Σύμβασης , η ενημέρωση και η ενεργοποίηση της κοινωνίας των πολιτών σε θέματα περιβάλλοντος αποτελούν καθοριστικό παράγοντα για την προστασία του , διότι συμβάλλουν στη λήψη των σωστών αποφάσεων στα πλαίσια της σχετικής πολιτικής , αλλά και στην αποτελεσματική εφαρμογή τους. Με την ίδια τη Σύμβαση και με τους ειδικότερους όρους της , τα δικαιώματα των πολιτών στην πληροφόρηση και στη συμμετοχή γίνονται συγκεκριμένα , ενώ θεσπίζονται απτές διαδικασίες για την αποτελεσματική άσκησή τους.

Προϋπόθεση , όπως σχολιάζει η Κ. Μπίμπα (*Κ.Μπίμπα 2009*) , για να συμμετάσχουν οι πολίτες σε οργανωμένες συλλογικές μορφές εκπροσώπησης, όπως είναι οι κοινωνικοί φορείς , είναι η ευαισθητοποίηση και η κινητοποίηση των συγκεκριμένων φορέων για την αύξηση της συμμετοχής των πολιτών σε αυτές. Τοιουτοτρόπως , οι κοινωνικοί φορείς θα αυξήσουν την κοινωνική και πολιτική ισχύ τους και θα καταπολεμήσουν συλλογικά την κρατική αυθαιρεσία μέσω της άσκησης αυξημένης πίεσης και την επιβολή αμοιβαίων ελέγχων (checks and balances)

Συμπερασματικά, η Κοινωνία των πολιτών μέσω των φορέων Κοινωνικής Οικονομίας μπορεί να κινητοποιήσει τους πολίτες να συμμετέχουν σε συλλογικές μορφές εκπροσώπησης με στόχο να αυξηθεί η πίεση και ο έλεγχος προς την κρατική εξουσία, ιδιαίτερα σε κρίσιμους τομείς, όπως είναι ο τομέας του περιβάλλοντος . Ταυτόχρονα με την αποτελεσματικότερη διεκδίκηση των δικαιωμάτων των δικαιωμάτων των πολιτών δύναται να επιτευχθεί εν μέρει η εξυγίανση του κρατικού μηχανισμού και της πολιτικής σκηνής της χώρας , καθώς επίσης , η καλύτερη ποιότητα της δημοκρατίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

Παρουσίαση των μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

2.1 Τι είναι οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

Οι ΜΚΟ ² αποτελούν φορείς Κοινωνικής Οικονομίας και μορφές εκπροσώπησης της Κοινωνίας των Πολιτών. Τα χαρακτηριστικά, ο ρόλος, οι δράσεις, οι τρόποι χρηματοδότησης και ο τρόπος λειτουργίας των ΜΚΟ Βρίσκονται σε συμφωνία με τα χαρακτηριστικά των φορέων Κοινωνικής Οικονομίας και ανταποκρίνονται στο σύγχρονο ρόλο που διαδραματίζει η Κοινωνία των Πολιτών.

Αρχικά , οι ΜΚΟ (Non Governmental Organizations –NGOs³) ως φορείς Κοινωνικής Οικονομίας διαθέτουν τα χαρακτηριστικά αυτών , δηλαδή η δράση τους είναι ανεξάρτητη από τον κρατικό τομέα , η λειτουργία τους χαρακτηρίζεται από την απουσία του κερδοσκοπικού κινήτρου , διαθέτουν ανεξάρτητη δημοκρατική διοίκηση , η λήψη των αποφάσεων γίνεται με δημοκρατικό τρόπο , η συμμετοχή εθελοντών είναι ελεύθερη , Ενώ ο στόχος τους είναι η εξύψωση ανθρωπιστικών και δημοκρατικών αρχών , καθώς και η εξυπηρέτηση κοινωνικών σκοπών ανεξαρτήτως οικονομικών κινήτρων. Επιπρόσθετα , οι ΜΚΟ εκπροσωπούν τα αιτήματα και τις επιθυμίες των πολιτών.

Επιπλέον όπως αναφέρει ο Χ. Ανθόπουλος ο (Χ.Ανθόπουλος, 2002) όρος “non governmental organizations” τον οποίο και μεταφράζουμε ως «μη κυβερνητικές οργανώσεις», κατάγεται από το διεθνές δίκαιο. Για την ακρίβεια πρωτοεμφανίστηκε στο άρθρο 71 του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών (1945), το οποίο προβλέπει την αναγνώριση «συμβουλευτικού καθεστώτος» σε διεθνείς και εθνικές ΜΚΟ. Πρόσφατα, μάλιστα, ο όρος έκανε την εμφάνισή του και στην ελληνική νομοθεσία: στο Ν.2731/1999 για την αναπτυξιακή βοήθεια (άρθρα 10 έως 17) και το Ν.2646/1998 για την ανάπτυξη του Εθνικού Συστήματος Κοινωνικής Φροντίδας (άρθρο 12).

Αν και πολλοί υπάρχουν πολλοί -αλληλοσυμπληρούμενοι μεταξύ τους- ορισμοί για τις ΜΚΟ, οι περισσότεροι συμφωνούν ότι ως ΜΚΟ μπορεί να χαρακτηριστεί οποιαδήποτε οργάνωση που ο έλεγχός της είναι έξω από το κράτος, την αγορά και τους μηχανισμούς τους.

2. Ο όρος «Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις» είναι διαδεδομένος στην ελληνική βιβλιογραφία ως μετάφραση του όρου Non Governmental Organizations -NGOs. Σύμφωνα με τον Χαράλαμπο Ανθόπουλο η μετάφραση είναι ατυχής καθώς οι οργανώσεις αυτές δεν είναι μόνο ανεξάρτητες από την κυβέρνηση , δηλαδή τον Πρωθυπουργό και τους Υπουργούς, αλλά και από τα πολιτικά κόμματα και τη διοίκηση. Συνεπώς η καλύτερη απόδοση του όρου θα ήταν Μη Κρατικές Οργανώσεις. Ανθόπουλος Χ.(2002), Πολιτικά Κόμματα και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, Κοινωνία των Πολιτών,

3 Όρος *Non Governmental Organisations –NGOs* πρωτοεμφανίστηκε το 1945 στο άρθρο 17 του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, το οποίο προέβλεπε την αναγνώριση συμβουλευτικού καθεστώτος σε διεθνής και εθνικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Otto,D (1996),*civil society, Human Rights Quarterly, vol.18, no 1.*

Για την πληρέστερη παρουσίαση της έννοιας των ΜΚΟ παρατίθεται ο ορισμός του Wahl Peter για αυτές. Σύμφωνα λοιπόν με τον Wahl Peter

« οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις αποτελούν ενώσεις εθελοντικές ανεξάρτητες από το κράτος και τα πολιτικά κόμματα , αγαθοεργείς , μη κερδοσκοπικές , που αποδέχονται ως μέλη τους άτομα ανεξάρτητα από φυλή, θρησκεία και φύλο» (Wahl P.1997)

Στον παραπάνω ορισμό μπορούν να προστεθούν η διοικητική ανεξαρτησία, ο δημοκρατικός τρόπος λειτουργίας τους, η καταστατική κατοχύρωση τους και η ιδιωτική πρωτοβουλία ίδρυσης και οργάνωσης τους.

Ο Gerard Clark (*Clark G., 1998*) ορίζει τις ΜΚΟ ως μη κερδοσκοπικές οργανώσεις ιδιωτικής πρωτοβουλίας με διακριτό νομικό χαρακτήρα και στόχο το δημόσιο συμφέρον.

Σύμφωνα με τον Stromquist (*Stromquist N., 2002*), οι ΜΚΟ είναι οι μη κρατικές, εθελοντικές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών που αναλαμβάνουν δράσεις στους τομείς της παροχής υπηρεσιών σε αδύναμες κοινωνικές ομάδες ή άτομα, της ανάπτυξης προγραμμάτων ενίσχυσης των τοπικών κοινοτήτων και της διαμεσολάβησης για τη βιώσιμη ανάπτυξη σε συνεργασία με το κράτος ή και άλλους φορείς⁴.

Σύμφωνα με έναν άλλον ορισμό του Παντελή Σκλία,

«οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις αποτελούν ένα ιδιωτικό, μη κερδοσκοπικό ίδρυμα ή οργάνωση, που διαθέτει μια σχετική τουλάχιστον αυτονομία από κρατικούς ή παρακρατικούς οργανισμούς και διακυβερνητικούς οργανισμούς. Αποτελούν επίσης ένα δομημένο οργανισμό, ο οποίος εκφράζει συγκεκριμένα συμφέροντα ή ενδιαφέροντα ή και ανησυχίες μιας ομάδας ανθρώπων, αποδεικνύοντας την αδιάκοπη πολιτική συμμετοχή σε εθνικό ή και σε διεθνές επίπεδο, στοχεύοντας στην ικανοποίηση των προαναφερθέντων ενδιαφερόντων και ανησυχιών.»(Π. Σκλίας , 1999)

Οι παραπάνω ορισμοί διαθέτουν πολλά κοινά στοιχεία. Γενικότερα μπορούμε να ορίσουμε τις ΜΚΟ ως μη κερδοσκοπικές οργανώσεις που λειτουργούν εκτός των καθιερωμένων πολιτικών δομών και προωθούν τα μη εμπορικά συμφέροντα (ή θέματα του ενδιαφέροντος τους) με μη βίαιες μορφές δράσης (εκδηλώσεις, καμπάνιες , ενημέρωση , πολιτική πίεση , άμεση δράση).

4. Σύμφωνα με την ηλεκτρονική εγκυκλοπαίδεια Βικιπαίδεια , η εθελοντική δράση αναφέρεται στην ηθελημένη παροχή υπηρεσιών για κάποιο κοινωφελή σκοπό χωρίς πληρωμή. Ιδιαίτερη απήχηση

στις μέρες μας έχει η μορφή εθελοντισμού που συσχετίζεται με τις ΜΚΟ, για θέματα όπως η οικολογία και η βοήθεια ευαίσθητων ή περιθωριοποιημένων κοινωνικών ομάδων και πραγματοποιείται με ουσιαστικό και μακροπρόθεσμο στόχο την ομαλή ένταξη των ατόμων αυτών στο κοινωνικό σύστημα, και όχι τόσο την ανάπτυξη του αισθήματος της αλληλεγγύης.

2.2 Η ιστορική εξέλιξη των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

Οι ΜΚΟ έκαναν την εμφάνιση τους τη δεκαετία του 1980. Εκείνη την περίοδο δημιουργήθηκαν πολλά κοινωνικά κινήματα για την βελτίωση της ποιότητας της ζωής των ανθρώπων. Τα κινήματα εκείνης της περιόδου ήταν κυρίως ουμανιστικά και οικολογικά , ενώ είχαν έντονο το στοιχείο της διαφοροποιημένης στάσης απέναντι στη στάση που διατηρούσαν τα κράτη και τα κόμματα της εποχής. Οι ΜΚΟ της δεκαετίας του 80' αποτελούσαν τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις της πρώτης γενιάς (Ισταμε 2006) .

Ακολούθησαν οι ΜΚΟ της δεκαετίας του 90', οι οποίες απέκτησαν καλύτερη οργάνωση , διεθνή δικτύωση, αυξημένη ισχύ και άρχισαν να ασκούν κριτική στο δημόσιο χώρο. Κύριο χαρακτηριστικό των ΜΚΟ της δεύτερης γενιάς αποτέλεσε η ανάληψη δημόσιας ευθύνης απέναντι στα κοινά συμφέροντα των πολιτών. Άρχισαν δηλαδή , να εκπροσωπούνται τα κοινά συμφέροντα όλων των πολιτών και να αναλαμβάνονται δράσεις για την ικανοποίηση αυτών από τις ΜΚΟ της δεκαετίας του 90'.

Η Τρίτη γενιά των ΜΚΟ είναι η γενιά των ΜΚΟ του 21^{ου} αιώνα. Οι ΜΚΟ δεν περιορίζονται μόνο στην εκπροσώπηση των κοινών συμφερόντων των πολιτών , αλλά προωθούν , επίσης , την συμμετοχή των πολιτών στα κοινά και μάχονται για μια νέα διαμόρφωση του δημόσιου χώρου μέσα στον οποίο θα ασκείται η δημόσια εξουσία από περισσότερους δρώντες. Ο στόχος των ΜΚΟ του 21^{ου} αιώνα φαίνεται να είναι η προώθηση νέων μορφών διαβούλευσης και συμμετοχικής δημοκρατία. Επιπρόσθετα οι ΜΚΟ του 21^{ου} αιώνα ισχυροποιούνται εξαιτίας της αυτονομίας που απολαμβάνουν στη χάραξη των πολιτικών τους , εξαιτίας της ανεξαρτησίας στη λειτουργία τους από την κεντρική διοίκηση αλλά και λόγω της προώθησης νέων μοντέλων συμμετοχικής διακυβέρνησης.

Γίνεται αντιληπτό μέσα από την ιστορική εξέλιξη των ΜΚΟ , ότι επιτυγχάνουν συνεχώς να προσαρμόζονται στις εξελίξεις της διεθνούς κοινωνικό-οικονομικό-πολιτικής σκηνής και να ανταποκρίνονται άμεσα στις απαιτήσεις των πολιτών για αποτελεσματική διεκδίκηση των δικαιωμάτων τους στη σύγχρονη πραγματικότητα.

2.3 Τα χαρακτηριστικά των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

Συνοψίζοντας τα στοιχεία που προαναφέρθηκαν για τους φορείς Κοινωνικής Οικονομίας και τα στοιχεία που συλλέχθηκαν από τον ορισμό των ΜΚΟ, ένας φορέας Κοινωνικής Οικονομίας αποτελεί ΜΚΟ εάν διαθέτει όλα τα παρακάτω στοιχεία. Συνεπώς ένας φορέας αποτελεί ΜΚΟ εάν πλήρη τις παρακάτω προϋποθέσεις.

1. Εάν είναι κρατικά ανεξάρτητη οργάνωση(μη κυβερνητική). Να μην επεμβαίνει δηλαδή το κράτος κατά τη σύσταση της ή κατά την λειτουργία της.
2. Να είναι μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Να μην αποσκοπεί δηλαδή στη δημιουργία κέρδους για ιδιωτική χρήση και όφελος
3. Η σύσταση, η οργάνωση και η λειτουργία να είναι με ιδιωτική πρωτοβουλία ,για να εξασφαλισθεί η αποχή από κάθε είδους πολιτικές εξαρτήσεις.
4. Να είναι εθελοντικού χαρακτήρα. Να συμμετέχει εθελοντικά όποιος το επιθυμεί.
5. Να λειτουργεί βάσει καταστατικού χάρτη, ο οποίος θα καθορίζει με σαφήνεια τον τρόπο λειτουργίας και τη διοικητική δομή της.
6. Να εξασφαλίζει ,να διαφυλάττει και να προωθεί την αυτονομία της λειτουργίας και της χρηματοδότησης της.
7. Να εξασφαλίζει , να διαφυλάττει και να προωθεί τις δημοκρατικές αξίες.

Τα παραπάνω αναλυτικά χαρακτηριστικά πρέπει να υπάρχουν καθόλη τη διάρκεια της ύπαρξης ενός φορέα που επιθυμεί να κατατάσσεται στις ΜΚΟ.

2.4 Οι κατηγορίες & οι Δράσεις των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

Ο όρος μη-κυβερνητικοί οργανισμοί είναι πολύ γενικός , ευρύς και εμπεριέχει στους κόλπους του πολλούς διαφορετικούς τύπους οργανώσεων. Τα κριτήρια για την διαφοροποίηση τους ποικίλουν.

Μπορούμε να κατηγοριοποιήσουμε εννοιολογικά τις ΜΚΟ με βάση τέσσερα ποσοτικά κριτήρια :

- γεωγραφικό πεδίο,
- νομική προσωπικότητα,
- είδος μελών (φυσικά πρόσωπα, σύλλογοι, ομοσπονδίες),
- θεματικό πεδίο

και πέντε ποιοτικά :

- καθολική ή μη αποδοχή του θεματικού πεδίου τους
- κλειστές ή ανοιχτές ΜΚΟ
- ύψος οικονομικών πόρων και επαγγελματική οργάνωση
- μονοθεματική ή πολυθεματική ενασχόληση
- παρεμβατικός ρόλος

Αντίστοιχα , ο Michael O'Neill (*O'Neill M ,1990*) διαχωρίζει τις ΜΚΟ σε εννέα κατηγορίες ανάλογα με το θεματικό προσανατολισμό τους:

- θρησκευτικό,
- ερευνητικό,
- ιατροφαρμακευτικό,
- πολιτιστικό και πολιτισμικό,
- κοινωνικό,
- νομικών υπηρεσιών,
- παγκόσμιας βοήθειας,
- ιατρικής πρόληψης
- και οργανισμών για την προώθηση της βοήθειας στον πλανήτη

Ωστόσο , οι ΜΚΟ μπορούν να κατηγοριοποιηθούν και με βάση το γεωγραφικό πεδίο αναφοράς (*τοπικές, νομαρχιακές, περιφερειακές, εθνικές, ευρωπαϊκές και διεθνείς*) τη νομική προσωπικότητα (*από νομικής άποψης μπορούν να πάρουν τη μορφή σωματείου, αστικής εταιρείας με μη κερδοσκοπικό χαρακτήρα, ιδρύματος, άτυπης ένωσης προσώπων, καθώς και άλλων ειδικών καθεστώτων*) αλλά και από το είδος των μελών τους (*φυσικά πρόσωπα, σύλλογοι, ομοσπονδίες, συνδυασμός και των τριών*)

Ακόμα , ο «κλειστός» ή ο «ανοιχτός» χαρακτήρα μιας ΜΚΟ προσδιορίζεται από τον αριθμό των μελών της σε σχέση με την ευκολία ή δυσκολία ένταξης νέων μελών σ' αυτήν , όπως και από την δημοκρατική και τακτική , κατά συναίνεση , εκλογή της διοίκησης , τη διάρθρωση και τη λειτουργία της. Με δεδομένο , μάλιστα , ότι οι ΜΚΟ είναι κυρίως θεσμοί της συμμετοχικής δημοκρατίας , ο «κλειστός» χαρακτήρας δεν προδικάζει ούτε αναποτελεσματικότητα , ούτε αδιαφάνεια και μη χρηστή διαχείριση. Σύμφωνα με το ΙΣΤΑΜΕ (*ΙΣΤΑΜΕ 2006*) υπάρχουν οργανώσεις με δεκάδες χιλιάδες μέλη και οργανώσεις με ελάχιστα μέλη.

Τέλος , οι ΜΚΟ μπορούν να διακριθούν και ανάλογα με το εύρος και την ποιότητα του κινήτρου και τη συνειδησιακή ένταση των ενεργών πολιτών που δραστηριοποιούνται σε αυτές , καθώς και από την καθολική ή μη αποδοχή του ειδικού θέματος που υπηρετούν

2.5 Ο ρόλος των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

Ο ρόλος των ΜΚΟ είναι πολυσήμαντος και πολυδιάστατος , ενώ σχετίζεται άμεσα με το ρόλο της Κοινωνίας των Πολιτών , την οποία εκπροσωπούν. Συγκεκριμένα , ο ρόλος των ΜΚΟ είναι η εκπροσώπηση των συμφερόντων των πολιτών , η ενημέρωση και η οργανωμένη κινητοποίηση τους , η αντιπροσώπευση των πολιτών στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων (συμμετοχική δημοκρατία) και η αποτελεσματικότερη διεκδίκηση των δικαιωμάτων τους.

Οι ΜΚΟ δεν υποκαθιστούν την κρατική λειτουργία , ωστόσο παρέχουν χρήσιμες υπηρεσίες και γνώσεις σε τομείς όπου η κρατική λειτουργία είτε υστερεί είτε δεν επαρκεί. Ο ρόλος των ΜΚΟ διαμορφώνεται σε άμεσα ενημερωτικό και οργανωτικό για τους πολίτες , μέσα από όλες τις ενημερωτικές και οργανωτικές δράσεις που αναπτύσσουν οι συγκεκριμένες οργανώσεις και έμμεσα γνωμοδοτικό για τους κρατικούς φορείς , καθώς οι ίδιες οργανώσεις δύνανται να ενημερώνουν το κράτος και να γνωμοδοτούν σχετικά με σύγχρονες λύσεις αντιμετώπισης των προβλημάτων.

Τέλος οι ΜΚΟ μπορούν να αναπτύσσουν πρόσθετους επιμέρους ρόλους ανάλογα με το καθεστωτικό στόχο τον οποίο υπηρετούν και τις ανάλογες δράσεις που αναπτύσσουν. Για παράδειγμα , εάν μια ΜΚΟ έχει ως καθεστωτικό της στόχο την επίτευξη αποτελεσματικής Περιβαλλοντικής προστασίας τότε ο ρόλος της αποκτά μια πράσινη οικολογική διάσταση.

2.6 Πηγές χρηματοδότησης των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

Πολύ σημαντικό για την παρουσίαση των ΜΚΟ αποτελεί ο τρόπος χρηματοδότησης τους. Ο χαρακτήρας των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, όπως έχει ήδη αναφερθεί, δεν επιτρέπει την παροχή υπηρεσιών ή προϊόντων με στόχο το κέρδος. Ωστόσο, για να υλοποιηθούν οι δράσεις των συγκεκριμένων οργανώσεων απαιτούνται οικονομικοί πόροι. Για το λόγο αυτό οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις διαθέτουν 4 πιθανές πηγές χρηματοδότησης.

Σύμφωνα με το IOBE οι πιθανές πηγές χρηματοδότησης των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων είναι:

1. Φίλοι-μέλη της κάθε ΜΚΟ , οι οποίοι συνδράμουν οικονομικά στην οργάνωση με τη μορφή ετήσιων συνδρομών. Το ποσοστό της

χρηματοδότησης από την συγκεκριμένη πηγή φτάνει το 30,99% της συνολικής χρηματοδότησης των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.

2. Οι ιδιωτικοί χορηγοί , οι οποίοι συνδράμουν οικονομικά στην οργάνωση με τη μορφή χορηγιών. Οι ιδιωτικοί χορηγοί μπορεί να είναι επιχειρήσεις , τράπεζες. Ορισμένες φορές η χρηματοδότηση κάποιας μεγάλης ΜΚΟ συμβαίνει παράλληλα και για λόγους προβολής του κοινωνικού προφίλ της εταιρίας. Το ποσοστό της χρηματοδότησης από αυτή την πηγή ανέρχεται στο 1,41% της συνολικής χρηματοδότησης των ΜΚΟ.
3. Επίσης οι κρατικοί φορείς οι οποίοι με την μορφή επιχορηγήσεων ενισχύουν συγκεκριμένες δράσεις των ΜΚΟ που εξυπηρετούν το δημόσιο συμφέρον. Το ποσοστό της χρηματοδότησης από αυτή την πηγή ανέρχεται σε 7,51% της συνολικής χρηματοδότησης των ΜΚΟ.
4. Τέλος η Ευρωπαϊκή Ένωση ενισχύει ορισμένες ΜΚΟ με την μορφή των επιδοτήσεων για να προωθήσουν δράσεις της σε χώρες-μέλη της. Το ποσοστό της χρηματοδότησης από τη συγκεκριμένη πηγή ανέρχεται σε 2,35% της συνολικής χρηματοδότησης των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.

Γίνεται αντιληπτό ότι η δράση των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων δεν καλύπτεται από μια μόνο πηγή χρηματοδότησης. Οι διοικήσεις αυτών των ΜΚΟ καταφεύγουν στην εύρεση περισσότερων πηγών οι οποίες θα καλύψουν τις συνεχώς αυξανόμενες ανάγκες τους. Το καθεστώς χρηματοδότησης είναι του 57,75,% των ΜΚΟ είναι μικτό δηλαδή από πολλές πηγές χρηματοδότησης , ενώ το 42,25% καλύπτεται από τα παραπάνω. Με τον τρόπο αυτόν οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις επιτυγχάνουν καλύτερη οικονομική σταθερότητα και μεγαλύτερα ποσοστά ανεξαρτησίας και ανάπτυξης.

2.7 Τα προβλήματα των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

Τα χαρακτηριστικά των ΜΚΟ και οι πηγές χρηματοδότησης⁵ τους δημιουργούν κάποια προβλήματα κατά τη λειτουργία των συγκεκριμένων οργανώσεων. Τα προβλήματα που ανακύπτουν αφορούν κυρίως την αυτονομία της δράσης τους.

Εξ ορισμού οι ΜΚΟ δεν πρέπει να έχουν καμία κρατική ή πολιτική ή οικονομική εξάρτηση έτσι ώστε η δράση τους να είναι αυτόνομη . Στην περίπτωση όμως , που οι ΜΚΟ λαμβάνουν κάποια κρατική ή ευρωπαϊκή ή ιδιωτική επιχορήγηση για να υλοποιήσουν μια συγκεκριμένη δράση με δημόσιο όφελος , αυτόματα αντιβαίνουν στα καθεστωτικά χαρακτηριστικά τους

Η απάντηση δεν είναι μονοδιάστατη και σίγουρα δεν είναι εύκολη. Η συνήθης τακτική στον 21^ο αιώνα είναι οι ΜΚΟ να δέχονται τέτοιου είδους οικονομικές βοήθειες για να μπορέσουν να καλύψουν μεγάλο μέγεθος και σημαντικότητας δράσεις, τις οποίες το κράτος ή η Ευρωπαϊκή Ένωση ή ακόμα και εταιρίες δεν έχουν την οργάνωση ή και την τεχνογνωσία για να τις πραγματοποιήσουν αποτελεσματικά.

Στην περίπτωση των χορηγιών των ΜΚΟ από μεγάλες ιδιωτικές εταιρίες, οι χορηγίες γίνονται δεκτές όταν γίνει στάθμιση μεταξύ κοινωνικού οφέλους και οργανωτικής αυτονομίας και υπερिσχύσει το συλλογικό όφελος.

Παρατηρείται ότι το κριτήριο της αυτονομίας των ΜΚΟ δεν είναι αυστηρά πλέον οριζόμενο αλλά προσαρμόζεται στις ανάγκες των ΜΚΟ του 21^{ου} αιώνα , με στόχο την αποτελεσματικότερη λειτουργία τους και τη δυνατότητα διεκπεραίωσης δράσεων μεγάλης εμβέλειας και σημασίας για το κοινωνικό σύνολο. Παραμένει πάντα στη διάθεση του Διοικητικού Συμβουλίου κάθε ΜΚΟ να αποφασίσει έως ποιο σημείο θα γίνονται δεκτές οικονομικές βοήθειες και έως ποιο σημείο η οργάνωση , παρά τα οικονομικά βοηθήματα , παραμένει αυτόνομη και αποτελεσματική ως προς τον καθεστωτικό της στόχο.

Η διασταλτική αυτή ερμηνεία του όρου «αυτόνομη» έχει δημιουργήσει μεγάλο κύκλο συζητήσεων γύρω από τον τρόπο χρηματοδότησης των ΜΚΟ η επίτευξη του πρωτεύοντος στόχου της εξυπηρέτησης του συλλογικού συμφέροντος.

5 Σύμφωνα με το Ίδρυμα οικονομικών και Βιομηχανικών Ελλάδος (IOBE) το 33,21% των προβλημάτων των μη Κυβερνητικών οργανώσεων οφείλεται στην ανεπάρκεια χρηματοδοτικών μηχανισμών. www.iobe.gr

Οι ΜΚΟ δεν αντιμετωπίζουν μόνο το πρόβλημα του τρόπου χρηματοδότησης τους αλλά αντιμετωπίζουν , επίσης πρόσθετα προβλήματα σχετικά που αφορούν την

λειτουργία τους. Οι ΜΚΟ μαστίζονται από την έλλειψη υποστήριξης και συμβουλευτικής από το κράτιστα προβλήματα συνεργασίας με τη διοίκηση , την ανεπάρκεια θεσμικού πλαισίου στήριξης και ακολουθούν οι δυσκολίες στην δικτύωση και στο συντονισμό ενεργειών καθώς και η έλλειψη εργατικού δυναμικού.

Τα προβλήματα που παρουσιάζονται κατά τη λειτουργία των ΜΚΟ δεν είναι λίγα και απαιτούν καλά οργανωμένη δράση για να αντιμετωπιστούν. Συγκεκριμένα η οργανωμένη δράση δύναται να επικεντρωθεί στην καλύτερη κατάρτιση του δυναμικού των ΜΚΟ για να μπορεί να προσφέρει αξιόπιστες λύσεις σε συγκεκριμένα προβλήματα. Στην αύξηση του βαθμού διαφάνειας της δομής και της λειτουργίας της οργάνωσης να είναι αξιόπιστη. Τέλος , στην επίτευξη της οικονομικής ανεξαρτησίας από επίσημους φορείς χρηματοδότησης με στόχο την αυτονομία στη διαμόρφωση πολιτικών προς όφελος του κοινωνικού συνόλου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

Παρουσίαση των ελληνικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

3.1 Η ιστορική εξέλιξη των περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.

Οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις φέρουν τα χαρακτηριστικά των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων με την ιδιαιτερότητα ότι αναπτύσσουν δράσεις σχετικές με την προστασία και τη διατήρηση του περιβάλλοντος. Μετά το πέρας, αρκετών δεκαετιών από την εμφάνισή τους, έχουν αναπτύξει πλήθος δράσεων με στόχο να επιτύχουν την περιβαλλοντική προστασία και διατήρηση στη χώρα. Η ιστορική εξέλιξη των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων έχει διαμορφώσει το χαρακτήρα τους, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν και παράγουν το περιβαλλοντικό τους έργο. Σύμφωνα με τον Μποτετζάγια Ι. και Καραμίχα Γ. (*Μποτετζάγια Ι. και Καραμίχα Γ. 2008*)

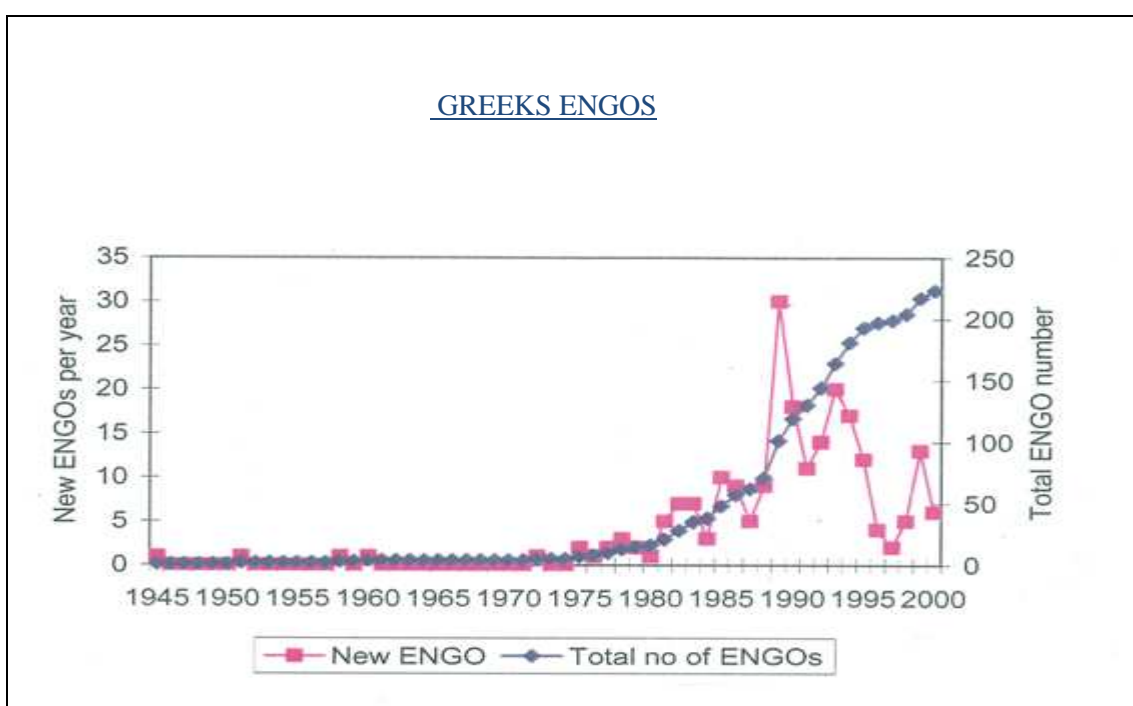
«[...] ένα νέο είδος κοινωνικών κινημάτων άρχισε να εμφανίζεται στις δεκαετίες του '60 και '70. Ενώ τα περισσότερα προηγούμενα κοινωνικά κινήματα εστίαζαν την προσοχή τους στη διεκδίκηση δικαιωμάτων, όπως το δικαίωμα στη ψήφο ή την υλική ισότητα, πολλά νέα κινήματα έδειχναν να ενδιαφέρονται για την ανάπτυξη νέων ταυτοτήτων, οι οποίες θα επέτρεπαν στους συμμετέχοντες να επανακαθορίσουν τις εμπειρίες τους και οι οποίες θα παρείχαν ένα πλαίσιο μέσω του οποίου (οι συμμετέχοντες) θα μπορούσαν να αμφισβητήσουν χαρακτηριστικά της κοινωνικής ζωής που θεωρούνταν φυσικά και αμετάβλητα. Σε αντίθεση με προηγούμενα κινήματα, αυτά (τα "νέα" κινήματα) δεν επιθυμούσαν να κατακτήσουν το κράτος και η πρόκληση τους είχε τόσο πολιτιστικό όσο και υλικό χαρακτήρα. Δεν πίστευαν ότι η επαναστατική ανατροπή του κράτους θα ήταν αρκετή για να δημιουργήσει μια νέα κοινωνία και κατεύθυναν τις δράσεις τους τόσο προς το κράτος όσο και προς το ευρύ κοινό. Το περιβαλλοντικό κίνημα, ο φεμινιστικό κίνημα και το κίνημα ήρεμης ήταν μεταξύ των βασικών μελών αυτής της κατηγορίας των ("νέων" κινήματων)».

Οι πρώτες περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος οργανώσεις ξεκίνησαν να αναπτύσσουν τη δράση τους τη δεκαετία του '60 και του '70 ως σωματεία και σύλλογοι για την διατήρηση της φύσης. Από την δεκαετία του '70 έως και τη δεκαετία του '80 νέες περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος οργανώσεις έκαναν συνεχώς την εμφάνισή τους. Την τελική τους μορφή την απέκτησαν κατά τη δεκαετία του '90, μετά το όρισμα των περιβαλλοντικών ιδεών και την απόκτηση πλήθους εμπειριών.

Η πρώτη ελληνική, περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος οργάνωση ιδρύθηκε το 1951, και ήταν η Ελληνική Εταιρία Προστασία της Φύσης. Η συγκεκριμένη οργάνωση ιδρύθηκε από μια ομάδα μελών του Ελληνικού Ορειβατικού Συνδέσμου. Ακολούθησε η δημιουργία των υπόλοιπων ελληνικών Περιβαλλοντικών Οργανώσεων, όπως της Ελληνικής Προστασίας του Περιβάλλοντος και Πολιτιστικής Κληρονομιάς (Ε.Ε.Π.Φ, 1971-72), Της Ελληνικής Ορνιθολογικής Εταιρίας (1982),

της Ελληνικής Εταιρίας για την προστασία της Θαλάσσιας Χελώνας (Σ.Π.Θ.Χ. 1988), της Εταιρίας για την Μελέτη και Προστασία της Μεσογειακής Φώκιας (Μομ, 1988), WWF Ελλάς (1989) , του Δικτύου «Μεσόγειος SOS» (1990) , του Περιβαλλοντικού Κέντρου Αρκτούρος (1992) και του ελληνικού γραφείου της Greenpeace (1992). Ο σημερινός αριθμός σύμφωνα με το , Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών Ινστιτούτο Αστικής και Αγροτικής Κοινωνιολογίας Ομάδα Περιβάλλοντος , και την απογραφή του 2009 και ενημέρωση της Βάσης δεδομένων οι ενεργείς Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις είναι 206

ΤΙΤΛΟΣ: Ο αριθμός των νέων Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και ο συνολικός αριθμός τους από το 1945 έως το 2000.

Πηγή Botezagias I. 2006

Αναλυτικότερα , και με τη βοήθεια του παραπάνω γραφήματος, παρατηρείται η ιστορική εξέλιξη των ελληνικών Περιβαλλοντικών ΜΚΟ, από την εμφάνιση τους , έως και τα τέλη της δεκαετίας του '90. Στο παρόν γράφημα γίνεται αντιληπτό , ότι ο συνολικός αριθμός των ελληνικών Περιβαλλοντικών ΜΚΟ, από το 1974 (περίοδο μεταπολίτευσης) έως το 1998 , συνεχώς αυξάνεται. Η συνεχής αύξηση του αριθμού των οργανώσεων που ασχολούνται με την περιβαλλοντική προστασία υποδηλώνει και ορισμένη αύξηση της ευαισθητοποίησης των πολιτών απέναντι σε θέματα περιβάλλοντος.

Από την μεταπολίτευση , έως το 1989 ακολουθείται, με κάποιες αυξομειώσεις , μια αύξηση του ρυθμού εμφάνισης των νέων Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. Από το 1989 έως το 1990, η εκλογή του κόμματος της Ένωσης των Οικολόγων Εναλλακτικών (1989) , προκάλεσε ραγδαία αύξηση του αριθμού των νέων Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. Το 1991-1992 , ακολουθεί μια μείωση του αριθμού των νέων οργανώσεων , ενώ την χρόνια 1993-1994 ακολουθεί νέα αύξηση. Τέλος από το 1995 έως και το 1999 , παρουσιάστηκε μεγάλη πτώση στον αριθμό των νέων Περιβαλλοντικών ΜΚΟ.

Οι αυξομειώσεις , τόσο στο συνολικό αριθμό των Περιβαλλοντικών ΜΚΟ όσο και στον αριθμό των νέων Περιβαλλοντικών ΜΚΟ, εξηγούνται από τις πολιτικές εξελίξεις στη χώρα αλλά και στη διεθνή κοινότητα.

Αρχικά , όπως αναφέρει η Σπανού Κ. « η πτώση της δικτατορίας , το 1974, σηματοδότησε το ξεκίνημα της δημιουργίας των πρώτων Περιβαλλοντικών ΜΚΟ, υπό την μορφή συλλόγων» (Σπανού Κ 1995). Στη συνέχεια , η προαναφερθείσα εκλογή του Κόμματος της Ένωσης των Οικολόγων Εναλλακτικών , το 1989 , πυροδότησε την ανάπτυξη νέων ελληνικών Περιβαλλοντικών ΜΚΟ. Όμως κατά τις ίδιες χρονικές περιόδους σημαντικές εξελίξεις συνέβησαν και σε διεθνές επίπεδο.

Το 1972 έλαβε χώρα η διεθνής Διάσκεψη στη Στοκχόλμη με θέμα το ανθρώπινο περιβάλλον. Η ημερομηνία της συνδιάσκεψης (5^{ης} Ιουνίου) καθιερώθηκε μάλιστα ως Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος. Στη Διεθνή διάσκεψη συμμετείχαν εκπρόσωποι από 113 Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και απεσταλμένοι διαφόρων Οργανισμών του Ο.Η.Ε. Στη συγκεκριμένη Διάσκεψη επισημάνθηκαν επίσης:

1. Τα περιβαλλοντικά αδιέξοδα που δημιούργησε το καπιταλιστικό μοντέλο ανάπτυξης και τέθηκε ως πρωταρχικός στόχος η αφύπνιση της διεθνούς κοινότητας για τα περιβαλλοντικά θέματα.
2. Αναγνωρίστηκε , ακόμα η ανάγκη για ευαισθητοποίηση των ανθρώπων απέναντι στα περιβαλλοντικά ζητήματα.
3. Η διεθνής Διάσκεψη στη Στοκχόλμη είχε ως συνέπεια να ξεκινήσει η λειτουργία διεθνών περιβαλλοντικών ΜΚΟ στην Ελλάδα , υπό την μορφή παραρτημάτων ή εθνικών γραφείων.

Είκοσι χρόνια μετά τη Διάσκεψη της Στοκχόλμης , συνέρχεται στο Ρίο Ντε Τζανέιρο της Βραζιλίας (3-14 Ιουνίου 1992) , η Παγκόσμια Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών με θέμα «Περιβάλλον και Ανάπτυξη». Στόχος της συγκεκριμένης Διάσκεψης ήταν η διεθνή συνεργασία για την προώθηση της Βιώσιμης Ανάπτυξης.

Επιπρόσθετα , η διενέργεια των Ολυμπιακών Αγώνων το 2004 στην Αθήνα, προκάλεσε αύξηση του αριθμού των νέων Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών οργανώσεων , λόγω του αυξημένου ενδιαφέροντος για περιβαλλοντική προστασία από το 2000- 2004. Από το 2004 – 2006 ο αριθμός των νέων Περιβαλλοντικών Μη

Κυβερνητικών Οργανώσεων μειώθηκε σημαντικά. Ωστόσο ο συνολικός αριθμός των συγκεκριμένων οργανώσεων παρέμεινε σταθερός.

Παρατηρείται , ότι οι εγχώριες πολιτικές και οι διεθνής εξελίξεις επηρέασαν την ιστορική εξέλιξη των ελληνικών Περιβαλλοντικών ΜΚΟ. Κάθε εγχώρια πολιτική ή διεθνής προσπάθεια για αποτελεσματικότερη περιβαλλοντική προστασία , επέφερε την αύξηση της ευαισθητοποίησης των Ελλήνων πολιτών και την δημιουργία νέων Περιβαλλοντικών ΜΚΟ.

Διαπιστώνεται , επίσης , η ύπαρξη τεσσάρων μεγάλων περιόδων , όπως αυτές αναφέρονται στο Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, στην ομάδα Περιβάλλοντος , στην ιστορική εξέλιξη των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, από το ξεκίνημα της οργανωμένης δράσης τους, έως και σήμερα.

1. Η πρώτη περίοδος , ξεκίνησε με την αποκατάσταση της Δημοκρατίας , το 1974 , συνοδευόμενη από τις πρώτες μαζικές κινητοποιήσεις για το περιβάλλον , και έληξε με το πέρας της δεκαετίας του '70. Κατά την πρώτη ιστορική περίοδο , παρατηρήθηκε η ανάπτυξη ορισμένων οργανώσεων με μικρή απήχηση.
2. Η δεύτερη περίοδος , ξεκίνησε τη δεκαετία του '80 και έληξε με το πέρας της. Η περίοδος αυτή χαρακτηρίστηκε από την άνθιση του οικολογικού πολιτικού κινήματος , καθώς και από την εκλογή του Κόμματος των Οικολόγων.
3. Η Τρίτη περίοδος , ξεκίνησε στις αρχές της δεκαετίας του '90 και έληξε και αυτή με το πέρας της συγκεκριμένης δεκαετίας. Η Τρίτη περίοδος χαρακτηρίστηκε από την δημιουργία των περισσότερων Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων , οι οποίες υφίστανται έως και σήμερα.
4. Η τέταρτη και τελευταία περίοδος , σηματοδοτήθηκε από την αλλαγή της δεύτερης χιλιετίας και διαρκεί έως και σήμερα. Η τέταρτη περίοδος, χαρακτηρίζεται από την "ενηλικίωση" των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και τη μερική αυξανόμενη περιβαλλοντική αφύπνιση των πολιτών.

3.2 Τα γενικά χαρακτηριστικά των περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.

Τα γενικά χαρακτηριστικά των ελληνικών ΜΚΟ περιγράφουν τον τρόπο λειτουργία τους.

- Αρχικά, η νομική μορφή των περισσότερων Περιβαλλοντικών ΜΚΟ είναι η Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρία.
- Επίσης οι συγκεκριμένες οργανώσεις διαθέτουν οργανωτική δομή. Διαθέτουν δηλαδή , Γενική Συνέλευση , Διοικητικό Συμβούλιο και επιτροπές ή ομάδες εργασίας , οι οποίες παράγουν το έργο της οργάνωσης.
- Η Γενική Συνέλευση συγκαλείται , συνήθως , μια φορά ετησίως και αποτελεί το κυρίαρχο όργανο. Εκλέγει επίσης , το Διοικητικό Συμβούλιο της οργάνωσης. Το Διοικητικό συμβούλιο συνεδριάζει σε τακτά χρονικά διαστήματα και αποφασίζει για την πορεία και της δράσεις της οργάνωσης. Σε πολλές περιπτώσεις , όμως παρατηρείται τα ιδρυτικά μέλη της Γενικής Συνέλευσης , να είναι και τα μελή του Διοικητικού Συμβουλίου .

Ορισμένα πρόσθετα κοινά χαρακτηριστικά των ελληνικών Περιβαλλοντικών ΜΚΟ , που περιγράφουν τον τρόπο λειτουργίας τους είναι:

- Η διατήρηση έμμισθου τακτικού προσωπικού.
- Η προσφορά εργασίας από εθελοντές.
- Τα έμμισθο προσωπικό των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, αποτελείται από άτομα με εμπειρία και υψηλή ειδίκευση στα ζητήματα του περιβάλλοντος. Το έμμισθο τακτικό προσωπικό των τρανώσουν ενισχύεται από την προσφορά του έργου των εθελοντών .(*Μποτετζάγιας Ι. 2008*)

Ένα πρόσθετο γενικό χαρακτηριστικό των ελληνικών ΜΚΟ σύμφωνα με μελέτες του ΕΚΚΕ , είναι η προέλευση των χρηματικών τους πόρων. Οι οικονομικοί πόροι των ελληνικών Περιβαλλοντικών ΜΚΟ πηγάζουν , σε μεγάλο βαθμό , από επιχορηγήσεις ευρωπαϊκών προγραμμάτων και σε μικρότερο βαθμό , από επιδοτήσεις της κεντρικής διοίκησης. Πρόσθετες πηγές χρηματοδότησης , είναι οι εισφορές των μελών τους , οι χορηγίες εταιριών και οι εισπράξεις από εκδηλώσεις και πωλήσεις διαφημιστικού υλικού ή αναμνηστικών. Ωστόσο , υπάρχουν ορισμένες οργανώσεις που δεν λαμβάνουν ούτε επιδοτήσεις ούτε επιχορηγήσεις και στηρίζονται σε ίδιες πηγές χρηματοδότησης.

Γενικά οι χρηματικοί πόροι είναι αναγκαίοι για τη χρηματοδότηση των προγραμμάτων , των δράσεων και των δραστηριοτήτων που αναπτύσσουν οι ελληνικές Περιβαλλοντικές ΜΚΟ. Οι δραστηριότητες τους μπορούν να χωριστούν σε **4 κύριες κατηγορίες**.

1. Η πρώτη και κύρια θεματική με την οποία ασχολούνται οι ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις , είναι η προστασία και διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος.

2. Η επόμενη θεματική αναφέρεται στην αντιμετώπιση περιβαλλοντικών και οικιστικών προβλημάτων σε αστικούς , κυρίως χώρους.
3. Η Τρίτη θεματική αναφέρεται στο σχεδιασμό πολιτικών παρεμβάσεων και πιέσεων.
4. Ενώ η τέταρτη στην προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς της χώρας.

Τα παραπάνω χαρακτηριστικά περιγράφουν γενικά τον τρόπο λειτουργίας των ελληνικών Περιβαλλοντικών ΜΚΟ , τη νομική τους μορφή , τις χρηματικές πηγές , αλλά και τις γενικές θεματικές των δράσεων τους. Στα παραπάνω χαρακτηριστικά μπορούν να προστεθούν και τα κοινά χαρακτηριστικά των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων , που πηγάζουν από τη μορφή των οργανώσεων. Αυτά είναι:

- Η απουσία κερδοσκοπικού κινήτρου
- Η ανεξάρτητη δημοκρατική διοίκηση τους.
- Η δημοκρατική λήψη των αποφάσεων
- Η ανάδειξη των ανθρωπιστικών και δημοκρατικών αρχών
- Καθώς και η ελεύθερη συμμετοχή των πολιτών.

3.3 Ο ρόλος και δράσεις των περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

Τα παραπάνω χαρακτηριστικά σκιαγραφούν το ρόλο των ελληνικών Περιβαλλοντικών ΜΚΟ , ο οποίος είναι σύνθετος , αλλά ταυτόχρονα αποφασιστικής σημασίας για την αύξηση της περιβαλλοντικής προστασίας της χώρας. Οι ελληνικές Περιβαλλοντικές Οργανώσεις παρατηρείται , όσο αφορά τις δράσεις και ρόλο τους , ότι προσπαθούν να ακολουθήσουν τις αντίστοιχες διεθνής οργανώσεις.

Σε διεθνές επίπεδο , όπως αναφέρει η Μπίμπα Κ.

«...οι διεθνής Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές οργανώσεις , είναι κοινά αποδεκτό , ότι διαδραματίζουν ένα σπουδαίο ρόλο στη δημιουργία διαδικασιών συμμετοχής των πολιτών. Εφευρίσκουν κατάλληλες δράσεις και επιμέρους δραστηριότητες , για να παροτρύνουν τη συμμετοχή των πολιτών στη περιβαλλοντική προστασία των χωρών , όπως η συμμετοχή σε εθελοντικά προγράμματα περιβαλλοντική ενημέρωσης του ευρέος κοινού. Με τον τρόπο αυτό καλλιεργούν την επικοινωνία με τον πολίτη , αλλά επίσης , οργανώνουν και θεσμοθετούν διαδικασίες ενσωμάτωσης των πολιτών στην περιβαλλοντική προστασία. Οι διαδικασίες συμμετοχής των πολιτών από την πλευρά των διεθνών οργανώσεων επιτρέπουν τόσο την καλύτερη

οργάνωση αυτών όσο και την καλύτερη αξιοποίηση του εθελοντικού έργου. Παρόμοια βήματα για τη δημιουργία σταθερών δομών συμμετοχής των πολιτών έχουν γίνει και από τις ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις». (2009 , σελ. 21)

Οι ελληνικές Περιβαλλοντικές ΜΚΟ προσπαθούν να προωθήσουν , επίσης , σύμφωνα με τη διεθνή πρακτική , την ανάπτυξη νέων , επιστημονικά τεκμηριωμένων φιλοπεριβαλλοντικών πρακτικών στους πολίτες. Για να επιτύχουν αυτό διαχέουν την περιβαλλοντική πληροφορία προς το ευρύ κοινό. Στόχος των ελληνικών περιβαλλοντικών ΜΚΟ είναι , με τη κατάλληλη ενημέρωση , να επιτευχθεί η ευαισθητοποίηση και η κινητοποίηση των πολιτών για τα περιβαλλοντικά ζητήματα. Σε πολλές περιπτώσεις έχει παρατηρηθεί οι Διεθνής Περιβαλλοντικές Οργανώσεις να ενημερώνουν πρώτες τόσο τους πολίτες όσο και τους κρατικούς φορείς

Οι ενημερωτικές δράσεις που αναπτύσσουν οι ελληνικές Περιβαλλοντικές ΜΚΟ προς τις Κυβερνήσεις , διαθέτουν ένα συμβουλευτικό χαρακτήρα. Σε ορισμένες περιπτώσεις δρουν ως σύμβουλοι κρατικών φορέων για ζητήματα περιβαλλοντικής προστασίας. Το εξειδικευμένο προσωπικό αυτών οργανώσεων έχει τη δυνατότητα να παρέχει εξειδικευμένες λύσεις , λόγω του υψηλού μορφωτικού τους επιπέδου και της εμπειρίας τους σε θέματα περιβαλλοντικής προστασίας.

Οι ενημερωτικές δράσεις συμπληρώνονται από εκπαιδευτικές δράσεις σε ενήλικες και σε παιδιά. Η ύπαρξη τέτοιων προγραμμάτων κρίνεται αναγκαία στη σημερινή εποχή και ιδιαίτερα αποτελεσματική για την ανάπτυξη περιβαλλοντικά ευαισθητοποιημένων και κινητοποιημένων πολιτών.

Συμπεραίνεται , ότι οι ελληνικές Περιβαλλοντικές ΜΚΟ αναπτύσσουν ένα σύνθετο ρόλο τόσο απέναντι στους πολίτες όσο και απέναντι στους κρατικούς φορείς. Ο ρόλος αυτός συνοψίζεται ως ενημερωτικός , οργανωτικός , εκπαιδευτικός , συμβουλευτικός αλλά και προτρεπτικός προς τις δυο πλευρές. Μοιάζει , επίσης ο ρόλος τους να καθορίζεται από την ανάγκη για περαιτέρω ενημέρωση και δράση των πολιτών αλλά και των κρατικών φορέων , σε διεθνές επίπεδο , για μια αποτελεσματικότερη περιβαλλοντική προστασία προς όφελος της παρούσας και των μελλοντικών γενεών.

Δυο νέοι ρόλοι που διαφαίνονται να αναπτύσσονται από ορισμένες μεγάλες Περιβαλλοντικές ΜΚΟ τα τελευταία χρόνια , όπως αναφέρει η Μπίμπα Κ. τόσο σε διεθνές επίπεδο όσο και στη χώρα μας, **«είναι ο ερευνητικός και ο εποπτικός»** (Μπίμπα Κ. 2009 , σελ. 21) Μεγάλες Περιβαλλοντικές ΜΚΟ διαθέτουν τα τελευταία χρόνια ερευνητικές ομάδες , οι οποίες αναλαμβάνουν την πραγματοποίηση ερευνών για τη λήψη στοιχείων με περιβαλλοντικά προβλήματα. Οι ενημερωτικές εκθέσεις έχουν ως στόχο την ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση των πολιτών αλλά και των κρατικών φορέων με τη χρήση των νέων , επιστημονικών δεδομένων. Τα επιστημονικά δεδομένα που αντλούνται από τις συγκεκριμένες έρευνες μπορούν να χρησιμοποιηθούν ακόμα , ως αποδεικτικά στοιχεία για την άσκηση πίεσης προς τις κυβερνήσεις , με στόχο την ανάληψη δράσης από τις τελευταίες.

Επιπρόσθετα , ορισμένες διεθνείς αλλά και ελληνικές Περιβαλλοντικές ΜΚΟ για να εποπτεύσουν καλύτερα το χώρο της περιβαλλοντικής νομοθεσίας αναπτύσσουν Παρατηρητήρια Περιβαλλοντικής Νομοθεσίας. Τα παρατηρητήρια Περιβαλλοντικής Νομοθεσίας εξυπηρετούν τον καλύτερο έλεγχο των υπαρχόντων κρατικών νομοθετικών κειμένων και διαπιστώνουν την απουσία αυτών. Η συγκεκριμένη δράση αποδεικνύει ότι υφίστανται Περιβαλλοντικές ΜΚΟ , οι οποίες λειτουργούν με ελεγκτική διάθεση προς τις Κυβερνήσεις και διάθεση πίεσης για πιο αποτελεσματική περιβαλλοντική προστασία.

Σύμφωνα με τις τελευταίες επισημάνσεις , ο σύγχρονος ρόλος των διεθνών αλλά και των εγχώριων Περιβαλλοντικών ΜΚΟ, γίνεται πιο εποπτικός και περισσότερο ελεγκτικός απέναντι στις Κυβερνήσεις. Σχετικά με το ρόλο των Περιβαλλοντικών ΜΚΟ , απέναντι στους πολίτες , διαμορφώνεται μια νέα τάση για την προώθηση της συμμετοχής τους σε περισσότερες δράσεις. Συνεπώς , ο σύγχρονος ρόλος τους απέναντι στους πολίτες μοιάζει να είναι περισσότερο παρακινητικός για την αύξηση της συμμετοχής τους.

Τέλος , θα μπορούσε να ειπωθεί , ότι οι ελληνικές Περιβαλλοντικές ΜΚΟ έχουν μπει σε μια φάση «ενηλικίωσης» και αντιμετωπίζουν το έργο τους πληρέστερα, ακολουθώντας το δρόμο που έχουν χαράξει οι αντίστοιχες διεθνής οργανώσεις. Είναι βέβαιο , ότι στη πορεία της δράσης τους παρουσιάζονται αρκετά προβλήματα που δυσχεραίνουν την επίτευξη των στόχων τους και την εδραίωση του σύνθετου και πληρέστερου ρόλου τους στην ελληνική πολιτικό-οικονομικό-κοινωνική σκηνή.

3.4 Τα προβλήματα των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και προτεινόμενες λύσεις.

Τα προβλήματα των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων αποτελούν ανασταλτικούς παράγοντες για την λειτουργία τους. Οι ανασταλτικοί παράγοντες για την λειτουργία των ελληνικών Περιβαλλοντικών ΜΚΟ θα μπορούσαν να χωρισθούν σε δύο μεγάλες κατηγορίες.(*Μπόμπα Κ. 2009*)

1. Η πρώτη κατηγορία αφορά προβληματικές καταστάσεις , που προκαλούνται στο εσωτερικό των συγκεκριμένων οργανώσεων, από τον τρόπο λειτουργίας τους.
2. Ενώ η δεύτερη αφορά προβληματικές καταστάσεις που προκαλούνται από εξωτερικές αιτίες.

Αρχικά , ένα σημαντικό εσωτερικό πρόβλημα των ελληνικών Περιβαλλοντικών ΜΚΟ είναι η έλλειψη επαρκών χρηματικών πόρων. Οι ελληνικές Περιβαλλοντικές ΜΚΟ δεν έχουν επαρκείς χρηματικούς πόρους , καθώς δεν αποτελούν παραγωγικές οικονομικές μονάδες. Οι χρηματικοί πόροι τους , προέρχονται κυρίως από τους υποστηρικτές τους και συνήθως δεν επαρκούν για την κάλυψη των αναγκών τους. Για το λόγο αυτό , ορισμένες ελληνικές Περιβαλλοντικές ΜΚΟ όπως η WWF Ελλάδος και το ελληνικό γραφείο της Greenpeace έχουν θέσει ως προτεραιότητα , να διαθέτουν σημαντικά ποσά του προϋπολογισμού τους , για την εξεύρεση νέων υποστηρικτών , και εμμέσως νέων χρηματικών πόρων.

Αυτός ο τρόπος λειτουργίας , τους δημιουργεί ένα νέο πρόβλημα. Το πρόβλημα είναι η στέρηση χρηματικών πόρων από άλλες δράσεις των ελληνικών Περιβαλλοντικών ΜΚΟ , οι οποίες είναι ουσιαστικές για την περιβαλλοντική προστασία της χώρας. Η λύση γι αυτό το πρόβλημα δύναται να είναι η καλύτερη διαχείριση των χρηματικών πόρων που διαθέτονται για το σκοπό της εξεύρεσης νέων υποστηρικτών. Η καλύτερη διαχείριση μπορεί να μεγιστοποιήσει την πρόσληψη νέων πόρων και να ελαχιστοποιήσει το λειτουργικό κόστος της συγκεκριμένης διαδικασίας.

Ένας εναλλακτικός τρόπος χρηματοδότησης και αύξησης των εσόδων των ελληνικών Περιβαλλοντικών ΜΚΟ είναι μέσω κρατικών ή ευρωπαϊκών επιδοτήσεων. Ωστόσο , το πρόβλημα που δημιουργείται από τη λήψη επιδοτήσεων είναι η εξάρτηση των δράσεων της οργάνωσης από αυτές. Συγκεκριμένα , αρκετές ελληνικές Περιβαλλοντικές ΜΚΟ στηρίζουν την ύπαρξη τους κυρίως στις ευρωπαϊκές , και σε μικρότερο βαθμό στις κρατικές επιδοτήσεις. Η υπερβολική εξάρτηση όμως από αυτές τις πηγές χρηματοδότησης , δημιουργεί προβλήματα στην ομαλή λειτουργία μιας Περιβαλλοντικής ΜΚΟ , καθώς περιορίζει και καθορίζει τη δράση της .

Συνεπώς οι υπερβολικές οικονομικές εξαρτήσεις , από θεσμικούς φορείς , πλήττουν την αντικειμενικότητα επιλογής των προγραμμάτων και των δράσεων των ελληνικών Περιβαλλοντικών ΜΚΟ. Η λύση στο παρόν πρόβλημα δύναται να είναι η ισορροπημένη εισροή χρηματικών πόρων , από όλες τις χρηματοδοτικές πηγές συγκεκριμένων οργανώσεων και η αποφυγή των υπερβολικών εξαρτήσεων.

Ένα άλλο εσωτερικό πρόβλημα των ελληνικών Περιβαλλοντικών ΜΚΟ είναι η έλλειψη επικοινωνίας και συνεργασίας. Οι συγκεκριμένες οργανώσεις παρουσιάζουν ελάχιστη επικοινωνία και ασθενή συνεργασία. Η έλλειψη ικανοποιητικής επικοινωνίας και συνεργασίας , προκαλεί έλλειψη συντονισμού και κατακερματισμό των δράσεων των ελληνικών Περιβαλλοντικών ΜΚΟ. Οι συνέπειες των

προαναφερθέντων παραμέτρων είναι η μείωση της αποτελεσματικότητας του συνολικού έργου τους. Μια πιθανή λύση θα ήταν , η δημιουργία δομών συστηματικής επικοινωνίας και οργανωμένης δράσης των ελληνικών Περιβαλλοντικών ΜΚΟ , με στόχο την αποτελεσματικότερη περιβαλλοντική προστασία της φύσης.

Η έλλειψη επικοινωνίας επεκτείνεται και στο διάλογο με τους πολίτες. Ένα άλλο εσωτερικό πρόβλημα των ελληνικών Περιβαλλοντικών ΜΚΟ είναι η έλλειψη επαρκούς επικοινωνίας με το κοινό. Η έλλειψη επικοινωνίας με το κοινό πηγάζει από την ανεπάρκεια των δομών συμμετοχής των πολιτών στη λειτουργία των οργανώσεων και στη διαδικασία λήψης των αποφάσεων. Το γεγονός αυτό αποτελεί τροχοπέδη για τις συγκεκριμένες οργανώσεις , καθώς μειώνει την απήχηση τους στους πολίτες. Ο λόγος της μειωμένης απήχησης στους πολίτες , είναι η ελλείπεις εκπροσώπηση των απόψεων και των θέσεων τους , καθώς οι πολίτες δεν αισθάνονται να συμμετέχουν και να εκπροσωπούνται επαρκώς. Η λύση για το συγκεκριμένο πρόβλημα είναι η δημιουργία δομών ακρόασης και εκπροσώπησης των πολιτών , στοιχείο απαραίτητο για την εκπλήρωση του καθεστωτικού στόχου των ελληνικών Περιβαλλοντικών ΜΚΟ.

Ωστόσο , οι εσωτερικές δυσχέρειες των ελληνικών Περιβαλλοντικών ΜΚΟ εντείνονται λόγω της ύπαρξης εξωτερικών αρνητικών παραμέτρων. Ο χώρος στον οποίο δραστηριοποιούνται οι ελληνικές Περιβαλλοντικές ΜΚΟ χαρακτηρίζεται από έναν αριθμό δυσκολιών. Αρχικά η πολιτεία δεν ακολουθεί κάποια συστηματική πολιτική για την περιβαλλοντική πληροφόρηση των πολιτών. Αποτέλεσμα αυτού του γεγονότος είναι η έλλειψη φιλοπεριβαλλοντικής νοοτροπίας και πρακτικής από τους Έλληνες πολίτες, σε μεγάλο ποσοστό.

Η έλλειψη αυτή οφείλεται στην απουσία επαρκών προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης από την πολιτεία. Η λύση στο παρόν πρόβλημα δύναται να είναι η ενεργοποίηση των αρμόδιων κρατικών φορέων για τη δημιουργία ενός πανελλαδικού δικτύου περιβαλλοντικής πληροφόρησης, το οποίο παρέχει συγκεντρωτικά στοιχεία τόσο για το περιβάλλον όσο και την κρατική περιβαλλοντική πολιτική.

Ωστόσο , η απουσία ουσιαστικής περιβαλλοντικής εκπαίδευσης από την πολιτεία εντάσσεται στη γενικότερη απουσία αποτελεσματικής περιβαλλοντικής πολιτικής. Η απουσία αυτή επιδεινώνεται και από την ελλείπει διάθεση των αρμόδιων κρατικών οργάνων να πράξουν συστηματική , προς την κατεύθυνση της αποτελεσματικής περιβαλλοντικής πολιτικής.

Συμπεραίνεται , ότι οι ελληνικές Περιβαλλοντικές ΜΚΟ καλούνται να αντιμετωπίσουν έναν αριθμό εσωτερικών και εξωτερικών προβλημάτων. Για να επιλυθούν τα προαναφερθέντα προβλήματα θα ήταν καλό τόσο η πολιτεία , όσο και οι πολίτες αλλά και οι ελληνικές Περιβαλλοντικές ΜΚΟ να αντιληφθούν το σύνολο των προβλημάτων και να δράσουν , με στόχο μια αποτελεσματική περιβαλλοντική προστασία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

4.1 Εμπειρικές μελέτες σε διεθνές επίπεδο για τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

Για την καλύτερη κατανόηση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων παρουσιάζονται εμπειρικές μελέτες που έγιναν σε διεθνές επίπεδο σχετικά με αυτές.

Μια πρόσφατη έρευνα των Kousis, M., D. Della Porta and M. Jimenez (2008) εξέτασε τα περιβαλλοντικά κινήματα που αναπτύχθηκαν στη Νότια Ευρώπη σε

σύγκριση με αυτά της Βόρειας Ευρώπης. Τα στοιχεία για την πραγματοποίηση της έρευνας αντλήθηκαν από το Πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την εξέλιξη του Περιβαλλοντικού Ακτιβισμού στην Ευρώπη. Οι χώρες που εξετάστηκαν στη συγκεκριμένη έρευνα ήταν η Μεγάλη Βρετανία, η Γαλλία, η Γερμανία, η Ελλάδα, η Ισπανία και η Σουηδία από το 1988 έως το 1997.

Η έρευνα των Kousis, M., D. Della Porta and M. Jimenez (2008) , επικεντρώθηκε στη σύγκριση των χαρακτηριστικών των Περιβαλλοντικών ΜΚΟ στη Νότια και Βόρεια Ευρώπη. Οι παράγοντες που λήφθηκαν υπόψη για τη σύγκριση των οργανώσεων ήταν:

1. ο αριθμός των μελών τους
2. το επίπεδο εκπαίδευσης των εργαζομένων,
3. οι διαθέσιμοι πόροι , οι δράσεις
4. και οι μαζικές κινητοποιήσεις που οργάνωναν.

Μεγάλες διαφορές εντοπίστηκαν στην οργανωτική δομή και την εξέλιξη του περιβαλλοντικού κινήματος στο Νότο και στο Βορρά της Ευρώπης. Διαπιστώθηκε ότι οι κοινωνικές οργανώσεις περιβάλλοντος της Νότιας Ευρώπης (συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας) ήταν διάσπαρτες , ανεπίσημα σχηματισμένες λιγότερο οργανωμένες και περισσότερο αναποτελεσματικές. Γενικότερα παρατηρήθηκε μια καθυστέρηση στην εξέλιξη και στην ανάπτυξη των κοινωνικών οργανώσεων. Ο λόγος για τον οποίο οι Περιβαλλοντικές ΜΚΟ καθυστέρησαν να ανατηχθούν ήταν το λεγόμενο «**Μεσογειακό Σύνδρομο**». Η ύπαρξη δηλαδή μιας συγκεκριμένης πολιτικής κουλτούρας:

1. με χαρακτηριστικά τη διαφθορά
2. τις πελατειακές σχέσεις,
3. την εξάρτηση από πολιτικά κόμματα
4. και από την μη ύπαρξη οικολογικού κόμματος στη Βουλή.

Όλοι αυτό οι παράγοντες έδρασαν ανασταλτικά στην ανάπτυξη των Περιβαλλοντικών ΜΚΟ στη Νότια Ευρώπη.

Αναλυτικότερα, τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι:

1. Οι οργανώσεις που δραστηριοποιούνταν στην Νότια Ευρώπη βρέθηκαν πιο αδύναμες , με λιγότερους πόρους,
2. με μεγαλύτερες πολιτικές αγκυλώσεις και με τοπικό προσανατολισμό.

3. Διαπιστώθηκε επίσης η ύπαρξη ενός ισχυρού τοπικού δικτύου από περιβαλλοντικές ομάδες, οι οποίες δεν συνεργάζονταν ούτε μεταξύ τους ούτε με τις επίσημες Περιβαλλοντικές Οργανώσεις.
4. Δεδομένη ήταν και η έλλειψη προσωπικού , μελών και χρηματικών πόρων.

Τέλος , διαπιστώθηκε ότι τα τελευταία χρόνια αναπτύσσεται ταχύτερα λόγω ης χρηματοδότησης από την Ε.Ε. και τα κράτη μέλη της , αλλά δεν είναι καλά οργανωμένο , βασίζεται στη στήριξη των τοπικών κοινωνιών και εστιάζει στην επίλυση των τοπικών προβλημάτων.

Μια άλλη διεθνής έρευνα , του Περιφερειακού Κέντρου Περιβάλλοντος (The Regional Environmental Center 2000) , σχετικά με τις Περιβαλλοντικές ΜΚΟ της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης το 2000. Αυτή η έρευνα εξέτασε τα προβλήματα , την εξέλιξη και τις δυνατότητες των Περιβαλλοντικών ΜΚΟ στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη συγκεκριμένα στις εξής χώρες: Αλβανία , Βοσνία Ερζεγοβίνη , Βουλγαρία , Κροατία , Τσεχική Δημοκρατία , Εσθονία , Ουγγαρία , Λετονία , Λιθουανία , Φύρομ , Πολωνία , Σλοβακία και Ενωμένη Δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας. **Ο στόχος της ήταν να εντοπιστούν τα δυνατά και αδύναμα σημεία των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων σε αυτές τις χώρες.**

Οι παράγοντες που εξετάστηκαν ήταν:

- ο αριθμός των εργαζομένων,
- η υποστήριξη που απολάμβαναν από το κοινό,
- η στρατηγική και οι δραστηριότητες που ανέπτυξαν,
- οι τρόποι χρηματοδότησης τους,
- οι επιρροές που δέχονταν από την πολιτική κατάσταση της χώρας που έδρευαν,
- το νομικό πλαίσιο αυτής καθώς
- και οι προοπτικές για συμμετοχή στη διαμόρφωση πολιτικών αποφάσεων.

Μετά την μελέτη των παραπάνω παραγόντων εντοπίστηκαν μεγάλες διαφορές τόσο μεταξύ των Περιβαλλοντικών ΜΚΟ εντός της ίδιας χώρας όσο και μεταξύ των Περιβαλλοντικών ΜΚΟ διαφορετικών χωρών. Το μόνο κοινό συμπέρασμα που συντάχθηκε για τις Περιβαλλοντικές ΜΚΟ της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης ήταν ότι ανέπτυξαν κάποιες κοινές δράσεις , όπως η περιβαλλοντική προστασία συγκεκριμένων περιοχών , η περιβαλλοντική εκπαίδευση και η περιβαλλοντική ενημέρωση του κοινού.

Ωστόσο κοινά ήταν και τα προβλήματα που αναγνωρίστηκαν ως ανασταλτικοί παράγοντες του έργου των Περιβαλλοντικών ΜΚΟ στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη. Τα κυριότερα προβλήματα πήγαζαν:

1. από την παθητική στάση του κοινού,
2. την έλλειψη διάθεσης για ενεργοποίηση και συμμετοχή σε αυτές,
3. καθώς και από την έλλειψη πολιτικής και νομικής υποστήριξης από την πλευρά του κρατικού μηχανισμού.

Ένα πρόσθετο πρόβλημα που διαπιστώθηκε ήταν η μη διάθεση για συνεργασία των Περιβαλλοντικών ΜΚΟ μεταξύ τους και η υπερεξάρτηση τους από τη δυτική οικονομική βοήθεια.

Στο τέλος της έρευνας έγινε αναφορά στην ενιαία ανάγκη όλων των Περιβαλλοντικών ΜΚΟ να αυξήσουν τα προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και ενημέρωσης, καθώς η περιβαλλοντική προστασία βασίζεται στη γνώση και ενημέρωση του κοινού.

Γενικά, παρατηρείται ποικιλία παραμέτρων που εξετάζονται και ποικιλία αποτελεσμάτων που συνάγονται. Μοιάζει όμως να είναι κοινά αποδεκτό ότι τα νεαρά άτομα ενδιαφέρονται περισσότερο για τα περιβαλλοντικά ζητήματα, λόγω ίσως της ύπαρξης περισσότερου ελεύθερου χρόνου και εντονότερης διάθεσης για δράση. Επίσης, φαίνεται οι γυναίκες να παρουσιάζουν υψηλότερα ποσοστά συμμετοχής σε φιλοπεριβαλλοντικές δράσεις, ενδέχεται λόγω της αυξημένης ευαισθησίας τους για το περιβάλλον στο οποίο θα φέρουν τα παιδιά τους. Οι κάτοικοι αστικών περιοχών φαίνεται να παρουσιάζουν μεγαλύτερο ενδιαφέρον για την προστασία του περιβάλλοντος από τους κατοίκους της υπαίθρου ίσως γιατί οι κάτοικοι των αστικών κέντρων βιώνουν εντονότερα το πρόβλημα της περιβαλλοντικής υποβάθμισης. Ακόμα, τα άτομα με υψηλό μορφωτικό επίπεδο και τα οποία βρίσκονται σε ανώτερη οικονομική τάξη να αναπτύσσουν συχνότερα φιλοπεριβαλλοντικές συμπεριφορές. (Μποτετζαγιας Ι. 2008)

Τέλος, άλλες διεθνής έρευνες σύμφωνα με την ευρωπαϊκή κομμισσιόν, έχουν υποστηρίξει ότι η πολιτική ιδεολογία μιας χώρας και ο χαρακτήρας του νομικού πλαισίου της επηρεάζουν την ανάπτυξη των Περιβαλλοντικών ΜΚΟ. Ενδεχόμενος εάν κυριαρχεί η φιλελεύθερη πολιτική ιδεολογία σε μια χώρα, τότε να αυξάνονται τα ποσοστά του περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος από την πλευρά των πολιτών και μαζί

4.2 Εμπειρικές μελέτες και έρευνες στην Ελλάδα για τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

Οι εμπειρικές μελέτες που παρουσιάζονται στην παρούσα ενότητα αφορούν τις Περιβαλλοντικές ΜΚΟ που πραγματοποιήθηκαν στην Ελλάδα από το 1996 έως και το 2007.

Από τις πιο πρόσφατες έρευνες ήταν αυτή που πραγματοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Έρευνας της Κοινής Γνώμης (VPRC) το 2007 αναφορικά με της στάση των Ελλήνων απέναντι σε ένα πολύ σημαντικό περιβαλλοντικό πρόβλημα , την κλιματική αλλαγή. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε με τηλεφωνικές συνεντεύξεις , στα νοικοκυριά των ερωτώμενων και με τη χρήση δομημένου ερωτηματολογίου. Ο πληθυσμός επιλέχθηκε με σωματοποιημένη δειγματοληψία. Το δείγμα αποτελούνταν από 1.000 άτομα ηλικίας 18 ετών και άνω και επιλέχθηκε από το σύνολο της χώρας, συμπεριλαμβανομένων των νησιών και του Αιγαίου και του Ιονίου.

Η έρευνα περιείχε ερωτήσεις που εξέταζαν εάν το δείγμα θεωρεί αποτελεσματικό το έργο των Περιβαλλοντικών ΜΚΟ για την αντιμετώπιση αυτού του σοβαρού περιβαλλοντικού Προβλήματος. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι το 76% του δείγματος θεώρησε ότι οι Περιβαλλοντικές ΜΚΟ μπορούν να διαδραματίσουν πολύ ή αρκετά σημαντικό ρόλο στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής. Το δείγμα θεώρησε αποτελεσματική τη δράση των Περιβαλλοντικών Οργανώσεων ως προς το συγκεκριμένο περιβαλλοντικό πρόβλημα και υποστήριξε ότι βλέπει θετικά μια πιθανή συνεργασία αυτών των οργανώσεων με τις επιχειρήσεις.

Ως υπεύθυνες για τις κλιματικές αλλαγές το δείγμα έκρινε τις κυβερνήσεις και έπειτα τις μεγάλες επιχειρήσεις. Τις κυβερνήσεις τις θεώρησε , επίσης αναποτελεσματικές για να επιλύσουν το παγκόσμιο πρόβλημα των κλιματικών αλλαγών.

Σχετικά με τις πηγές πληροφόρησης του για τις κλιματικές αλλαγές , το δείγμα προτίμησε την πανεπιστημιακή κοινότητα ως εγκυρότερη (36%) , έπειτα τις Περιβαλλοντικές ΜΚΟ (24%) και ακολούθως τα ΜΜΕ (21%). Επίσης , υποστήριξε ότι οι επιστήμονες , με τις γνώσεις που διαθέτουν , είναι ικανοί να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικότερα το πρόβλημα. Αντιλήφθηκαν , ωστόσο , και την προσωπική ευθύνη των πολιτών για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.

Μια εξίσου πρόσφατη μελέτη που πραγματοποιήθηκε από τον Μποτετζάγια Ι. (2008), εξέταζε τα χαρακτηριστικά των ατόμων τα οποία εκδηλώνουν περιβαλλοντικές στάσεις , το «φιλο-περιβαλλοντικό» προφίλ των Ελλήνων και τη στάση τους απέναντι στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Η έρευνα χρησιμοποιήθηκε και σύγκρινε στοιχεία που αντλήθηκαν από το Ινστιτούτο Έρευνας της Κοινής Γνώμης (VPRC) για το 2003 έως το 2007. Το δείγμα επιλέχθηκε από όλη την Ελλάδα με τη μέθοδο της διαστρωματωμένης δειγματοληψίας και αριθμούσε κατά μέσο όρο 1250 άτομα.(το δείγμα παρουσίαζε μικρές διαφορές ανά έτος).

Οι μεταβλητές που επιλέχθηκαν, και συγκρίθηκαν ήταν:

1. Το φύλλο
2. Η ηλικιακή ομάδα
3. Το επίπεδο εκπαίδευσης
4. Ο τόπος διαμονής
5. Το συνολικό μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα
6. Οι πολιτικές πεποιθήσεις

Σε συνάρτηση με την επαφή των Ελλήνων με τις ΜΚΟ.

Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι το μορφωτικό επίπεδο του δείγματος επηρεάζει σημαντικά την επαφή του με τις Περιβαλλοντικές ΜΚΟ. Όσο πιο υψηλό ήταν το μορφωτικό επίπεδο των ερωτηθέντων τόσο μεγαλύτερες πιθανότητες υπήρχαν για την ύπαρξη κάποιας επαφής με τις οργανώσεις. Η έννοια της επαφής στην παρούσα έρευνα ήταν αρκετά γενική και συμπεριελάμβανε συμπεριφορές όπως η απλή αγορά έντυπων της οργάνωσης ή και ακόμα και η συμμετοχή ως ενεργού μέλους.

Σε μια άλλα πρόσφατη δημοσίευση του 2007 , της Μπουμπούκα Α. Στην Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία (7/11/2007/) , χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία από τα αποτελέσματα της έρευνας του Κοινωνικού Βαρομέτρου της ASBI (Awareness & Social Behavior Index) , σχετικά με την συμμετοχή και την ενεργοποίηση των πολιτών. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι το ποσοστό των πολιτών που είχαν προσφέρει κάποια ενίσχυση σε ΜΚΟ ήταν 22,1 % δηλαδή 2 στους 10. Από αυτή τη μερίδα των πολιτών 4 στους 10 προτίμησαν να προσφέρουν χρήματα και μόνο 2 στους 10 προτίμησαν την προσφορά εθελοντικού έργου. Τέλος , εξετάστηκε η απήχηση των ΜΚΟ στους πολίτες. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η WWF Ελλάς αναγνωρίστηκε από τους πολίτες ως ΜΚΟ , σε ποσοστό 10,1 % , ενώ το ελληνικό γραφείο της Greenpeace αναγνωρίστηκε σε ποσοστό 18,4%.

Μια λίγο παλαιότερη έρευνα του Ινστιτούτου Έρευνας της Κοινής Γνώμης (VPRC) αφορούσε την προβολή των ΜΚΟ από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και την αναγνωσιμότητα που απολαμβάνουν από το κοινό. Μέρος των ΜΚΟ που εξετάστηκαν ήταν Περιβαλλοντικές ΜΚΟ. Η συγκεκριμένη έρευνα διεξήχθη σε όλη την χώρα από το 2003 έως το 2006 σε 1500 άτομα, ηλικίας 15 ετών και άνω.

Αναλυτικότερα , εξετάστηκαν οι πηγές ενημέρωσης του δείγματος για τις δράσεις των ΜΚΟ και ο βαθμός αναγνωσιμότητας τους. Διαπιστώθηκε , αρχικά ότι το δείγμα προτιμά να ενημερώνεται από την τηλεόραση για τις δράσεις αυτών των οργανώσεων. Στη συνέχεια της έρευνας διαπιστώθηκε ότι τα εθνικά παραρτήματα διεθνών οργανισμών αυξάνουν την προβολή των οργανώσεων τους μέσω των Μέσων

Μαζικής Ενημέρωσης για την απόκτηση μεγαλύτερης δημοσιότητας και την προσέλκυση μεγαλύτερου αριθμού υποστηρικτών.

Σχετικά με το βαθμό αναγνωσιμότητας προσεγγίστηκε σύνθετα με τη βοήθεια τριών ισόβαρων παραμέτρων. Οι παράμετροι που προσμετρήθηκαν ήταν:

1. Αυθόρμητη αναγνωσιμότητα
2. Η βοηθούμενη αναγνωσιμότητα
3. Καθώς και η γνώση ορισμένων δράσεων μιας οργάνωσης.

Για τις δυο μεγαλύτερες ελληνικές Περιβαλλοντικές ΜΚΟ τη WWF Ελλάς και το ελληνικό γραφείο της Greenpeace , ο σύνθετος δείκτης αναγνωσιμότητας για το 2006 ήταν 11,6% και 23,8% αντίστοιχα.

Διαπιστώθηκε ακόμα ότι η αναγνωσιμότητα των περιβαλλοντικών ΜΚΟ συνεχώς αυξάνεται και αναμένεται η ίδια αύξηση να παρουσιαστεί και στα ποσοστά συμμετοχής των πολιτών.

Σε μια άλλη έρευνα του 2006 , ο Μποτετζάγιας Ι. ,εξέτασε το ρόλο των ελληνικών Περιβαλλοντικών ΜΚΟ απέναντι στην Κοινωνία των Πολιτών. Τα στοιχεία που συνέλεξε και σύγκρινε η συγκεκριμένη έρευνα αφορούσαν το συνολικό αριθμό των ελληνικών Περιβαλλοντικών Οργανώσεων , τα μέλη που διέθεταν , τον αριθμό των εργαζομένων , τη συμβολή των ευρωπαϊκών ενισχύσεων στα έσοδα των οργανώσεων και τις επαφές αυτών των οργανώσεων μεταξύ τους.

Αρχικά , υποστηρίχθηκε ότι ο αυξανόμενος αριθμός των Περιβαλλοντικών ΜΚΟ και η αύξηση των δράσεων που αναπτύσσουν δεν συνεπάγεται αυτόματα με αυξημένη συμμετοχή των πολιτών ή ενδυνάμωση της Κοινωνίας των Πολιτών. Υποστηρίχθηκε ότι η αύξηση των δράσεων και των δραστηριοτήτων ενδέχεται να οφείλεται σε **«ηγεμόνευση του χώρου»** από μια ομάδα **«επαγγελματικών οργανώσεων»**.(Μποτετζάγιας Ι. 2006 , σελ. 71-95)

Πιο συγκεκριμένα, η έρευνα αυτή έδειξε ότι οι Περιβαλλοντικές ΜΚΟ δε συνεργάζονται μεταξύ τους. Για την περίπτωση της WWF Ελλάς και του ελληνικού γραφείου της Greenpeace βρέθηκε ότι η πρώτη ανέπτυξε δέκα επαφές με το δίκτυο Περιβαλλοντικών ΜΚΟ και επτά επαφές με τις κεντρικές οργανώσεις « του πυρήνα» ενώ το ελληνικό γραφείο της Greenpeace διατήρησε μια αποκομμένη στάση , μη έχοντας καμία επαφή με το δίκτυο ή τις κεντρικές οργανώσεις. Επίσης βρέθηκε ότι αυτές οι οργανώσεις δε λογοδοτούν για τον τρόπο λειτουργίας τους και τις επιλογές τους , στο βαθμό που θα όφειλαν κατά τον συγγραφέα , απέναντι στους πολίτες. Μέσα από τη συγκεκριμένη έρευνα τονίστηκε η ανάγκη για μεγαλύτερη **«κοινωνική λογοδοσία»** (Μποτετζάγιας Ι. 2006 , σελς. 71-95) των Περιβαλλοντικών ΜΚΟ μέσω μεγαλύτερης διαφάνειας και καλύτερης εκπροσώπησης.

Μια παλαιότερη ελληνική έρευνα του Καλαμαρά Η .(2002) εξέτασε τα χαρακτηριστικά των μεγαλύτερων Περιβαλλοντικών ΜΚΟ στην Ελλάδα και εντόπισε τις αδυναμίες τους για την περίοδο 1996-2001. Τα στοιχεία που συλλέχθηκαν για αυτήν την έρευνα ήταν ο προϋπολογισμός, ο αριθμός των μελών υποστηρικτών , ο αριθμός των εθελοντών και ο αριθμός του προσωπικού.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, εντοπίστηκαν τρεις διαφορετικές κατηγορίες Περιβαλλοντικών ΜΚΟ στην Ελλάδα.

1. Η πρώτη κατηγορία αφορούσε οργανώσεις που έχουν σημειώσει θετικά βήματα εξέλιξης , όπως για παράδειγμα η WWF Ελλάς.
2. Η δεύτερη κατηγορία αφορούσε οργανώσεις που μειώθηκε ο αριθμός του προσωπικού τους αλλά παρέμεινε σταθερός ο αριθμός των υποστηρικτών τους και παράλληλα αύξησαν σχεδόν στο διπλάσιο τον προϋπολογισμό που διαχειρίζονταν. Σε αυτή την κατηγορία ανήκουν ο Αρκτούρος και η Μ. Ο.Μ.
3. Στην Τρίτη και τελευταία κατηγορία άνηκαν οι οργανώσεις που δεν είχαν επεκτείνει τις δράσεις τους και παρουσίαζαν μια συνολική μείωση σε όλους τους τομείς. Σε αυτή την κατηγορία άνηκαν μόνο η Ελληνική Ορνιθολογία Εταιρία και το Ελληνικό γραφείο της Greenpeace. Σημειώθηκε επίσης το αξιοπερίεργο του Ελληνικού γραφείου της Greenpeace, το οποίο δεν είχε καταφέρει να θεμελιώσει μια σταθερή σχέση με το κοινό παρά την πολύχρονη παρουσία του.

Τα συμπεράσματα της παρούσας έρευνας ήταν ότι:

- Με την εξαίρεση των δυο Περιβαλλοντικών ΜΚΟ της τρίτης κατηγορίας, όλες οι υπόλοιπες είχαν διανύσει περίοδο ανάπτυξης των δραστηριοτήτων τους. Παρόλη την αναπτυσσόμενη πορεία των Περιβαλλοντικών ΜΚΟ η ελληνική κοινωνία δεν φαινόταν το ίδιο θετική και πρόθυμη να σκεφτεί περιβαλλοντική κατά την ώρα της πράξης.

Ένα πολύ μικρό ποσοστό των Ελλήνων είχε ενεργήσει περιβαλλοντική συμπεριφορά. Συγκεκριμένα , μόλις το 2% απάντησε σε έρευνα του Ευρωβαρομέτρου το 1992 , ότι υπήρξαν κάποια στιγμή μέλη κάποιας οργάνωσης ή είχαν ενισχύσει οικονομικά περιβαλλοντικές πρωτοβουλίες. Αντίθετα, το 2001 , το 63% των νέων απάντησε ότι δεν υπήρξε μέλος κάποιας οργάνωσης ή κάποιας ένωσης πολιτών.

Συνεπώς μέχρι και το 2001 οι πολίτες δεν αναγνώριζαν τις Περιβαλλοντικές ΜΚΟ ως παράγοντες που μπορούσαν να φέρουν λύσεις και να αναλάβουν την υπεράσπιση του περιβάλλοντος. Για αυτό το λόγο δεν συμμετείχαν σε αυτές.

Η Ομάδα περιβάλλοντος του ΕΚΚΕ , ανέλαβε την εκπόνηση ερευνητικού προγράμματος με αντικείμενο την :

- Έρευνα για τις Μη Κυβερνητικές Οικολογικές-Περιβαλλοντικές Οργανώσεις (ΜΚΟ-ΠΩ) και
- Καταγραφή Δημοσίων και Ιδιωτικών Φορέων που σχετίζονται με το Περιβάλλον

Το Υπουργείο χρηματοδότησε και στήριξε την εκτέλεση του προγράμματος, το οποίο ξεκίνησε τον Ιανουάριο του 1996 και ολοκληρώθηκε τον Φεβρουάριο του 1997.

Η Ομάδα Περιβάλλοντος του ΕΚΚΕ ανέλαβε παράλληλα με την έρευνα για τις Μ.Κ.Ο.-Π.Ο. και την καταγραφή των φορέων περιβαλλοντικής ενημέρωσης-ευαισθητοποίησης και άσκησης πολιτικής, την ηλεκτρονική επεξεργασία και εισαγωγή στο INTERNET των στοιχείων που συγκροτούν την έρευνα.

Η οργάνωση και εισαγωγή του σχετικού υλικού έγινε κατά τρόπο που εξασφαλίζεται η απρόσκοπτη επικαιροποίηση του και η άμεση διαθεσιμότητα του σε κάθε ενδιαφερόμενο, γεγονός ιδιαίτερης σημασίας για την ανταλλαγή πληροφόρησης και την βελτίωση της επικοινωνίας μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων φορέων, οργανώσεων και ατόμων.

Η έρευνα για τις Μ.Κ.Ο.-Π.Ο. περιλάμβανε την συμπλήρωση ειδικού ερωτηματολογίου κατά την διάρκεια επιτόπιας επίσκεψης-συνέντευξης στην έδρα κάθε μιας οργάνωσης, διεξήχθη κατά το χρονικό διάστημα Μαΐου - Σεπτεμβρίου 1996 και συγκέντρωσε τα παρακάτω στοιχεία:

- Ταυτότητα της Οργάνωσης (έδρα, νομική μορφή, σκοποί, αριθμός μελών-φίλων, εξοπλισμός, υποδομή σε έμψυχο και άψυχο υλικό, συμμετοχή σε ευρύτερα σχήματα)
- Δράσεις από τη σύστασή της έως σήμερα (θεματικοί άξονες, αντικείμενα, χρονική διάρκεια, εμβέλεια, αποτελέσματα)
- Κοινωνικά χαρακτηριστικά των Μελών της Οργάνωσης (αρμοδιότητες, εντοπιότητα, ηλικία, οικογενειακή κατάσταση, γραμματικές γνώσεις, επαγγελματική κατάσταση)
- Πηγές Πληροφόρησης (προέλευση πληροφόρησης, αντικείμενο, συχνότητα, χρονική διάρκεια, πρωτοβουλία, βαθμός ικανοποίησης)
- Συνεργασία με Τύπο και Μ.Μ.Ε. (είδος και διάρκεια συνεργασίας, συχνότητα, πρωτοβουλία, θεματολογία, βαθμός ικανοποίησης)
- Συνεργασία με άλλες Μ.Κ.Ο.-Π.Ο. (ονομασία, εντοπιότητα, χρονική διάρκεια και είδος συνεργασίας, πρωτοβουλία, αντικείμενο, βαθμός ικανοποίησης)

- Συνεργασία με άλλους Φορείς, Δημόσιους και Ιδιωτικούς (ονομασία, εντοπιότητα, χρονική διάρκεια και είδος συνεργασίας, πρωτοβουλία, αντικείμενο, βαθμός ικανοποίησης)
- Παραγωγή και Διάθεση Εντύπου Ενημερωτικού Υλικού (είδος, τίτλος, συχνότητα και διάρκεια έκδοσης, τρόπος οικονομικής κάλυψης, συνεργασίες)
- Πηγές Χρηματοδότησης επί τοις εκατό του συνόλου έτους, από το 1991 έως σήμερα (εισφορές μελών, χορηγίες, εισπράξεις από εκδηλώσεις, εισφορά από Κεντρική Διοίκηση, εισφορά από Τοπική Αυτοδιοίκηση, εισφορά από την Ευρωπαϊκή Ένωση, εισφορά από άλλη πηγή)
- Συμμετοχή Εκπαιδευτικών (ονοματεπώνυμο, ηλικία, ειδικότητα, εντοπιότητα, χρόνος συμμετοχής και θέση στη Μ.Κ.Ο.-Π.Ο., εάν και από πότε κάνουν Προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης)
- Επίσης, υπήρχε ειδικός χώρος για την καταγραφή του προγραμματισμού μελλοντικών δράσεων των Μ.Κ.Ο.-Π.Ο. και για το σχολιασμό επιμέρους στοιχείων, στα οποία αυτές έκριναν σκόπιμο να αναφερθούν στα πλαίσια του ερωτηματολογίου.
- Πρέπει να διευκρινισθεί ότι ουδεμία παρέμβαση έγινε στις απαντήσεις των Π.Ο. είτε κατά την συμπλήρωση, είτε κατά την επεξεργασία των συλληφθέντων στοιχείων, καθ' ότι η έρευνα αποτυπώνει "φωτογραφικά" και μόνο την ταυτότητα και δράση της κάθε Π.Ο. αποδίδοντας πιστά και αυτούσια διατυπωμένες τις απόψεις τους.
- Για τα στοιχεία των ενοτήτων 3 και 9 έγινε στατιστική επεξεργασία επί του συνόλου και όχι παρουσίαση - δημοσίευση ανά Μ.Κ.Ο.-Π.Ο. ενώ τα στοιχεία όλων των υπολοίπων ενοτήτων εμφανίζονται κατά οργάνωση στο Internet.
- Για τους Φορείς ζητήθηκε και έγινε έγγραφη ενημέρωση και στη συνέχεια καταγραφή των Τμημάτων και Υπηρεσιών τους, που έχουν αρμοδιότητες και αντικείμενα σχετικά με Περιβάλλον (ονομασία, αντικείμενο ανά Υπηρεσία ή Τμήμα, ονοματεπώνυμο υπευθύνου, διεύθυνση, τηλέφωνα-φαξ).

Η καταγραφή διεξήχθη κατά το διάστημα 15-9 έως 31-12-1996 και σ' αυτήν περιλαμβάνονται:

- Υπουργεία
- Οργανισμοί - Επιχειρήσεις του Ευρύτερου Δημόσιου Τομέα
- Περιφέρειες
- Ερευνητικά Κέντρα - Ιδρύματα

- Ανώτατα - Ανώτερα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα
- Πολιτικά Κόμματα - Συνδικαλιστικοί Φορείς - Επιμελητήρια
- Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση
- Δήμοι
- Τοπικές Ενώσεις Δήμων και Κοινοτήτων
- Δημοτικές - Διαδημοτικές Αναπτυξιακές Επιχειρήσεις
- Περιβαλλοντικοί Φορείς
- Ευρωπαϊκή Ένωση

Γίνεται αντιληπτό ότι η συγκεκριμένη έρευνα προσέγγισε ολιστικά το προφίλ των ελληνικών Περιβαλλοντικών ΜΚΟ. Τα αποτελέσματα έδειξαν την ύπαρξη έντονων διαφοροποιήσεων μεταξύ των οργανώσεων, αναφορικά με το αντικείμενο της δράσης τους, το επίπεδο οργάνωσης, λειτουργίας και αποτελεσματικότητας τους καθώς και τις προοπτικές εξέλιξης που είχε η κάθε μια. Το τελικό συμπέρασμα, όμως, της έρευνας για τις Περιβαλλοντικές ΜΚΟ το 1996 ήταν η δυναμική προοπτική του χώρου για τα χρόνια που θα ακολουθούσαν.

Μέσα από την παρουσίαση των ερευνών που έχουν πραγματοποιηθεί στην Ελλάδα για τις Περιβαλλοντικές ΜΚΟ από το 1996 έως το 2007, διαπιστώθηκε μια πληθώρα παραμέτρων που εξετάστηκαν σε κάθε περίπτωση με μια πληθώρα διαφορετικών αποτελεσμάτων. Μοιάζει να μην έχει σκιαγραφηθεί απόλυτα ο χώρος των ελληνικών Περιβαλλοντικών ΜΚΟ και να μην έχει πραγματοποιηθεί μια έρευνας αντίστοιχης έκτασης με αυτή του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών.

Η έντονη εντύπωση που δημιουργήθηκε μετά την παρουσίαση των παραπάνω ερευνών είναι ότι ο χώρος των ελληνικών Περιβαλλοντικών ΜΚΟ αναπτύσσεται, εδραιώνει την παρουσία του και αυξάνει την απήχηση του προς τον κόσμο. Ωστόσο, παρουσιάζονται αρκετά προβλήματα και μεγάλα περιθώρια βελτίωσης του τρόπου λειτουργίας των ελληνικών οργανώσεων για να φτάσουν στα επίπεδα των διεθνών Περιβαλλοντικών ΜΚΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

5.1 ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Η διατύπωση του προβλήματος: Πόσο "Πράσινες ΜΚΟ είναι.

Ορισμός "πράσινου": «...είναι αυτός που στις δράσεις του και στις επεμβάσεις του λαμβάνει υπόψη την επάρκεια των φυσικών στοιχείων επίσης την ανάγκη της διατηρησιμότητας στο χρόνο των βασικών συστατικών των φυσικών στοιχείων καθώς και τις άμεσες και μακροπρόθεσμες ανάγκες ενός τόπου».

Υποθέσεις εργασίας: τι προτίθενται να θυσιάσουν οι ΜΚΟ και τι στοχεύουν να κερδίσουν , δηλαδή το πως ζυγίζουν το περιβαλλοντικό κόστος από τις ενδεχόμενες ωφέλειες. Τι θα πρέπει να απαρνηθεί ή να θυσιάσει η τωρινή γενεά για να κερδίσει η επόμενη , θέτοντας ως προτεραιότητα τη διατηρησιμότητα των φυσικών στοιχείων.

Ο ορισμός του πληθυσμού: Οι ενεργείς Περιβαλλοντικές ΜΚΟ στην Ελλάδα , σύμφωνα με την ενημέρωση της Βάσης δεδομένων του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ) για το 2009. Χαρακτηριστικά του υπό μελέτη πληθυσμού-αλλά και οι σχέσεις αυτών, ορίζεται ως η ενεργή συμμετοχή στις Περιβαλλοντικές ΜΚΟ καθώς και η αντίληψη που έχουν για ορισμένα ζητήματα που θα μελετηθούν.

Το ερωτηματολόγιο: το ερωτηματολόγιο είναι το βασικό μέσω επικοινωνίας ανάμεσα στον συνεντευκτή και στον ερωτώμενο. Αποτελείται από μια σειρά ερωτήσεων πάνω στα προβλήματα που απαιτούν κάποια πληροφορία από τον ερωτώμενο. Στο οποίο θα γίνει εκτενέστερη αναφορά παρακάτω.

Το είδος των ερωτήσεων:

Πραγματικές ερωτήσεις: Ερωτήσεις που αφορούν δημογραφικά στοιχεία του ερωτώμενου πχ οικογενειακή κατάσταση, μορφωτικό επίπεδο κτλ.

Ερωτήσεις γνώμης ή πίστης : Η γνώμη των ερωτώμενων πάνω σε ό,τι ξέρουν ή στο τι νομίζουν ότι ξέρουν.

Ο τύπος των ερωτήσεων: Υπάρχουν δυο τύποι ερωτήσεων **οι ανοιχτές και οι κλειστές**. Στην ερώτηση η επιλογή και η ελευθερία του ερωτώμενου είναι περιορισμένη στο ελάχιστο. Ενώ αντίθετα στην ανοιχτού τύπου ερώτηση αφήνεις ελεύθερο τον ερωτώμενο να οργανώσει όπως νομίζει την απάντηση του και ως προ τον τρόπο που θα απαντήσει.

Μέτρηση στάσεων με βάση τα ερωτηματολόγια : Έχει χρησιμοποιηθεί η κλίμακα Likert η οποία αποτελείται από μια σειρά προτάσεων στις οποίες ζητείται από τους ερωτώμενους να αντιδράσουν με βάση ολιγάριθμους βαθμούς το βαθμό συμφωνίας ή διαφωνίας.

Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ
1	2	3	4	5

Το ερωτηματολόγιο , που στάλθηκε στους νόμιμους εκπροσώπους των ΜΚΟ σύμφωνα με την απογραφή του ΕΚΚΕ ΤΟ 2009 , αποτελείται από ένα ενημερωτικό κείμενο όπου γίνεται μια σύντομη περιγραφή της έρευνας (υπεύθυνος οργανισμός και ερευνητής , τρόπος επιλογής ερωτώμενου , απόρρητο των στοιχείων). Το ερωτηματολόγιο αποτελείτο από δύο θεματικές ενότητες. Το σύνολο των ερωτήσεων

είναι σαράντα έξι. Για την καλύτερη απόδοση των στάσεων-απόψεων των Περιβαλλοντικών ΜΚΟ επιλέχθηκαν ερωτήσεις ανοιχτού αλλά και κλειστού τύπου.

Αρχικά εξετάστηκαν τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των Περιβαλλοντικών ΜΚΟ , δηλαδή το όνομα της οργάνωσης , το έτος ίδρυσης καθώς και τα εγγεγραμμένα μέλη σε αυτές. Για να προσδιοριστεί με τη βοήθεια των στατιστικών εργαλείων το προφίλ των Περιβαλλοντικών ΜΚΟ.

Στο πρώτο θεματικό πεδίο εξετάστηκε η περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση των Περιβαλλοντικών ΜΚΟ. Τέθηκαν τέσσερις διαφοροποιημένες ερωτήσεις ανοιχτού τύπου που αφορούσαν:

1. Την ιεράρχηση των βασικότερων περιβαλλοντικών προβλημάτων που εστιάζει η κάθε οργάνωση
2. Τα βασικότερα περιβαλλοντικά προβλήματα της χώρας.
3. Τις πιο επιτυχημένες καμπάνιες-κινητοποιήσεις την τελευταία πενταετία
4. Καθώς ,αν υπάρχει Συνεργασία ή Συν-αντίληψη με άλλες ΜΚΟ και με ποιές.

Το επόμενο πεδίο πραγματευόταν ζητήματα που αφορούσαν την σχέση των Περιβαλλοντικών ΜΚΟ με τα τοπικά αλλά εθνικά Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης αλλά και με τον τύπο. Οι ερωτήσεις ήταν προεπιλεγμένες κλειστού τύπου και μια ανοιχτεί ερώτηση. Επίσης εξετάστηκαν ζητήματα που αφορούσαν την ιδεολογική συνάφεια των Περιβαλλοντικών ΜΚΟ, καθώς και η γνώμη τους για αναπροσδιοριζόμενα ως οικολογικά πολιτικά κόμματα. Οι ερωτήσεις ήταν κλειστού τύπου για να μετρηθεί η στάση αυτών. Τέλος ζητήθηκε από τις Περιβαλλοντικές ΜΚΟ να απαντήσουν για το ύψος του προϋπολογισμού και τη διάρθρωση της χρηματοδότησης.

Στην δεύτερη θεματική ενότητα του ερωτηματολογίου , που απαντώνται οι ερωτήσεις 17-46 , έχει χρησιμοποιηθεί η κλίμακα Likert , για να μετρηθεί ο βαθμός συμφωνίας ή και διαφωνίας με μια σειρά περιβαλλοντικών ζητημάτων που είναι στην επικαιρότητα και άπτονται του ενδιαφέροντος των Περιβαλλοντικών ΜΚΟ. Και από τα οποία θα προκύψει η απάντηση του ερωτήματος της εργασίας.

1. Βιολογικά προϊόντα
2. Γεννητικά τροποποιημένοι Οργανισμοί (GMOs)
3. Πυρηνική ενέργεια
4. Ενεργειακά φυτά και βιοκαύσιμα
5. Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ)
6. Η αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει»
7. Η αρχή της προφύλαξης

5.2 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ & ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Το ερωτηματολόγιο όπως προαναφέρθηκε είναι το βασικό μέσο επικοινωνίας ανάμεσα στον συνεντευκτή και στον ερωτώμενο. Αποτελείται από μια σειρά ερωτήσεων πάνω στα προβλήματα που απαιτούν κάποια πληροφορία από τον ερωτώμενο. Μετά την δημιουργία του ερωτηματολογίου και την οριοθέτηση των ζητημάτων που θα ερωτηθούν και του δείγματος που καλείται να απαντήσει, εν προκειμένω, όλες οι ενεργείς Περιβαλλοντικές ΜΚΟ στην Ελλάδα, δημιουργήθηκε μια ηλεκτρονική βάση δεδομένων που ήταν ανεβασμένο το ερωτηματολόγιο.

Το ερωτηματολόγιο, θα το βρείτε στον ιστότοπο <http://www.surveymonkey.com/s/JZXC7Z9>

Στάλθηκε ηλεκτρονικά όπως προαναφέρθηκε σε όλες τις Περιβαλλοντικές ΜΚΟ, ενημερωτικό σημείωμα με μια σύντομη περιγραφή της έρευνας (υπεύθυνος οργανισμός και ερευνητής, τρόπος επιλογής ερωτώμενου, απόρρητο των στοιχείων), καθώς και ο ιστότοπος που θα βρουν το ερωτηματολόγιο για να το απαντήσουν.

Η διαδικασία αυτή επαναλήφθηκε, ένα μήνα αργότερα, για να υπενθύμιση το ερωτηματολόγιο στους εκπροσώπους των ΜΚΟ, λόγω της μικρής τους συμμετοχής στην έρευνα, αλλά με την προσθήκη αυτή την φορά του ερωτηματολογίου και σε μορφή word, καθώς παρουσιάστηκε αφενός δυσκολία από την μεριά των Περιβαλλοντικών ΜΚΟ να απαντήσουν το ερωτηματολόγιο ηλεκτρονικά, και αφετέρου για λόγους εγκυρότητας και πιστοποίησης επιθυμούσαν το ερωτηματολόγιο και σε κείμενο.

Με την προαναφερθέντα διαδικασία επιλέχθηκε ως τρόπος συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου ο αυτοσυμπληρούμενος (ηλεκτρονικές συνεντεύξεις). Στην πορεία της έρευνας και της εργασίας έγινε προσπάθεια τηλεφωνικής επικοινωνίας με όλες τις ΜΚΟ που δήλωσαν ενεργείς στην απογραφή του ΕΚΚΕ το 2009. Με σκοπό την ενημέρωση τους για την ύπαρξη του ερωτηματολογίου. Το σύνολο των ερωτηματολογίων που τελικά απαντήθηκαν ήταν 63.

Ένα από τα προβλήματα που δημιουργήθηκαν κατά την διαδικασία της έρευνας, αφορούσε το ερωτηματολόγιο και τις ερωτήσεις που είχαν θέμα για τον ετήσιο προϋπολογισμό των Περιβαλλοντικών ΜΚΟ. Οι περισσότερες αρνηθήκανε να δώσουνε στοιχεία για τον προϋπολογισμό, καθώς ποσοστιαία κατανομή αυτού. Προβλήματα εντοπίστηκαν και στην ερώτηση που αφορούσε την ιεράρχηση των βασικότερων περιβαλλοντικών προβλημάτων στα οποία εστιάζονται οι δράσεις της οργάνωσης, υπήρξε δυσκολία ομαδοποίησης των απαντήσεων δεδομένου ότι οι περισσότερες Περιβαλλοντικές ΜΚΟ, ιδιαίτερα της περιφέρειας ασχολούνται με πολύ τοπικά και συγκεκριμένα προβλήματα.

Άλλωστε ο λόγος δημιουργίας πολλών Περιβαλλοντικών ΜΚΟ στην Περιφέρεια έγινε με αφορμή ή και αιτία την ύπαρξη τοπικών προβλημάτων και θεωρήθηκε ως μέσο πίεσης και επιρροής η δημιουργία Περιβαλλοντικής ΜΚΟ. Και αυτό επαληθευτικό και από την τηλεφωνική επικοινωνία , ενώ δηλώνουν ενεργείς με βάση την απογραφή του ΕΚΚΕ το 2009 , πολλές φορές μετά την “τακτοποίηση” του προβλήματος ή του λόγου δημιουργίας τους βρίσκονται σε κατάσταση ύφεσης , ή μη δραστηριοποίησης. Με αποτέλεσμα οι πραγματικές Περιβαλλοντικές ΜΚΟ που είναι ενεργείς και δραστηριοποιούνται να μην ξεπερνούν τις 120 από τις 206 στο σύνολο των ενεργών.

5.3 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Η πρώτη επεξεργασία των αποτελεσμάτων της έρευνας για τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις πραγματοποιήθηκε με τη βοήθεια της περιγραφικής στατιστικής. Η περιγραφική στατιστική επιλέχθηκε γιατί εξετάζει με τη χρήση αριθμητικών και γραφικών μεθόδων ένα μεγάλο πλήθος στοιχείων και διαμορφώνει τα αρχικά αποτελέσματα.

Οι ερωτήσεις του ερωτηματολογίου αποτέλεσαν τις μεταβλητές της έρευνας και οι απαντήσεις των ερωτηθέντων τα στοιχεία του υπό εξέταση πληθυσμού. Οι μεταβλητές που εξετάστηκαν στην παρούσα έρευνα ήταν κατηγορικές (nominal), συνεχείς (continuous), και διάταξης (ordinal), όπως οι απαντήσεις του τύπου «συμφωνώ πολύ, συμφωνώ λίγο». Στην περίπτωση του ερωτηματολογίου των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων οι μεταβλητές που εξετάστηκαν ήταν σαράντα έξι.

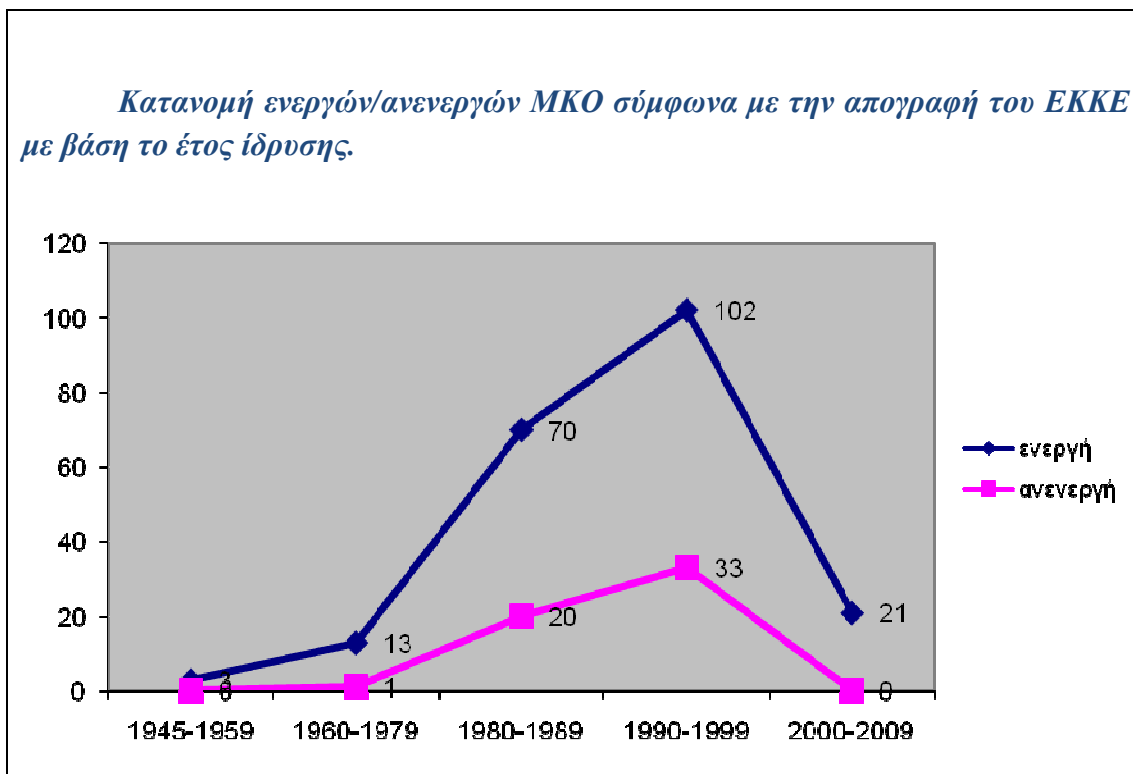
Στη συνέχεια τα στοιχεία που συλλέχθηκαν μέσω των ερωτηματολογίων, κωδικοποιήθηκαν και καταχωρήθηκαν στη βάση δεδομένων. Με τη βοήθεια του στατιστικού πακέτου SPSS, δημιουργήθηκαν πίνακες συχνοτήτων (αριθμητικές μέθοδοι) και τα αντίστοιχα γραφήματα τους (γραφικές μέθοδοι) και πίνακες διπλής εισόδου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΜΠΕΙΡΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

6.1 Παρουσίαση των αποτελεσμάτων από την περιγραφική στατιστική του ερωτηματολογίου των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.

Για την καλύτερη παρουσίαση των αποτελεσμάτων της περιγραφικής στατιστικής επιλέχθηκε ο σχολιασμός των αποτελεσμάτων με την ταυτόχρονη παρουσίαση του ανάλογου γραφήματος.

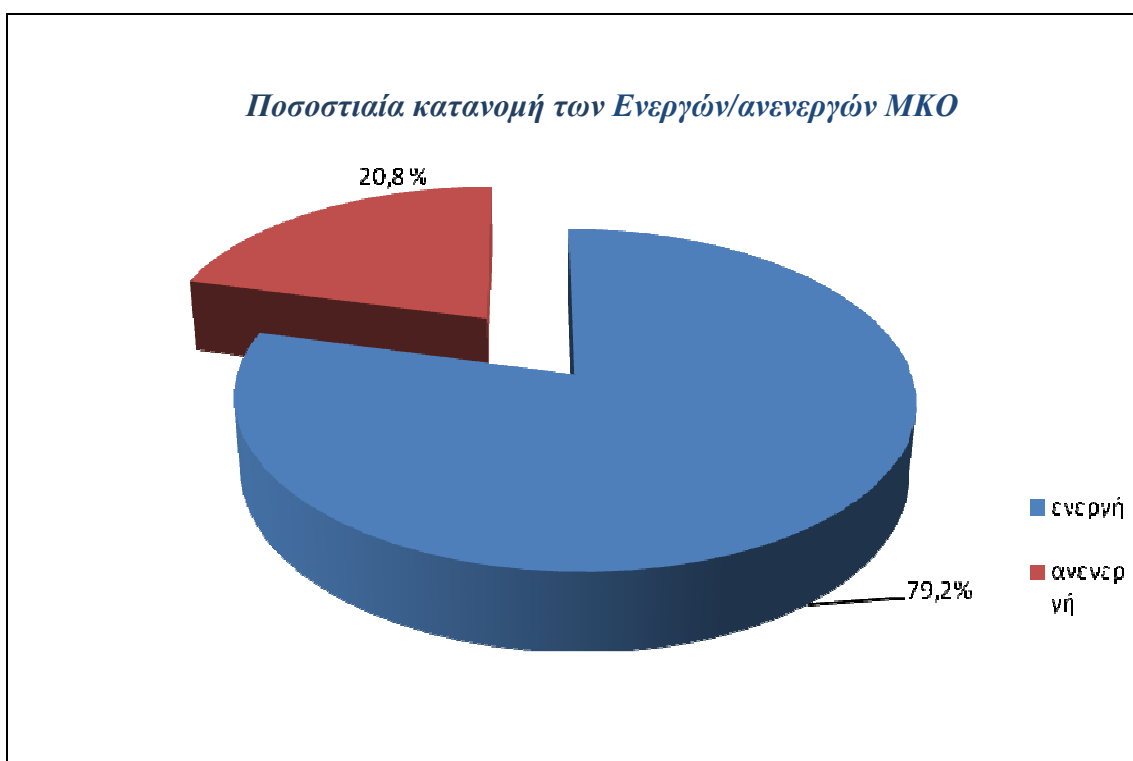

Πηγή: στοιχεία απογραφής του ΕΚΚΕ των ΜΚΟ το 2009, επεξεργασία της συγγραφέως

Γράφημα 1.

Αρχικά, όπως παρατηρείται στο παραπάνω γράφημα, οι πλειοψηφία των Περιβαλλοντικών ΜΚΟ, συγκεντρώνεται στη δεκαετία 1990-1999, μέχρι και την περίοδο αυτή ακολουθείται μια ανοδική πορεία δημιουργίας Περιβαλλοντικών ΜΚΟ, ενώ από το 2000 έως και το 2009, που έγινε και η τελευταία ενημέρωση της βάσης δεδομένων του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ) στην Ομάδα Περιβάλλοντος, υπάρχει μια σημαντική πτωτική πορεία. Ανάλογη και η πορεία των ανενεργών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. Το κύριο κομμάτι συσσωρεύεται στη δεκαετία 1990-1999.

Στο παρακάτω γράφημα παρουσιάζονται αναλυτικότερα οι ενεργές και ανενεργές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις με βάση την απογραφή του ΕΚΚΕ το 2009. Στο σύνολο τους το δείγμα είναι 264 οργανώσεις των εκ των οποίων οι 209 (79.2%) έχουν δηλώσει ενεργές και οι 55(20,8%) ανενεργές.

Πηγή: στοιχεία απογραφής του ΕΚΚΕ των ΜΚΟ το 2009 , επεξεργασία της συγγραφέως

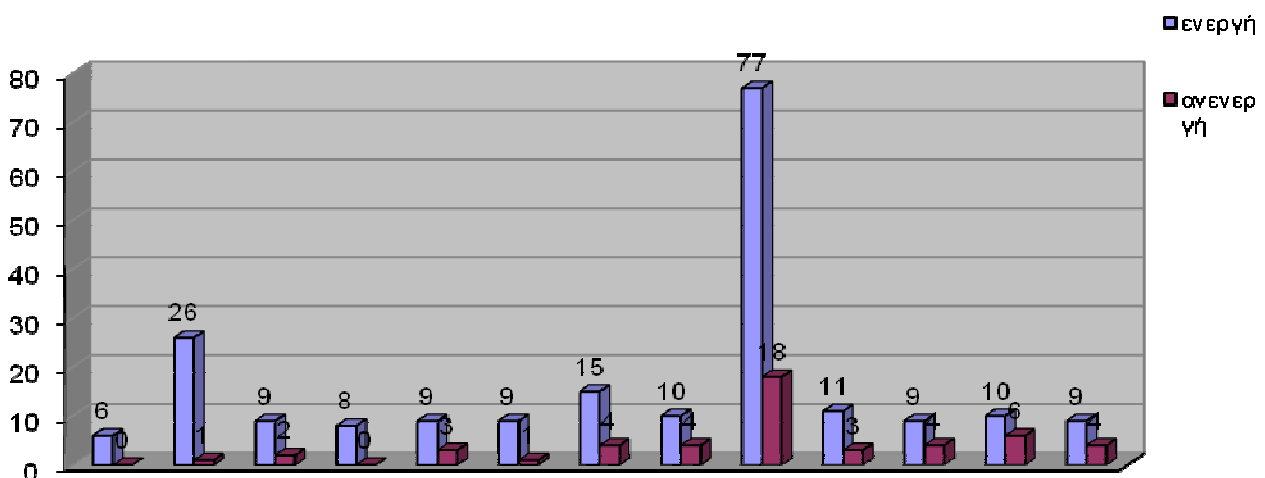
Γράφημα 2.

Στο γράφημα που ακολουθεί έχει γίνει διασταύρωση δύο μεταβλητών, κατανομή των Περιβαλλοντικών ΜΚΟ ανά Περιφέρεια και η μεταβλητή ενεργής/ ανενεργής. Οι περιφέρειες στην Ελλάδα είναι 13. Για κάθε μια περιφέρεια αντιστοιχεί μια μεταβλητή από το 1 έως και το 13. Με βάση το γράφημα παρατηρούνται τα εξής:

1. Σε όλες τις περιφέρειες υπάρχει Περιβαλλοντική δραστηριότητα.
2. Με εξαίρεση την Αττική (77ΜΚΟ) οι περισσότερες αριθμητικά Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές οργανώσεις βρίσκονται στην Περιφέρεια της Κεντρικής Μακεδονίας (26 ΜΚΟ) και 15(ΜΚΟ) στην Δυτική Ελλάδα.

3. Στις υπόλοιπες περιφέρειες (Ανατολική Μακεδονία Θράκη, Δυτική Μακεδονία, Ήπειρος, Θεσσαλία, Ιόνια Νησιά, Στερεά Ελλάδα, Πελοπόννησος, Βόρειο Αιγαίο, Νότιο Αιγαίο και Κρήτη), ο αριθμός των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων κυμαίνεται μεταξύ 6 και 11 οργανώσεων.

Αριθμητική Κατανομή των Ενεργών /Ανενεργών ΜΚΟ/ Ανά Περιφέρεια

Πηγή: στοιχεία απογραφής του ΕΚΚΕ των ΜΚΟ το 2009, επεξεργασία της συγγραφέως

Γράφημα 3

1 Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης , 2 Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, 3 Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, 4 Περιφέρεια Ηπείρου, 5 Περιφέρεια Θεσσαλίας, 6 Περιφέρεια Ιονίων Νήσων, 7 Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, 8 Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, 9 Περιφέρεια Αττικής , 10 Περιφέρεια Πελοποννήσου, 11 Περιφέρεια Β. Αιγαίου, 12 Περιφέρεια Ν. Αιγαίου και τέλος 13 Περιφέρειας Κρήτης.

Ποσοστιαία κατανομή των εγγεγραμμένων μελών της οργάνωσης

		Συχνότητα	Συχνότητα επί τοις %	Αθροιστική Συχνότητα	Αθροιστική Συχνότητα επί τοις 100%
	<10	2	3,2	3,2	3,2
	11-50	5	7,9	8,1	11,3
	51-90	10	15,9	16,1	27,4
	>90	45	71,4	72,6	100,0
	Total	62	98,4	100,0	
Ελλειπούσες	Τιμές	1	1,6		
Σύνολο		63	100,0		

Πηγή: επεξεργασία της συγγραφέως

Πίνακας 1.

Σύμφωνα με τον πίνακα 1 κατανομής συχνοτήτων τα ποσοστά συγκέντρωσης των εγγεγραμμένων μελών είναι 3,2% για λιγότερα από 10 μέλη, 8,1% για την κατηγορία 11-50 μέλη, 16,1% για 51-90 μέλη και το μεγαλύτερο ποσοστό είναι 72,6% πάνω από 90 εγγεγραμμένα μέλη.

Ποσοστιαία κατανομή του αριθμού των ενεργών μελών της οργάνωσης , δηλαδή μέλη που τακτικά πληρώνουν την συνδρομή τους και μετέχουν στις δραστηριότητες της οργάνωσης

		Συχνότητα	Συχνότητα επί τοις %	Αθροιστική Συχνότητα	Αθροιστική Συχνότητα επί τοις %
Valid	>50	21	33,3	38,9	38,9
	51-99	10	15,9	18,5	57,4
	100-199	7	11,1	13,0	70,4
	200-399	8	12,7	14,8	85,2
	πάνω από 400	8	12,7	14,8	100,0
	Total	54	85,7	100,0	
Ελλείπο υσες τιμές	System	9	14,3		
Σύνολο		63	100,0		

Πηγή :επεξεργασία της συγγραφέως

Πίνακας 2

Για την καλύτερη δυνατή επεξεργασία των απαντήσεων , έγινε ομαδοποίηση των αυτών στις εξής ομάδες:

Κατηγορίες μελών: 0-50, 51-99, 100-199, 200-399 και 400 πάνω

Σύμφωνα με τον πίνακα 2, παρατηρείται μια συσσώρευση στην πρώτη κατηγορία με ποσοστό που αγγίζει το 38,9 % ,ανεβαίνοντας κλίμακα τα ποσοστά μειώνονται με 18,5% στην τρίτη κατηγορία, 13% στην τέταρτη και πέμπτη το 14,8% στην κατηγορία με 400 μέλη και πάνω, στην οποία όμως συμπεριλαμβάνονται και οι ακραίες τιμές των “μεγάλων” Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων το ελληνικό γραφείο της Greenpeace (4.400μέλη), η WWF Ελλάδας (3.300), οι οποίες έχουν και διεθνή απήχηση, η Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρία (3.000 μέλη). Το βασικό στοιχείο με βάση την αθροιστική συχνότητα επί τοις 100, είναι ότι το 70,4% των οργανώσεων έχουν μέλη ταμειακώς εντάξει μέχρι την Τρίτη κατηγορία.

Κατηγοριοποίηση των ΜΚΟ με βάση των αριθμών των μελών τους .

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0-199	38	60,3	70,4	70,4
	200-599	11	17,5	20,4	90,7
	600 και πάνω	5	7,9	9,3	100,0
	Total	54	85,7	100,0	
Missing	System	9	14,3		
Total		63	100,0		

Πηγή: επεξεργασία της συγγραφέως

Πίνακας 2.1

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Μικρές	38	60,3	70,4	70,4
	Μεσαίες	11	17,5	20,4	90,7
	Μεγάλες	5	7,9	9,3	100,0
	Total	54	85,7	100,0	
Missing	System	9	14,3		
Total		63	100,0		

Πηγή: επεξεργασία της συγγραφέως

Πίνακας 2.2

Με βάση τις απαντήσεις, στο ερωτηματολόγιο, που δόθηκε στις ΜΚΟ για τα εγγεγραμμένα μέλη τους, που πληρώνουν τακτικά την συνδρομή τους και συμμετέχουν στις δραστηριότητες της κάθε οργάνωσης, έγινε μια εκ νέου

ομαδοποίηση αυτών. Σύμφωνα με αυτήν, δημιουργήθηκαν 3 μεγάλες κατηγορίες (Μικρές, Μεσαίες και Μεγάλες ΜΚΟ).

Η ομαδοποίηση ήταν η εξής:

1. Μικρές από 0-199 μέλη
2. Μεσαίες από 200-599 μέλη
3. Μεγάλες από 600 και πάνω μέλη.

Σύμφωνα με τον πίνακα 2.1 και 2.2 , με βάση τους απατησάντες και χωρίς να υπολογίζονται στην έρευνα οι ελλείπουσες τιμές. Ο αριθμός των μικρών ΜΚΟ είναι 38, δηλαδή το 70,4% του συνόλου , οι μεσαίες 11 με ποσοστό 20,4% και τέλος οι μεγάλες ΜΚΟ 5 στο σύνολο με μόλις 9,3% ποσοστό. Είναι σαφές πώς στον ελληνικό χώρο υπάρχει περιβαλλοντική δραστηριότητα και ευαισθητοποίηση, κυρίως σε τοπικό επίπεδο, κάτι το οποίο φαίνεται και από τον αριθμό των μικρών ΜΚΟ , και όχι σε ιδιαίτερα οργανωμένα σύνολά τα οποία είναι μόλις 5.

Ποσοστιαία κατανομή της διαδικασίας λήψης αποφάσεων των ΜΚΟ

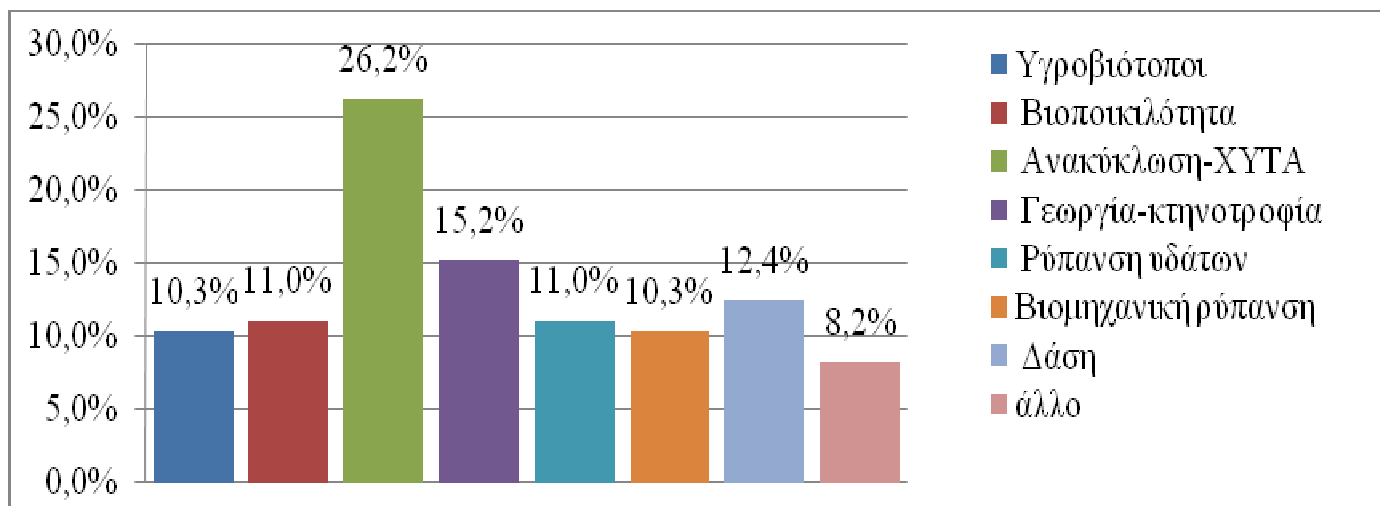
		Συχνότητα	Συχνότητα επί τοις 100	Αθροιστική Συχνότητα	Αθροιστική Συχνότητα επί τοις 100
	συλλογικές (συνελεύσεις και ψηφοφορία)	39	61,9	62,9	62,9
	το Διοικητικό Συμβούλιο είναι εξουσιοδοτημένο να αποφασίζει	23	36,5	37,1	100,0
	Total	62	98,4	100,0	
Ελλείπουσες τιμές	System	1	1,6		
Σύνολο		63	100,0		

Πηγή: επεξεργασία της συγγραφώς

Πίνακας 3

Αναφορικά με τα αποτελέσματα για την διαδικασία λήψης των αποφάσεων στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, όπως φαίνεται και στον πίνακα συχνοτήτων με ποσοστό 62,9% λαμβάνονται αποφάσεις με συλλογικές συνελεύσεις και ψηφοφορία, ενώ με 37,1 % αποφασίζει το Διοικητικό Συμβούλιο.

Ποσοστιαία Κατανομή περιβαλλοντικών προβλημάτων στα οποία εστιάζεται η δράσης της οργάνωσης

Πηγή: επεξεργασία της συγγραφούς

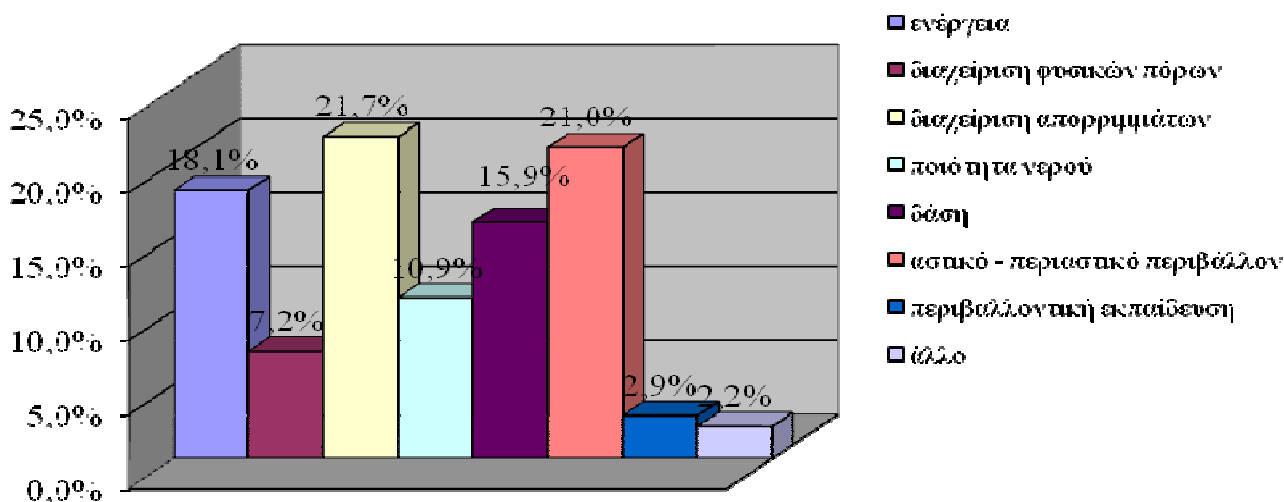
Γράφημα 4

Οι συγκεκριμένες τρεις ερωτήσεις ήταν τύπου ανοιχτές στο ερωτηματολόγιο που δόθηκε στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, ήταν στην ευκαιρία των ερωτώμενων να τις συμπληρώσουν. Επειδή, όπως έχει αναφερθεί και στην πορεία την εργασίας, πολλές Περιβαλλοντικές ΜΚΟ στην Ελλάδα δημιουργήθηκαν, και συγκεκριμένα στην περιφέρεια με αφορμή – αιτία κάποια τοπικά προβλήματα, οι δράσεις των περισσότερων είναι στοχευμένες τοπικά. Έγινε λοιπόν ομαδοποίηση των απαντήσεων που δόθηκαν, από τα 65 ερωτηματολόγια που συμπληρώθηκαν και μερική γενίκευση αυτών. Τα προβλήματα που εστιάζουν οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις αφορούν τα εξής ζητήματα.

1. Διαχείριση απορριμμάτων- ΧΥΤΑ με ποσοστό 26,2 %
2. Γεωργία –φυτοφάρμακα με ποσοστό 15, 2 %
3. Δάση - με ποσοστό 12,4 %
4. Βιοποικιλότητα – ρύπανση υδάτων με ποσοστό 11%
5. Βιομηχανική ρύπανση & υγροβιότοποι με ποσοστά 10,3 %
6. Άλλο 8,2 %

Αξιοσημείωτο είναι ότι πολλές Περιβαλλοντικές ΜΚΟ της Περιφέρειας της Αττικής ασχολούνται και δραστηριοποιούνται σε ζητήματα και προβλήματα που αφορούν την περιφέρεια. Επιπλέον πολύ σημαντικό τοπικό πρόβλημα που εμφανίστηκε σχεδόν σε όλες τις απαντήσεις των ερωτώμενων της Περιφέρειας ήταν το πρόβλημα την ανακύκλωσης και της διαχείρισης των απορριμμάτων.

Ποσοστιαία Κατανομή περιβαλλοντικών προβλημάτων της χώρα μας;

Πηγή: επεξεργασία της συγγραφέως

Γράφημα 5

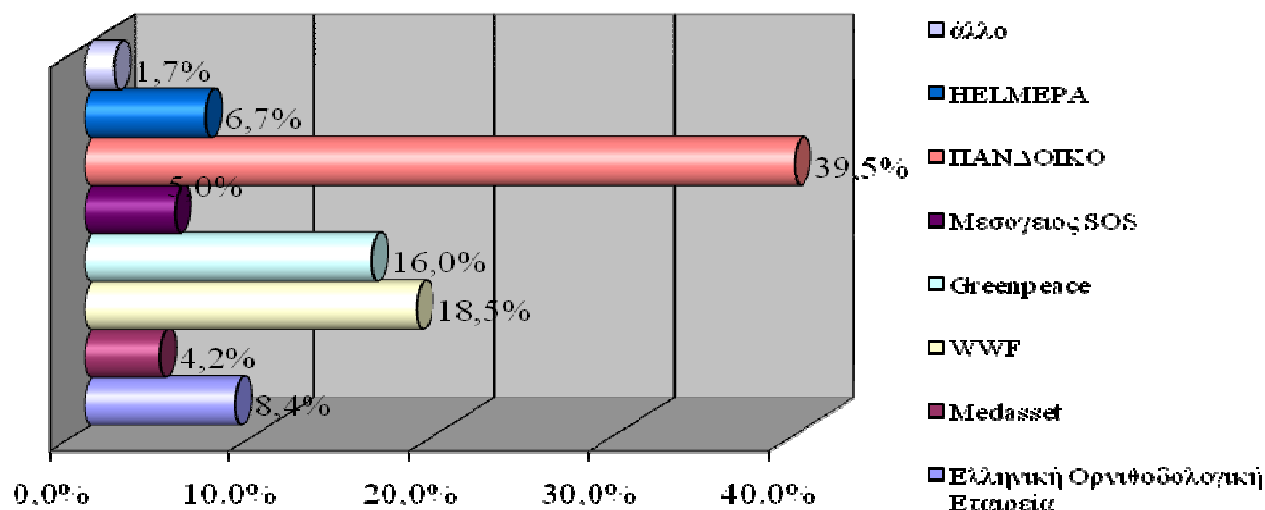
Όσο αναφορά για την ιεράρχηση των εθνικών περιβαλλοντικών προβλημάτων τα ζητήματα που τέθηκαν είχαν να κάνουν με την

1. Διαχείριση απορριμμάτων με ποσοστό 21,7%
2. Αστικό-περαστικό περιβάλλον με ποσοστό 21%
3. Ενέργεια με ποσοστό 18%
4. Φυσικό Περιβάλλον-Δάση με ποσοστό 15,9%
5. Ποιότητα νερού με ποσοστό 10,9%
6. Διαχείριση φυσικών πόρων με ποσοστό 7,2 %
7. Περιβαλλοντική εκπαίδευση με ποσοστό 2,9 %
8. Άλλο με ποσοστό 2,2 %

Στις απαντήσεις για τα εθνικά περιβαλλοντικά προβλήματα συμπεριλαμβανόταν και η περιβαλλοντική εκπαίδευση, η οποία σαφέστατα κρίνεται ως απαραίτητη προϋπόθεση

, για την περιβαλλοντική συμπεριφορά της κοινωνίας. Πολλές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις έχουν στα πεδία των δραστηριοτήτων τους την περιβαλλοντική εκπαίδευση και ενημέρωση.

Ποσοστιαία Κατανομή των ΜΚΟ που έχουν συνεργασία ή συν-αντίληψη

Πηγή: επεξεργασία της συγγραφέως

Γράφημα 6

Επιπλέον ζητήθηκε από τις Περιβαλλοντικές ΜΚΟ να μας απαντήσουν με ποιές άλλες οργανώσεις έχουν συνεργασία. Μολονότι οι περισσότερες λειτουργούν ατομικά και μεμονωμένα, όπως έχει αναφερθεί και στην αρχή της εργασίας η ατομική δράση είναι ένα από τα προβλήματα που υπάρχουν. Μετά την επεξεργασία των απαντήσεων που δόθηκαν. Αρκετές οργανώσεις είχαν κατά διαστήματα συνεργασία:

1. Με την WWF Ελλάς με ποσοστό 18,5 %
2. Με το ελληνικό γραφείο της Greenpeace με ποσοστό 16%
3. Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία με ποσοστό 8,4%
4. Helmera με ποσοστό 6,7 %
5. Μεσόγειος SOS με ποσοστό 5%
6. Άλλο με ποσοστό 1,7 %

Σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι οι Περισσότερες οργανώσεις ανήκουν στο ΠΑΝΔΟΙΚΟ το 39,5%. Στο κομμάτι που αφορά το άλλο παρατηρούνται συνεργασίες Περιβαλλοντικών ΜΚΟ που βρίσκονται στην ίδια περιφέρεια και νομό αλλά και σε γειτονικού δήμους με κοινά προβλήματα.

Πόσο συχνά τα τοπικά μέσα μαζικής ενημέρωσης κάνουν αναφορά στη δράση της οργάνωσης

		Συχνότητα	Συχνότητα επί τοις 100	Αθροιστική Συχνότητα	Αθροιστική Συχνότητα επί τοις 100
	κάθε εβδομάδα	10	15,9	20,4	20,4
	κάθε μήνα	26	41,3	53,1	73,5
	κάθε εξάμηνο	5	7,9	10,2	83,7
	κάθε χρόνο	1	1,6	2,0	85,7
	άλλο	7	11,1	14,3	100,0
	Total	49	77,8	100,0	
Ελλείψεις τιμές	System	14	22,2		
Σύνολο		63	100,0		

Πηγή: επεξεργασία της συγγραφείως

Πίνακας 4

Στον πίνακα 4, κατανομής συχνοτήτων, παρουσιάζεται ποσοστιαία η αναφορά των δράσεων των Περιβαλλοντικών ΜΚΟ στα τοπικά μέσα μαζικής ενημέρωσης. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του πίνακα η τοπική ενημέρωση σε θέματα περιβάλλοντος είναι αρκετά συχνή. Οι μηνιαίες αναφορές αγγίζουν το 53,1% κάτι το οποίο δηλώνει τη συστηματική ενημέρωση των πολιτών για τα περιβαλλοντικά ζητήματα και τις δράσεις των Περιβαλλοντικών ΜΚΟ, ακολουθεί η εβδομαδιαία αναφορά με 20,4% ,ενώ μικρό ποσοστό βρίσκεται στο εξάμηνο 10,2% και μόλις 2% το χρόνο.

Πόσο συχνά τα εθνικά μέσα μαζικής ενημέρωσης κάνουν αναφορά στη δράση της οργάνωσης

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	κάθε εβδομάδα	1	1,6	2,0	2,0
	κάθε μήνα	6	9,5	12,2	14,3
	κάθε εξάμηνο	18	28,6	36,7	51,0
	κάθε χρόνο	14	22,2	28,6	79,6
	άλλο	10	15,9	20,4	100,0
	Total		49	77,8	100,0
Missing	System	14	22,2		
Total		63	100,0		

Πηγή: επεξεργασία της συγγραφέως

Πίνακας 5

Στην αντίστοιχη ερώτηση που ακολούθησε για την συχνότητα αναφοράς στις δράσεις των Περιβαλλοντικών ΜΚΟ σε εθνικό επίπεδο από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, τα ποσοστά αντιστρέφονται, 36,7% είναι η αναφορά κάθε εξάμηνο, 28,6% η ετήσια αναφορά σε πολύ χαμηλά ποσοστά είναι η μηνιαία και εβδομαδιαία αναφορά με ποσοστά 12,2 % και 2 % αντίστοιχα. Το 20,4% δήλωσε κάτι άλλο , αρκετές Περιβαλλοντικές ΜΚΟ συμπλήρωσαν ότι σε πολλές περιπτώσεις έρχονται εκείνες σε επαφή με ΜΜΕ για να προωθήσουν κάποιο θέμα. Ανά διαστήματα έχουν γίνει αναφορές από μεγάλης εμβέλειας έντυπου τύπου(*ΤΑ ΝΕΑ, ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ, ΤΟ ΕΘΝΟΣ & το Κανάλι SKAI*).

Ποιες ήταν οι πιο επιτυχημένες καμπάνιες-κινητοποιήσεις σας την τελευταία πενταετία;

Το κομμάτι του ερωτηματολογίου που αφορούσε τις επιτυχημένες κινητοποιήσεις την τελευταία πενταετία, δεν συμπληρώθηκε από όλους τους ερωτηθέντες. Όπως φαίνεται και στο γράφημα 1, από το 2000 και έπειτα παρατηρείται μια πτώση στις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, πολλές δραστηριότητες αυτών οριοθετούνται περίπου και μέχρι το 2007. Μήπως διανύουμε την περίοδο της κάμψης των περιβαλλοντικών κινημάτων;

Ενδεικτικά κάποιες από της καμπάνιες που μας αναφέρθηκαν στην έρευνα αφορούσε ζητήματα όπως ,Κατάληψη δημόσιων χώρων, περιβαλλοντική εκπαίδευση κτλ.

Ποια οικολογικά –περιβαλλοντικά περιοδικά συμβουλευόμαστε συνήθως τα μέλη της οργάνωσής σας;

Οι απαντήσεις στην ανοιχτού τύπου ερώτηση, για το ποιά περιβαλλοντικά-οικολογικά περιοδικά συμβουλευόμαστε τα μέλη των οργανώσεων, ήταν ποικίλες και αρκετά διαφορετικές και για αυτό δεν έγινε κάποια ομαδοποίηση και αντίστοιχος πίνακας συχνοτήτων. Ενδεικτικά οι απαντήσεις που είχαν μια σχετική συχνότητα εμφάνισης ήταν:

Αποφάσεις Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Ελληνική Νομοθεσία, Εθνικό, τοπικό και Διεθνή τύπο, ΟΙΚΟ Καθημερινής, Έν Αιθρία της ΟΙΚΙΠΑ, Διαδίκτυο, Γεω (Ελευθεροτυπία), National Geographic Magazin, φυλλάδια της Ελληνικής Ορνιθολογικής εταιρίας, της Greenpeace και από την WWF Ελλάδος.

Ποσοστιαία κατανομή της ιδεολογικής συνάφειας των ΜΚΟ με την:

	Συχνότητα	Συχνότητα επί τοις 100	Αθροιστική συχνότητα	Αθροιστική συχνότητα επί τοις 100
	Πολιτική Οικολογία	5	7,9	9,4
	Κοινωνική Οικολογία	29	46,0	54,7
	Βαθεία Οικολογία	15	23,8	28,3
	Άλλο	4	6,3	7,5
	Total	53	84,1	100,0
Ελλείψεις τιμές	System	10	15,9	
Σύνολο		63	100,0	

Πηγή: επεξεργασία της συγγραφέως

Πίνακας 6

Ζήτηθηκε από τις Περιβαλλοντικές ΜΚΟ να απαντήσουν εάν έχουν οικολογική συνάφεια με την πολιτική οικολογία σε ποσοστό με βάση τον πίνακα συχνοτήτων 9,4% με την κοινωνική οικολογία 54,7% με την βαθειά οικολογία 28,3 %. Το 7,5% που ανήκει στην κατηγορία *άλλο* ενδεικτικά κάποιες απάντησεις ήταν ότι η αντιμετώπιση των προβλημάτων γίνεται με επιστημονικά κριτήρια, στην πράξη, χωρίς ιδεολογίες, ότι δεν έχουμε ιδεολογία, η οικολογία είναι επιστήμη, ότι δεν μπορούσαν να προσδιορίσουν κάποια ιδεολογική συνάφεια, και τέλος κάποιιοι είναι σύμφωνοι με τις αρχές της οικοσυστημικής προσέγγισης. Σημαντικό είναι να λεχθεί, πως δεν δόθηκε στις ΜΚΟ, ο εννοιολογικός προσδιορισμός των παραπάνω όρων. Στόχος ήταν να φανεί μέσω των απαντήσεων το που τείνουν ιδεολογικά οι ΜΚΟ και αν τείνουν προς κάποια ιδεολογία. Η πολιτική ιδεολογία απορρίφθηκε ενδεχόμενος του ότι εμπεριέχει και την έννοια της απόφασης. Αντιθέτως η κοινωνική οικολογία ως ενδεχόμενος μια ασφαλή απάντηση επικράτησε και υπερίσχυσε.

Θεωρείται ότι η οργάνωση σας έχει ιδεολογική συνάφεια με την:

						Total
		Πολιτική Οικολογία	Κοινωνική Οικολογία	Βαθεία Οικολογία	Άλλο	
Μέλη	Μικρές	3	18	7	2	30
		10,0%	60,0%	23,3%	6,7%	100,0%
	Μεσαίες	0	8	2	0	10
		,0%	80,0%	20,0%	,0%	100,0%
	Μεγάλες	0	2	2	1	5
		,0%	40,0%	40,0%	20,0%	100,0%
Total		3	28	11	3	45
		6,7%	62,2%	24,4%	6,7%	100,0%

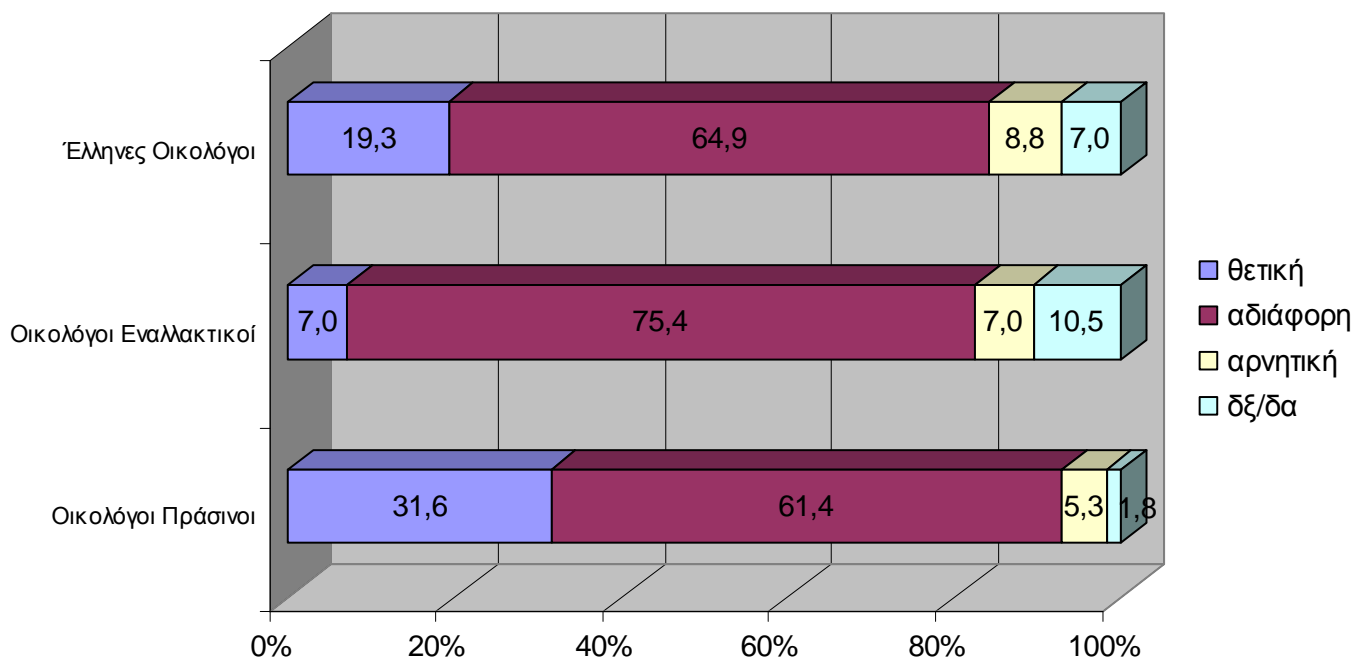
Πηγή: επεξεργασία της συγγραφέως

Πίνακας 6.1

Για την καλύτερη κατανόηση των απαντήσεων των ΜΚΟ, για τον ιδεολογικό τους προσανατολισμό, διασταυρώθηκαν οι απαντήσεις τους σε πίνακες διπλής εισόδου. Για το ποιά δηλαδή είναι η ιδεολογική συνάφεια με βάση την κατηγοριοποίηση των ΜΚΟ σε μικρές, μεσαίες και μεγάλες.

Σύμφωνα με τον πίνακα 6.1 στο σύνολο των μικρών ΜΚΟ, 3 θεωρούν ότι έχουν ιδεολογική συνάφεια με την Πολιτική Οικολογία ενώ καμιά από τις μεσαίες και τις μεγάλες. Αντίθετα προς την Κοινωνική Οικολογία προσανατολίζονται 18 μικρές, 8 μεσαίες και 2 μεγάλες ΜΚΟ. Τέλος στην Βαθεία Οικολογία, ιδεολογική συνάφεια θεωρούν ότι έχουν 7 μικρές καθόλου οι μεσαίες και μια μεγάλη ΜΚΟ.

Ποσοστιαία κατανομή της άποψης των ΜΚΟ για τα αυτοπροσδιοριζόμενα ως οικολογικά πολιτικά κόμματα που πήραν μέρος στις τελευταίες εκλογές;

Πηγή: επεξεργασία της συγγραφέως

Γράφημα 7

Μέσα στο ερωτηματολόγιο υπήρχε ερώτηση που ζητούσε από τις Περιβαλλοντικές ΜΚΟ την άποψη τους για τα αυτοπροσδιοριζόμενα ως οικολογικά πολιτικά κόμματα. Το ενδιαφέρον που δημιουργήθηκε μετά την επεξεργασία των απαντήσεων ήταν τα μεγάλα ποσοστά που δηλώνουν την αδιαφορία των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων απέναντι στα οικολογικά κόμματα. Συγκεκριμένα και με βάση το γράφημα 4 το 75,4 τους είναι αδιάφοροι οι Οικολόγοι Εναλλακτικοί, ακολουθούν με 64,9% οι Έλληνες Οικολόγοι και με 61,4% αδιαφορίας για τους Οικολόγους Πράσινους, οι οποίοι όμως κατέχουν στο σύνολο τους και το μεγαλύτερο ποσοστό 31,6% με θετική εικόνα από τις Περιβαλλοντικές ΜΚΟ. Ενδεχόμενος πίσω από τα αποτελέσματα αυτά εμμέσως να φανερώνεται η γενικότερη αδιαφορία και δυσαρέσκεια για τα πολιτικά κόμματα ανεξαρτήτως ιδεολογίας και πολιτικής τοποθέτησης.

Ποια είναι η άποψη σας για τα αυτοπροσδιοριζόμενα ως οικολογικά πολιτικά κόμματα που πήραν μέρος στις τελευταίες εκλογές

		Οικολόγοι Πράσινοι				Σύνολο
		θετική	αδιάφορη	αρνητική	δξ/δα	
Μέλη	Μικρές	10	23	1	0	34
		29,4%	67,6%	2,9%	,0%	100,0%
	Μεσαίες	3	6	1	0	10
		30,0%	60,0%	10,0%	,0%	100,0%
	Μεγάλες	2	2	0	1	5
		40,0%	40,0%	,0%	20,0%	100,0%
Σύνολο		15	31	2	1	49
		30,6%	63,3%	4,1%	2,0%	100,0%

Πηγή: επεξεργασία της συγγραφέως

Πίνακας 6.2

		Οικολόγοι Εναλλακτικοί				Σύνολο
		θετική	αδιάφορη	αρνητική	δξ/δα	
Μέλη	Μικρές	1	28	2	3	34
		2,9%	82,4%	5,9%	8,8%	100,0%
	Μεσαίες	2	7	1	0	10
		20,0%	70,0%	10,0%	,0%	100,0%
	Μεγάλες	1	3	0	1	5
		20,0%	60,0%	,0%	20,0%	100,0%
Σύνολο		4	38	3	4	49
		8,2%	77,6%	6,1%	8,2%	100,0%

Πηγή: επεξεργασία της συγγραφέως

Πίνακας 6.3

		Έλληνες Οικολόγοι				Σύνολο
		θετική	αδιάφορη	αρνητική	δξ/δα	
Μέλη	Μικρές	5	24	3	2	34
		14,7%	70,6%	8,8%	5,9%	100,0%
	Μεσαίες	3	6	1	0	10
		30,0%	60,0%	10,0%	,0%	100,0%
	Μεγάλες	1	3	0	1	5
		20,0%	60,0%	,0%	20,0%	100,0%
Σύνολο		9	33	4	3	49
		18,4%	67,3%	8,2%	6,1%	100,0%

Πηγή: επεξεργασία της συγγραφέως

Πίνακας 6.4

Όπως προαναφέρθηκε ζητήθηκε από τις ΜΚΟ , η άποψη τους για τα αυτοπροσδιοριζόμενα ως οικολογικά πολιτικά κόμματα. Το βασικό ζήτημα το οποίο προέκυψε ήταν η πολιτική απαξίωση των οικολογικών κομμάτων. Η κύρια στάση των ακοντισάντων ήταν αδιάφορη , κάτι το οποίο φαίνεται και στο γράφημα 7. Ειδικότερα για την αναλυτικότερη κατανόηση της έρευνας και των αποτελεσμάτων της , δημιουργήθηκαν πίνακες διπλής εισόδου. Σύμφωνα, με την κατηγοριοποίηση των ΜΚΟ (*στα πλαίσια της παρούσας εργασίας*) σε μικρές , μεσαίες και μεγάλες με βάση τον αριθμό των εγγεγραμμένων μελών τους και των απαντήσεων τους.

Σύμφωνα με τους πίνακες 6.2, 6.3, και 6.4 η κύρια τάση των απαντησάντων ήταν η αδιαφορία απέναντι στα οικολογικά πολιτικά κόμματα. Η τάση αυτή είναι κυρίαρχη και στις τρεις κατηγορίες των ΜΚΟ μικρές , μεγάλες , μεσαίες. Μεταξύ των τριών οικολογικών πολιτικών κομμάτων **Οικολόγοι Πράσινοι , Οικολόγοι Εναλλακτικοί και Έλληνες Οικολόγοι** , μια σχετικά θετική εικόνα παρουσιάζουν οι Οικολόγοι Πράσινοι.

Ποσοστιαία κατανομή των πηγών χρηματοδότησης των ΜΚΟ

		Responses		Percent of Cases
		N	Percent	N
	συνδρομές	58	67,4%	100,0%
	επιχορηγήσεις	6	7,0%	10,3%
	ερευνητικά προγράμματα	17	19,8%	29,3%
	άλλο	5	5,8%	8,6%
Σύνολο		86	100,0%	148,3%

Πηγή: επεξεργασία της συγγραφέως

Πίνακας 7

Η οικονομική διαχείριση και ο ετήσιος προϋπολογισμός των Περιβαλλοντικών ΜΚΟ ήταν το αγκάθι της έρευνας. Ελάχιστες οργανώσεις δέχτηκαν να μας απαντήσουν ακριβώς για το ύψος του ετήσιου προϋπολογισμού, για αυτό το λόγο και δεν υπάρχει κάποιο γράφημα ή πίνακας συχνοτήτων που να δίνει μια σαφή εικόνα της οικονομικής κατάστασης των Περιβαλλοντικών ΜΚΟ. Η ερώτηση για την διάρθρωση της χρηματοδότησης των οργανώσεων, άλλαξε στην πορεία της έρευνας, αρχικά ζητούσαμε την ποσοστιαία κατανομή μεταξύ συνδρομών , επιχορηγήσεων ,

ερευνητικών προγραμμάτων ή κάτι άλλο. Έπειτα ζητήθηκε απλά να συμπληρώσουν με **X(παραπάνω από μια επιλογή)** την κατανομή της χρηματοδότησης της οργάνωσης τους. Σύμφωνα με τον πίνακα συχνοτήτων 67,4% των χρημάτων προέρχεται από συνδρομές, το 7% από επιχορηγήσεις, το 19,8% από ερευνητική προγράμματα και το 5,8% από άλλες πηγές όπως εκδηλώσεις.

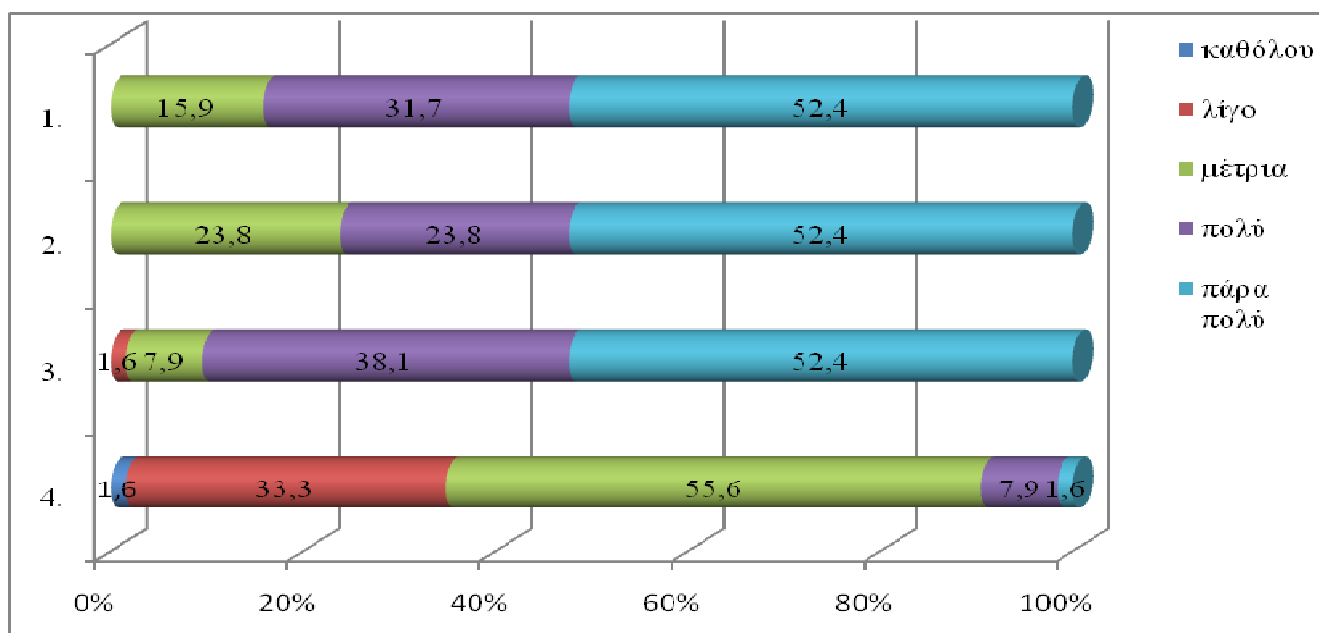
6.2 ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΛΙΜΑΚΑΣ LIKERT

ΒΙΟΛΟΓΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ

«...Η Βιολογική Καλλιέργεια είναι μια μέθοδος καλλιέργειας η οποία ελαχιστοποιεί ή αποφεύγει πλήρως τη χρήση συνθετικών λιπασμάτων και ζιζανιοκτόνων, ρυθμιστών ανάπτυξης των φυτών, ορμονών καθώς και πρόσθετων ουσιών στις ζωοτροφές. Οι βιολογικοί καλλιεργητές βασίζονται σε αμειψισπορά (εναλλαγή φυτών για συγκομιδή), υπολείμματα συγκομιδών , αγρανάπαυση , ζωικά λιπάσματα (κοπριά) και μηχανική καλλιέργεια για τη διατήρηση της παραγωγικότητας του χώματος , τον εμπλουτισμό του με θρεπτικές ουσίες για τα φυτά καθώς και για τον έλεγχο των ζιζανίων , εντόμων και παράσιτων»

Η σχετική αγορά αναπτύσσεται ραγδαία , παρά την ακριβότερη τιμή των προϊόντων που παράγονται βιολογικά. Από την άλλα τα γενετικά τροποποιημένα προϊόντα , τα χημικά λιπάσματα , οι κακές διατροφικές συνήθειες απειλούν την υγεία όλων , μαζί και το περιβάλλον που ζούμε. Η στροφή στην βιολογική γεωργία , μπορεί να είναι η λύση του προβλήματος για ποιοτικότερα , ασφαλέστερα προϊόντα με σεβασμό στο φυσικό περιβάλλον και την βιοποικιλότητα; Και τέλος η τιμή των βιολογικών προϊόντων είναι λογική σε συνάρτηση με αυτά που προσφέρει; Ποία είναι η γνώμη των Περιβαλλοντικών ΜΚΟ στα παραπάνω ερωτήματα;

Γράφημα 8: Βιολογικά Προϊόντα

Πηγή: επεξεργασία της συγγραφέως

Όπου 1: Συμφωνείτε ότι τα βιολογικά προϊόντα είναι περισσότερο ποιοτικά σε σχέση με τα μη-βιολογικά προϊόντα;

Όπου 2: Συμφωνείτε ότι τα βιολογικά προϊόντα είναι περισσότερο ασφαλή σε σχέση με τα μη-βιολογικά προϊόντα;

Όπου 3: Συμφωνείτε ότι η παραγωγή των βιολογικών προϊόντων είναι φιλική προς το περιβάλλον;

Όπου 4: Συμφωνείτε ότι η τιμή πώλησης των βιολογικών προϊόντων είναι λογική;

Σύμφωνα με τις απαντήσεις του ερωτηματολογίου , τη βιολογική γεωργία προκρίνουν ως λύση , οι Περιβαλλοντικές ΜΚΟ, προς μια κατεύθυνση παραγωγής ασφαλέστερων , ποιοτικότερων τροφίμων , και πρακτικών φιλικότερων προς το περιβάλλον.

Σύμφωνα με τη μελέτη που έχει εκπονηθεί στα πλαίσια της παρούσας εργασίας , οι πλειοψηφία του δείγματος των ερωτηθέντων θεωρεί ότι τα βιολογικά προϊόντα είναι ποιοτικότερα , ασφαλέστερα από τα μη βιολογικά και ότι η παραγωγή αυτών είναι φιλικότερη προς το περιβάλλον. Συγκεκριμένα , το 31,7% συμφωνεί πολύ ότι τα βιολογικά προϊόντα είναι ποιοτικότερα των μη βιολογικών, ενώ το 52,4% συμφωνεί πάρα πολύ. Στις ίδιες τιμές κυμαίνονται και τα ποσοστά που αφορούν την ασφάλεια των βιολογικών προϊόντων το 23.8% τα θεωρεί πολύ , και το 52,4% παρά πολύ ασφαλή σε σχέση με τα μη βιολογικά.

Με βάση τα στοιχεία τα οποία προκύπτουν από την έρευνα οι Περιβαλλοντικές ΜΚΟ πιστεύουν ότι η παραγωγή των βιολογικών προϊόντων είναι φιλική προς το περιβάλλον το 38,1% συμφωνεί πολύ , ενώ το 52,4 % παρά πολύ. Συνεπώς , η βιολογική γεωργία ως σύστημα παραγωγής με συγκεκριμένες αρχές και περιορισμούς , μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην προστασία του περιβάλλοντος , του εδάφους, της ατμόσφαιρας, των επιφανειακών και υπογείων υδάτων , τη διατήρηση της βιοποικιλότητας της φύσης , της πανίδας , χλωρίδας κλπ. Πως όμως αυτό εξαργυρώνεται; Το 33,3% θεωρεί τις τιμές των βιολογικών προϊόντων όχι και τόσο λογικές , ενώ το 56,6% τις κατατάσσει σε μια μέτρια κατάσταση. Το ενδιαφέρον στην έρευνα για το αν θεωρούνται οι τιμές των βιολογικών προϊόντων λογικές είναι , η αντίθεση που προκύπτει από το γεγονός ότι κρίνονται ως πολύτιμα αγαθά από την πλειοψηφία του δείγματος αλλά μόνο το 7,9% θεωρεί λογικές τις τιμές τους.

ΓΕΝΕΤΙΚΑ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΜΕΝΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ (GMOs)

Εδώ και χρόνια συνεχίζεται η αντιπαράθεση για τα γενετικά τροποποιημένα τρόφιμα (GMOs). Οι πολέμιοι αυτών υποστηρίζουν ότι δεν είναι ασφαλή για κατανάλωση, ενώ οι ένθερμοι υποστηρικτές τους υποστηρίζουν ότι η καλλιέργεια τους αποτελεί λύση για την αντιμετώπιση της πείνας που πλήττει εκατομμύρια ανθρώπους σε ολόκληρο το κόσμο.

Σήμερα, λοιπόν, μία από τις σημαντικότερες προκλήσεις αποτελεί η λύση της επισιτιστικής κρίσης και η εξάλειψη της φτώχειας. Συνακόλουθα, εκτιμάται ότι το 2050 ο παγκόσμιος πληθυσμός θα έχει διπλασιαστεί και ότι το μεγαλύτερο μέρος αυτής της δημογραφικής αύξησης θα αφορά τις χώρες του νότου. Πως όμως μπορούμε να εξασφαλίσουμε μια αγροτική παραγωγή η οποία θα επαρκεί για τη διατροφή ενός συνεχώς αυξανόμενου πληθυσμού και πως αυτή η παραγωγή δε θα έχει μελλοντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις;

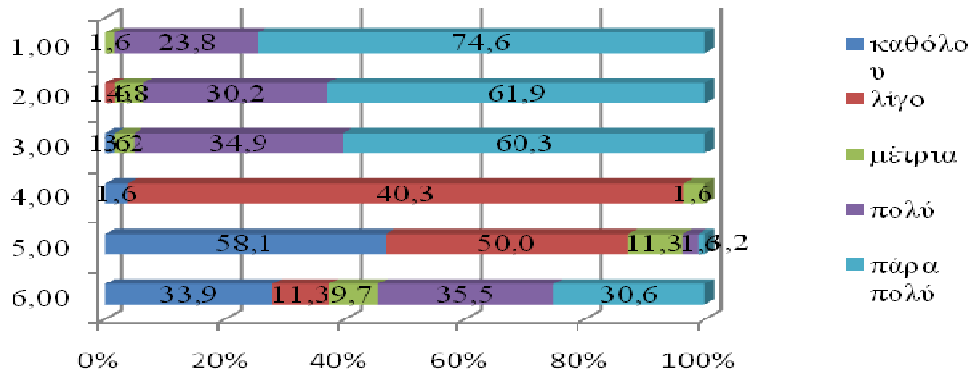
Σε αυτό το πλαίσιο η αύξηση της παραγωγικότητας των καλλιεργειών μέσω της γενετικής τροποποίησης φαίνεται να συνεισφέρει στην επιτακτική αυτή ανάγκη. Πράγματι, η γενετική τροποποίηση των φυτών δύναται να αυξήσει την στρεμματική απόδοση και παράλληλα να βελτιώσει τις συνθήκες καλλιέργειας, μέσω της μείωσης της ποσότητας των ζιζανιοκτόνων και εντομοκτόνων που χρησιμοποιούνται στη γεωργία.

Ωστόσο η ίδια η τεχνική της γενετικής τροποποίησης οργανισμών με στόχο την παραγωγή τροφίμων – όπως και κάθε τεχνολογία- υφίσταται κριτική και ταυτόχρονα εγείρει νέα ερωτήματα. Πόσο ασφαλής είναι αυτή η μέθοδος για την ανθρώπινη υγεία και σε ποιο βαθμό προστατεύει το περιβάλλον και συνεισφέρει στη διατήρηση της βιοποικιλότητας; Επιπρόσθετα, η σήμανση των προϊόντων που προέρχονται από GMOs είναι απαραίτητη; Πρέπει να διατίθενται σε ξεχωριστά ράφια; Για τα ερωτήματα αυτά ζητήσαμε την γνώμη μέσω ερωτηματολογίου των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, ποια είναι η στάση τους απέναντι στα GMOs; Το γραφήματα παρακάτω θα μας δώσει μια σαφή εικόνα της κατάστασης.

Η χρήση γενετικά τροποποιημένων οργανισμών στη γεωργία αποτελεί ένα ‘αμφιλεγόμενο’ ζήτημα. Η αξιολόγηση των κινδύνων σε σχέση με τα οφέλη αποτελεί μία ιδιαίτερα σύνθετη υπόθεση, δεδομένου ότι το ζήτημα της γενετικής τροποποίησης άπτεται του περιβάλλοντος, της διατροφής, της ασφάλειας του εισοδήματος των παραγωγών, της ανταγωνιστικότητας, του εμπορίου, της πολιτικής, έχοντας παράλληλα κοινωνικές και ηθικές προεκτάσεις.

Μετά την επεξεργασία του ερωτηματολογίου, για τα ερωτήματα που αναφέρθηκαν παραπάνω παρατηρούνται τα εξής:

Γράφημα 9 : GMOs

Πηγή: επεξεργασία της συγγραφέως

Όπου 1: Συμφωνείτε ότι η σήμανση των GMOs είναι απαραίτητη;

Όπου 2: Συμφωνείτε ότι τα GMOs πρέπει να διατίθενται σε ξεχωριστά ράφια;

Όπου 3: Συμφωνείτε ότι τα GMOs επιδεινώνουν την βιοποικιλότητα;

Όπου 4: Συμφωνείτε ότι η παραγωγή των GMOs είναι φιλική προς το περιβάλλον;

Όπου 5: Συμφωνείτε ότι τα GMOs μπορούν να μειώσουν την απειλή της πείνας;

Όπου 6: Συμφωνείτε ότι τα GMOs απειλούν την ασφάλεια των τροφίμων;

Οι Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις που συμμετείχαν στην έρευνα με ποσοστό 74,6% θεωρούν απαραίτητη τη σήμανση των GMOs , καθώς και με ποσοστό 61,9 κρίνεται απαραίτητο να πωλούνται σε διαφορετικά ράφια. Εκτιμούν ότι οι πρακτικές άσκησης γεωργικής δραστηριότητας με γενετικά τροποποιημένους οργανισμούς είναι επιβαρυντική για το περιβάλλον. Το 40,3 % θεωρεί ότι είναι ελάχιστα φιλική προς το περιβάλλον η παραγωγή των GMOs , και ότι η παραγωγή αυτών δεν εκτιμάται ότι είναι η λύση για την μείωση της απειλής της πείνας. Αντικρουόμενες είναι οι απαντήσεις των Περιβαλλοντικών ΜΚΟ για το αν απειλούν την ασφάλεια των τροφίμων, αν και αθροιστικά πάνω από το 60% των απαντήσεων θεωρούσαν ότι επηρεάζουν την ασφάλεια πολύ και πάρα πολύ. Σύμφωνα με τα παραπάνω αποτελέσματα εκτιμάται ότι υπάρχει μια δυσπιστία και μια επιφυλακτικότητα απέναντι στα γενετικά τροποποιημένα προϊόντα. Συνεπώς κρατούν μια επιφυλακτική στάση και δεν προτίθενται να "θυσιάσουν" το περιβάλλον για την λύση του επισιτιστικού προβλήματος. Ενισχύοντας τον όρο και την έννοια του "πράσινου" για επάρκεια και διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος και στοιχείων στο μέλλον.

ΠΥΡΗΝΙΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ

Σίγουρα η Πυρηνική Ενέργεια δεν ανακαλύφθηκε τώρα , αλλά τα τελευταία χρόνια όλο και περισσότερες χώρες επανεξετάζουν τη χρήση της , εξαιτίας των μηδενικών εκπομπών. Σήμερα διαθέτουν συνολικά 441 πυρηνικούς αντιδραστήρες, καλύπτοντας το 16% των ενεργειακών τους αναγκών. Σε ολόκληρο το κόσμο κατασκευάζονται γύρω στους 25 αντιδραστήρες, εκ των οποίων οι 17 σε Ρωσία, Κίνα και Ινδία. Αρκετοί είναι οι πολέμιοι αλλά και οι υποστηρικτές της Πυρηνικής Ενέργειας.(πηγή: www.semfe.gr)

Οι υποστηρικτές της Πυρηνικής Ενέργειας σύμφωνα με τον Γιούτσο Α σε σχολιασμό του στο Πρώτο Θέμα για τα οφέλη της πυρηνικής ενέργειας αναφέρει τα εξής:

1. «Η πυρηνική ενέργεια είναι φθηνότερη συγκριτικά με οποιαδήποτε άλλη μορφή ενέργειας. Η Γαλλία καλύπτει το 80% των ενεργειακών της αναγκών από τους πυρηνικούς αντιδραστήρες και το κόστος παραγωγής μιας κιλοβατώρας φτάνει τα 4,5 λεπτά. Αντιστοίχως το κόστος παραγωγής μιας λιγνιτικής μονάδας είναι το διπλάσιο , χωρίς να έχει υπολογιστεί το κόστος για την αποκατάσταση του περιβάλλοντος.
2. Η ρύπανση που προκαλεί η πυρηνική ενέργεια είναι αμελητέα. Κατά την λειτουργία μιας μονάδας , δεν ελκύονται αέριοι ρύποι στην ατμόσφαιρα όπως συμβαίνει κατά την παραγωγή συμβατικών μορφών ενέργειας. Σε περίπτωση ομαλής λειτουργίας του αντιδραστήρα , η ρύπανση που προκαλείται στο περιβάλλον είναι μη μετρήσιμη.

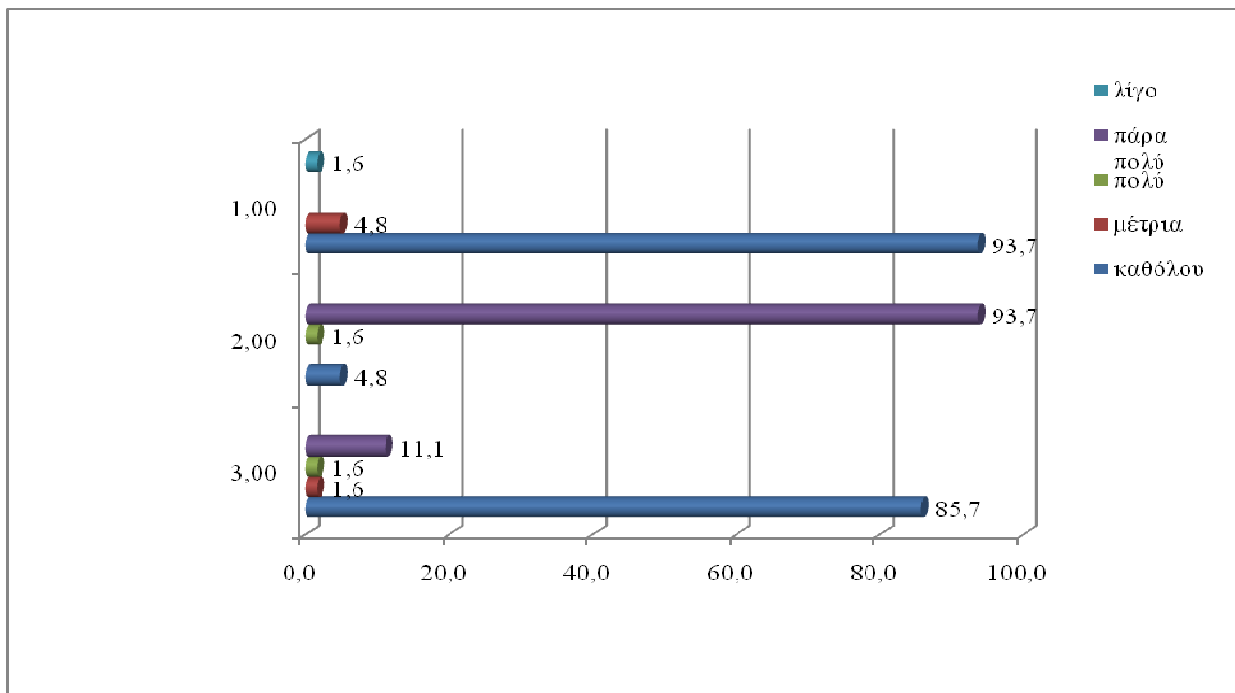
Τα οφέλη της πυρηνικής ενέργειας πρέπει να εξεταστούν σε βάθος χρόνου. Μια χώρα που θα επιλέξει την πυρηνική ενέργεια θα καταστεί ανεξάρτητη από τις ενεργειακές κρίσεις που κατά καιρούς παρουσιάζονται διεθνώς. Την ίδια στιγμή το ουράνιο υπάρχει άφθονο στη φύση, ενώ οι χώρες που το διαθέτουν δεν έχουν δημιουργήσει μεταξύ τους καρτέλ. Στο θέμα της ασφάλειας έχουν γίνει τεράστιοι πρόοδοι. Βρισκόμαστε στους αντιδραστήρες τρίτης γενιάς, ενώ ήδη γίνεται έρευνα για τους αντιδραστήρες τέταρτης γενιάς. Αυτή την στιγμή πολλά πυρηνικά εργοστάσια λειτουργούν σε απόσταση ενός χιλιομέτρου από κατοικημένες περιοχές».(Γιούτσος Α. *Πρώτο Θέμα*, 2008,σελ.28)

Σε αντίθεση οι πολέμιοι ισχυρίζονται με σύμφωνα τον Γεράνιος Κ. σε δημοσίευση του στο *Πρώτο θέμα* ότι:

«...Η πυρηνική ενέργεια δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι είναι πράσινη ενέργεια, καθαρή είναι μόνο οπτικά, γιατί δεν φαίνεται. Τα αποτελέσματα από την παρουσία της δυστυχώς φαίνονται πολύ αργά, ύστερα από δεκαετίες και συνήθως με τη μορφή καρκίνου. Μπορεί η συγκεκριμένη μορφή ενέργειας να μη μολύνει την ατμόσφαιρα με χημικούς ρύπους, αλλά η παραγωγή της συμβάλει σημαντικά στην αύξηση της μέσης θερμοκρασίας, λόγω θερμικής μόλυνσης. Έωλο είναι και το επιχείρημα της ενεργειακής ανεξαρτησίας. Οι εταιρίες που εκμεταλλεύονται το ουράνιο είναι σαφώς λιγότερες από αυτές που διαχειρίζονται το πετρέλαιο, ενώ η εγκατάσταση του πρώτου πυρηνικού αντιδραστήρα σε μια χώρα, όπως η Ελλάδα κινδυνεύει να τη θέσει σε τεχνολογική, οικονομική και κατ'επέκταση σε πολιτική ομηρία. Όσον αφορά το χαμηλό κόστος λειτουργίας του πυρηνικού αντιδραστήρα, αυτό ισχύει μόνο εάν δεν συμπεριληφθεί σε αυτό το κόστος κατασκευής του, το οποίο πολλές φορές ξεπερνάει ακόμα και το 100% του αρχικού προϋπολογισμού. Το θέμα των πυρηνικών αποβλήτων (ακόμα και από τους ένθερμους υποστηρικτές) θεωρείται το μείζον πρόβλημα, καθώς πλήθος κινδύνων απειλούν κάθε στιγμή κοινωνίες και περιβάλλον. Οι μισοί πυρηνικοί αντιδραστήρες που λειτουργούν αυτή τη στιγμή, περίπου 220, θα πρέπει να κλείσουν στη διάρκεια της επόμενης δεκαετίας καθώς ακτινοβολούν επικίνδυνα το προσωπικό. Ακόμα γίνονται σχέδια για τον τρόπο που θα γίνει η αποδόμηση τους, ο υπολογισμός του κόστους, χωρίς ακόμα να έχει σχηματιστεί μια σαφή εικόνα»(*Γεράνιος Κ. Πρώτο Θέμα*, 2008,σελ.28)

Όπως προαναφέρθηκε πολλοί είναι οι υποστηρικτές αλλά και οι πολέμιοι για την πυρηνική ενέργεια βάση τα παραπάνω επιχειρήματα ζητήθηκε από τις Περιβαλλοντικές ΜΚΟ να απαντήσουν σε ερωτήματα που αφορούν την Πυρηνική ενέργεια. Συμφωνούν ότι η πυρηνική ενέργεια είναι η μια λογική πρόταση για κάλυψη των ενεργειακών αναγκών; Ποια είναι η στάση τους για τη διαχείριση των πυρηνικών αποβλήτων; Και κατά πόσο θεωρούν την πυρηνική ενέργεια ότι είναι φιλική προς το περιβάλλον; Το παρακάτω γράφημα θα μας δώσει μια εικόνα της στάσης των Περιβαλλοντικών ΜΚΟ.

Γράφημα10 :Πυρηνική Ενέργεια

Πηγή: επεξεργασία της συγγραφέως

Όπου 1: Συμφωνείτε ότι η παραγωγή της πυρηνικής ενέργειας είναι φιλική προς το περιβάλλον;

Όπου 2: Συμφωνείτε ότι η διαχείριση των πυρηνικών αποβλήτων είναι πολύ επικίνδυνη;

Όπου 3: Συμφωνείτε ότι η πυρηνική ενέργεια είναι η μια λογική πρόταση για κάλυψη των ενεργειακών αναγκών;

Με βάση το παραπάνω γράφημα φαίνεται ότι η στάση των Περιβαλλοντικών ΜΚΟ απέναντι στην πυρηνική ενέργεια είναι αρκετά επιφυλακτική έως και αρνητική. Το 85,7 % των ερωτηθέντων δεν θεωρεί την πυρηνική ενέργεια σαν μια λογική πρόταση για την κάλυψη των ενεργειακών αναγκών. Επιπλέον σε ποσοστό 93,7% ότι

παράγωγη ηλεκτρικής ενέργειας μέσω της πυρηνική δεν είναι φιλική προς το περιβάλλον. Τέλος το 93,7 θεωρεί ότι η διαχείριση των αποβλήτων είναι εξαιρετικά επικίνδυνη. Αν και τα τελευταία χρόνια έχουν δοθεί λύσεις για την διαχείριση των πυρηνικών αποβλήτων , ελάχιστα βήματα έχουν γίνει προς αυτή τη κατεύθυνση , βασικός ανασταλτικός παράγοντας είναι το αυξημένο κόστος. Δεδομένου ότι η εργασία και η έρευνα εκπονήθηκε την ίδια περίοδο με το πυρηνικό ατύχημα που προκλήθηκε στην Ιαπωνία, από τα φυσικά φαινόμενα και όχι από ανθρώπινο λάθος , η πυρηνική ενέργεια ενδεχομένως να δημιουργήσει περισσότερους πολέμιους αυτής παρά υποστηρικτές. Επιπλέον , το γεγονός ότι η έρευνα εκπονήθηκε σε μια χώρα που η ενημέρωση για την πυρηνική ενέργεια είναι περιορισμένη , ενδεχομένως να μπορεί να δικαιολογήσει την κάθετη άποψη των Περιβαλλοντικών ΜΚΟ απέναντι στην πυρηνική ενέργεια.

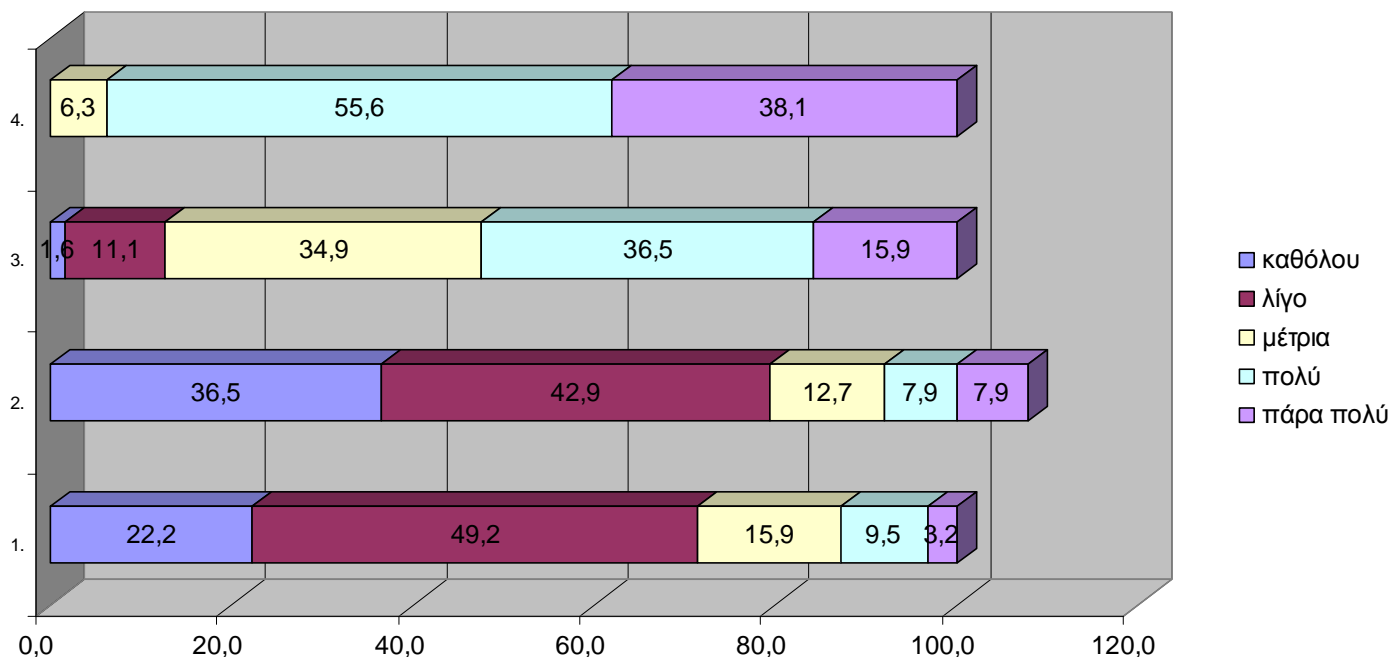
ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΑ ΦΥΤΑ & ΒΙΟΚΑΥΣΙΜΑ

Οι ενεργειακές καλλιέργειες είναι καλλιέργειες που μπορούν να χρησιμοποιηθούν και για την παραγωγή βιοκαυσίμων (ζαχαροκάλαμο και καλαμπόκι για βιαιθανόλη, ηλιάνθος για βιοντίζελ , κ.τ.λ) είτε φυτά που δεν καλλιεργούνται , προς το παρόν, εμπορικά όπως ο μίσχανθος , η αγριαγκινάρα και το καλάμι που το τελικό προϊόν τους προορίζεται για την παραγωγή ενέργειας.

Το κυριότερο πλεονέκτημα τους είναι η σταθερή παραγωγή τους μπορεί να εξασφαλίσει μεγάλης κλίμακας, μακροπρόθεσμη προμήθεια πρώτης ύλης με ομοιόμορφα ποιοτικά χαρακτηριστικά σε μονάδες παραγωγής βιοκαυσίμων και ενέργειας. Ειδικά οι νέες καλλιέργειες παρουσιάζουν σημαντικά υψηλότερες αποδόσεις ανά εδαφική μονάδα από τις συμβατικές. Αυτές οι υψηλότερες αποδόσεις, βελτιώνουν την οικονομικότητα τους και ελαχιστοποιούν τις απαιτήσεις σε έδαφος σε αγροχημικά και άλλες περιβαλλοντικές αρνητικές περιβαλλοντικές επιδράσεις.

Λαμβάνοντας υπόψη τα οφέλη της ενεργειακής αξιοποίησης της βιομάζας , οι καλλιέργειες αυτές αντιπροσωπεύουν μια ελκυστική , λογική λύση για την παραγωγή ενέργειας και κάλυψη των ενεργειακών αναγκών; Μπορούν να συμβάλουν στην προστασία του περιβάλλοντος; Μήπως απειλούν την βιοποικιλότητα; Και τέλος μήπως η επέκταση των ενεργειακών φυτών θα αυξήσει τις τιμές των γεωργικών προϊόντων; Ποια είναι η στάση των Περιβαλλοντικών ΜΚΟ σε αυτά τα ζητήματα; Η γραφική αναπαράσταση θα μας δώσει τις απαντήσεις

Γράφημα 11 : Ενεργειακά Φυτά και Βιοκαύσιμα

Πηγή: επεξεργασία της συγγραφέως

Όπου 1: Συμφωνείτε ότι επέκταση των ενεργειακών φυτών θα αυξήσει τις τιμές των γεωργικών προϊόντων;

Όπου 2: Συμφωνείτε ότι καλλιέργεια των ενεργειακών φυτών απειλεί την βιοποικιλότητα;

Όπου 3: Συμφωνείτε ότι οι ενεργειακές καλλιέργειες είναι φιλικές προς το περιβάλλον;

Όπου 4: Συμφωνείτε ότι η παραγωγή των βιο-καυσίμων από ενεργειακά φυτά είναι μια λογική πρόταση για κάλυψη των ενεργειακών αναγκών;

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας, από το γράφημα φαίνεται ότι 49,2 % δεν θεωρεί τα βιοκαύσιμα την απάντηση στο ενεργειακό πρόβλημα που αντιμετωπίζουμε, το 42,9% θεωρεί ότι οι βιοκαλλιέργειες δεν είναι αρκετά φιλικές προς το περιβάλλον, ενώ το 34,9% και το 36,5 % κρίνει τις βιοκαλλιέργειες από αρκετά έως και πολύ επικίνδυνες για την βιοποικιλότητα. Τέλος το 55,6 και το 33,1 θεωρεί ότι η καλλιέργεια ενεργειακών φυτών θα αυξήσει τις τιμές των γεωργικών προϊόντων από πολύ έως παρά πολύ. Συνεπώς οι Περιβαλλοντικές ΜΚΟ θεωρούν και κρίνουν ως επιβλαβής για το περιβάλλον, την βιοποικιλότητα την ανάπτυξη των

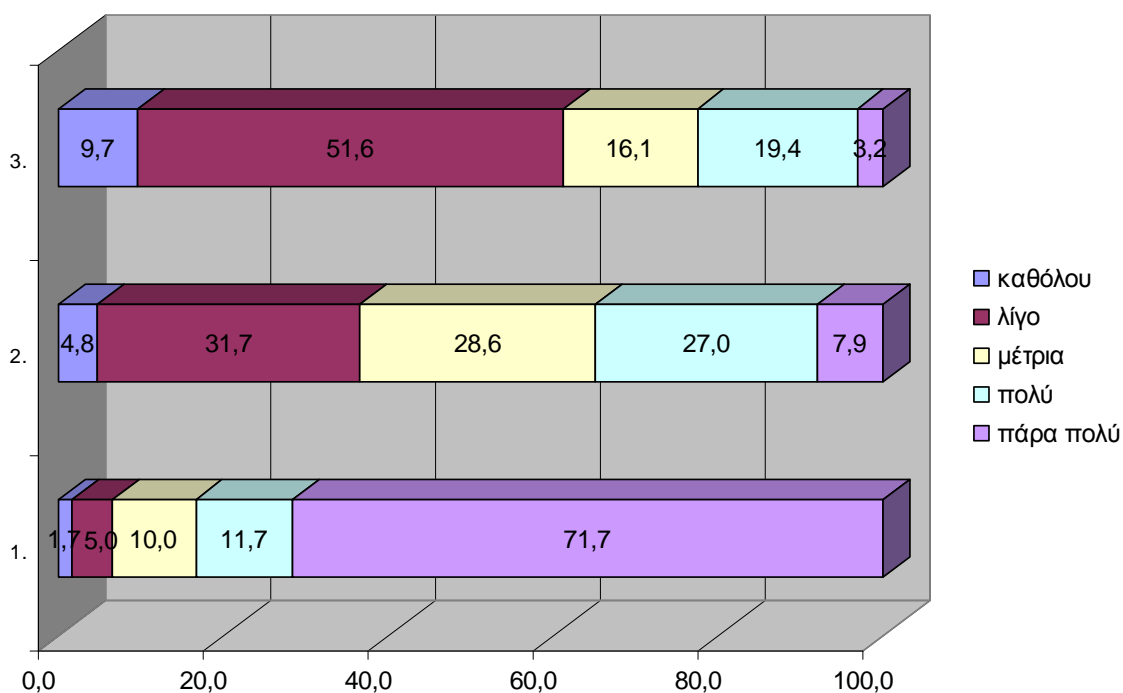
βιοκαυσίμων και των ενεργειακών φυτών , καθώς και έως έμμεση αίτια του επισιτιστικού παγκόσμιου προβλήματος.

ΚΟΙΝΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ (ΚΑΠ)

Η **πολιτική για τη γεωργία** αντιμετώπιζε μόνο ένα υποσύνολο των θεμάτων που σχετίζονται με την ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών και την ευημερία των κατοίκων τους.

Με τις συνεχής αναθεωρήσεις και βελτιώσεις της ΚΑΠ δίνεται πλέον περισσότερη σημασία σε ζητήματα που αφορούν το περιβάλλον , την προστασία και τη διατήρηση αυτού. Η περιβαλλοντική συμμόρφωση είναι πλέον βασικός άξονας προτεραιότητας. Η γεωργία θεωρείται ως ο βασικός παροχές φυσικών αγαθών. Πώς όμως μπορεί να επιτευχθεί αυτό καλύτερα με κίνητρα (επιδοτήσεις) ή αντικίνητρα (φορολογία πρόστιμα); Ποιά είναι η γνώμη των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων; Το γράφημα που θα ακολουθήσει θα μας δώσει μια εικόνα της στάσης τους για αυτά τα ζητήματα.

Γράφημα 12 : ΚΑΠ

Πηγή: επεξεργασία της συγγραφέως

Όπου 1: Συμφωνείτε ότι η τελευταία αναθεώρηση της ΚΑΠ είναι φιλική προς το περιβάλλον;

Όπου 2: Συμφωνείτε ότι μια φιλική προς το περιβάλλον προσαρμογή της γεωργίας απαιτεί κίνητρα (επιδοτήσεις);

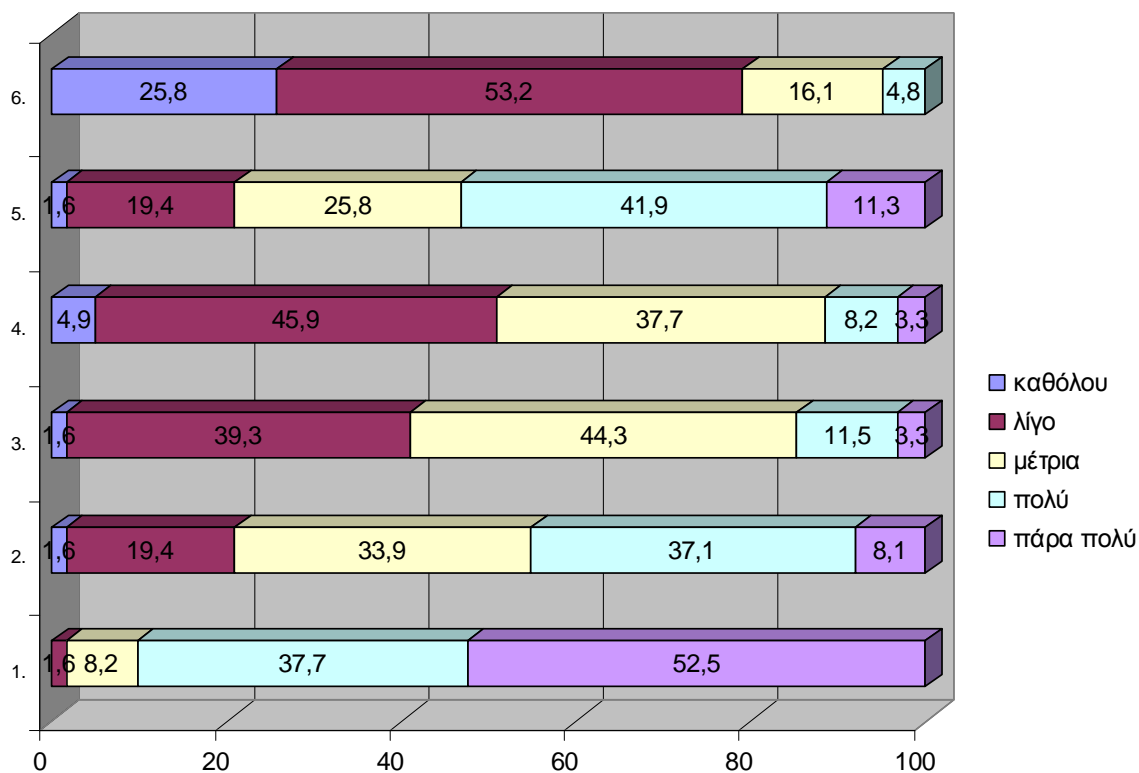
Όπου 3: Συμφωνείτε ότι μια φιλική προς το περιβάλλον προσαρμογή της γεωργίας απαιτεί αντικίνητρα (φορολογία –πρόστιμα μη συμμόρφωσης);

Η Κοινή Αγροτική Πολιτική της Ε.Ε., ως επί της ουσίας που είναι και η μόνη κοινή πολιτική, έχει σχολιαστεί και τροποποιηθεί ποικίλος τα τελευταία χρόνια. Οι Περιβαλλοντικές ΜΚΟ με βάση το ερωτηματολόγιο που τους δόθηκε θεωρούν την τελευταία αναθεώρηση της ΚΑΠ κατά 71,7% φιλική προς το περιβάλλον, άλλωστε αυτό ήταν και το προσδοκώμενο από την αναθεώρηση. Αναφορικά όμως με το ζήτημα των κινήτρων (επιδοτήσεις) και αντικινήτρων (φορολογία-πρόστιμα συμμόρφωσης) δεν θεωρούν ως επί το πλείστον ότι αποτελούν λύση για την εφαρμογή φιλικής προς το περιβάλλον γεωργίας. Με βάση το παραπάνω γράφημα το 31,7% συμφωνεί λίγο για την εφαρμογή κινήτρων, ενώ το 51,6% συμφωνεί λίγο ότι η γεωργία απαιτεί αντικίνητρα για την φιλική προς το περιβάλλον εφαρμογή της.

Η ΑΡΧΗ «Ο ΡΥΠΑΙΝΩΝ ΠΛΗΡΩΝΕΙ»

Η αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει» , έχει ως βασικό στόχο , την δημιουργία ενός πλαισίου ευθύνης για την πρόληψη και την αποκατάσταση των ζημιών που προκαλούνται στα ζώα, στα φυτά, στους φυσικούς οικοτύπους και στους υδάτινους πόρους, καθώς και στο έδαφος. Το καθεστώς ευθύνης εφαρμόζεται, αφενός, σε ορισμένες επαγγελματικές δραστηριότητες και, αφετέρου, στις άλλες επαγγελματικές δραστηριότητες όπου ο φορέας εκμετάλλευσης ενήργησε εκ δόλου ή εξ αμελείας. Επιπλέον, εναπόκειται στις δημόσιες αρχές να μεριμνούν ώστε οι υπεύθυνοι φορείς εκμετάλλευσης να λαμβάνουν ή να χρηματοδοτούν οι ίδιοι τα αναγκαία μέτρα πρόληψης ή αποκατάστασης. Ποιος όμως είναι ο αποτελεσματικότερος τρόπος στιγματισμού του ρυπαίνοντα; η φορολογία ή τα πρόστιμα; Επιπλέον ο έλεγχος των ρύπων επιτυγχάνεται καλύτερα με την φορολογία ή με πρόστιμα; Σε ποίο βαθμό η γεωργία ως επαγγελματική δραστηριότητα μπορεί ή όχι να εξαιρεθεί της «αρχής ο ρυπαίνων πληρώνει»; Ποιά είναι η στάση των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στην Ελλάδα; Το παρακάτω γράφημα θα μας δώσει μια σαφή εικόνα.

Γράφημα 13 : Αρχή ο ρυπαίνων πληρώνει

Πηγή: επεξεργασία της συγγραφέως

Όπου 1: Συμφωνείτε ότι με την λογική της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει»;

Όπου 2: Συμφωνείτε ότι ο ρυπαίνων στιγματίζεται αποτελεσματικότερα με την χρήση προστίμων;

Όπου 3: Συμφωνείτε ότι ο ρυπαίνων στιγματίζεται αποτελεσματικότερα με την χρήση φορολογίας;

Όπου 4: Συμφωνείτε ότι ο έλεγχος της ρύπανσης επιτυγχάνεται αποτελεσματικότερα με την χρήση φορολογίας;

Όπου 5: Συμφωνείτε ότι ο έλεγχος της ρύπανσης επιτυγχάνεται αποτελεσματικότερα με την χρήση προστίμων;

Όπου 6: Συμφωνείτε ότι γεωργία πρέπει να εξαιρεθεί από την εφαρμογή της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει»;

Το περιβάλλον και η ποιότητα είναι πλέον υποχρεωτικά ζητούμενα στην τοπική και διεθνή οικονομική δραστηριότητα. Όπως φαίνεται και από το γράφημα, το 37,7% και το 52,5% των ερωτηθέντων συμφωνεί πολύ, και παρά πολύ αντίστοιχα με την "αρχή ο ρυπαίνων πληρώνει". Οι πλειοψηφία του δείγματος θεωρεί πολύ σημαντική την ύπαρξη αυτής της αρχής για την προστασία του περιβάλλοντος, απέναντι στις οικονομικές δραστηριότητες και την παραγωγή. Στη συνέχεια αναδείχθηκε ότι οι Περιβαλλοντικές ΜΚΟ θεωρούν ως αποτελεσματικότερο τρόπο στιγματισμού του ρυπαίνοντας τα πρόστιμα έναντι της φορολογίας. Μολονότι και στις δύο περιπτώσεις τόσο τα πρόστιμα όσο και η φορολογία εκτιμώνται ως κάποια λύση στο πρόβλημα της ρύπανσης, με ποσοστά αντίστοιχα 33,9% και 44,3%. Η διάφορα δημιουργείται στο γεγονός ότι Με ποσοστό 37,1% θεωρούν τα πρόστιμα σαν μια σημαντική λύση, (βαθμός συμφωνίας πολύ), σε αντίθεση με τη φορολογία, όπου το 39,3% δεν την θεωρεί ως απάντηση στη λύση για τον τρόπο στιγματισμού του ρυπαίνοντας. Επιπλέον το κομμάτι που αφορά τον έλεγχο της ρύπανσης, η στάση του δείγματος κυμαίνεται στα ίδια πλαίσια, κρίνουν τα πρόστιμα ως τον ενδεδειγμένο τρόπο ελέγχου των ρύπων έναντι της φορολογίας. Ειδικότερα, το 41,9% συμφωνεί πολύ, ενώ το 25,8% κράτα μια μέτρια στάση απέναντι στα πρόστιμα. Το 45,9% είναι αρνητικό απέναντι στην ύπαρξη φορολογίας ενώ το 37,7% κράτα μια μετρία στάση απέναντι σε αυτή. Σημαντικό είναι να ειπωθεί ότι η μετρία στάση είναι περίπου κοινή στις παραπάνω ερωτήσεις, ένα μεγάλο ποσοστό του δείγματος δεν έχει ξεκάθαρη άποψη για το αν επί της ουσίας προτίμα τα πρόστιμα από την φορολογία για τον τρόπο στιγματισμού και ελέγχου του ρυπαίνοντας*. Τέλος ζητήθηκε από τις Περιβαλλοντικές ΜΚΟ να συμφωνήσουν ή όχι για το αν η γεωργία πρέπει να εξαιρεθεί από την εφαρμογή της αρχής αυτής. Οι πλειοψηφία του δείγματος 53,2% έκρινε ότι δεν πρέπει να εξαιρεθεί από την αρχή ο ρυπαίνων πληρώνει. Το σημαντικό είναι, ότι πλέον έχουμε περάσει σε περίοδο που θεωρείται πλέον και η γεωργία και τρόπος ασκήσεις των πρακτικών αυτής επιβλαβής για το περιβάλλον. Το οποίο κρίνεται ως ένα κοινωνικό αγαθό το οποίο πρέπει να προστατευτεί. Η στάση των Περιβαλλοντικών ΜΚΟ, για την γεωργία διαξιολογείται και από την στάση που είχαν απέναντι στα βιολογικά προϊόντα έναντι των συμβατικών.

*Η παρούσα εργασία εκπονήθηκε την περίοδο 2010-11, μια χρονική στιγμή με έντονα οικονομικά προβλήματα στον Ελλαδικό χώρο, για αυτό ενδεχομένως και οι απαντήσεις και τα ποσοστά που προκύπτουν για την φορολογία και τα πρόστιμα να είναι αυτά.**

Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΠΡΟΦΥΛΑΞΗΣ

«...Η αρχή της προφύλαξης (*precaution principle*) αφορά στη λήψη μέτρων προνοητικού χαρακτήρα από τις αρμόδιες αρχές, για την προληπτική αντιμετώπιση νέων τεχνολογικών καινοτομιών των οποίων οι επιπτώσεις στην υγεία και το περιβάλλον είναι άγνωστες, για τις οποίες όμως υπάρχουν υπόνοιες πιθανών κινδύνων. Στον πυρήνα της εφαρμογής της αρχής της προφύλαξης από τις δημόσιες αρχές για τη λήψη των αντίστοιχων μέτρων βρίσκεται η διαδικασία εκτίμησης και αξιολόγησης και ταυτόχρονα διαχείρισης των ενδεχόμενων κινδύνων» (Βουτηράκης Μ. 2005).

Η έννοια και η εφαρμογή της Αρχής της Προφύλαξης

Μέσα από την μελέτη των διεθνών κειμένων και την Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προκύπτει ότι η Αρχή της Προφύλαξης εφαρμόζεται από τους φορείς πολιτικής, όταν υπάρχει επιστημονική αβεβαιότητα ως προς τον κίνδυνο επέλευσης μη αναστρέψιμων ή σοβαρών επιπτώσεων στο περιβάλλον από οποιαδήποτε δραστηριότητα ή έργο. Δηλαδή η Αρχή της Προφύλαξης εφαρμόζεται, όταν τα δυνητικώς επικίνδυνα αποτελέσματα ενός φαινομένου, ενός προϊόντος ή μιας ενέργειας έχουν προσδιοριστεί μέσω επιστημονικής και αντικειμενικής αξιολόγησης αλλά η αξιολόγηση αυτή δεν επιτρέπει να προσδιοριστεί ο κίνδυνος με επαρκή βεβαιότητα. Σύμφωνα με την Χατζηπλάτων Μ «.. η προσφυγή στην αρχή της προφύλαξης δεν δικαιολογείται παρά μόνο εφόσον πληρούνται τρεις προϋποθέσεις α) ο εντοπισμός δυνητικά αρνητικών αποτελεσμάτων, β) η αξιολόγηση των διαθέσιμων επιστημονικών δεδομένων και γ) η έκταση της επιστημονικής αβεβαιότητας». (Χατζηπλάτων Μ. Σελς 3-5)

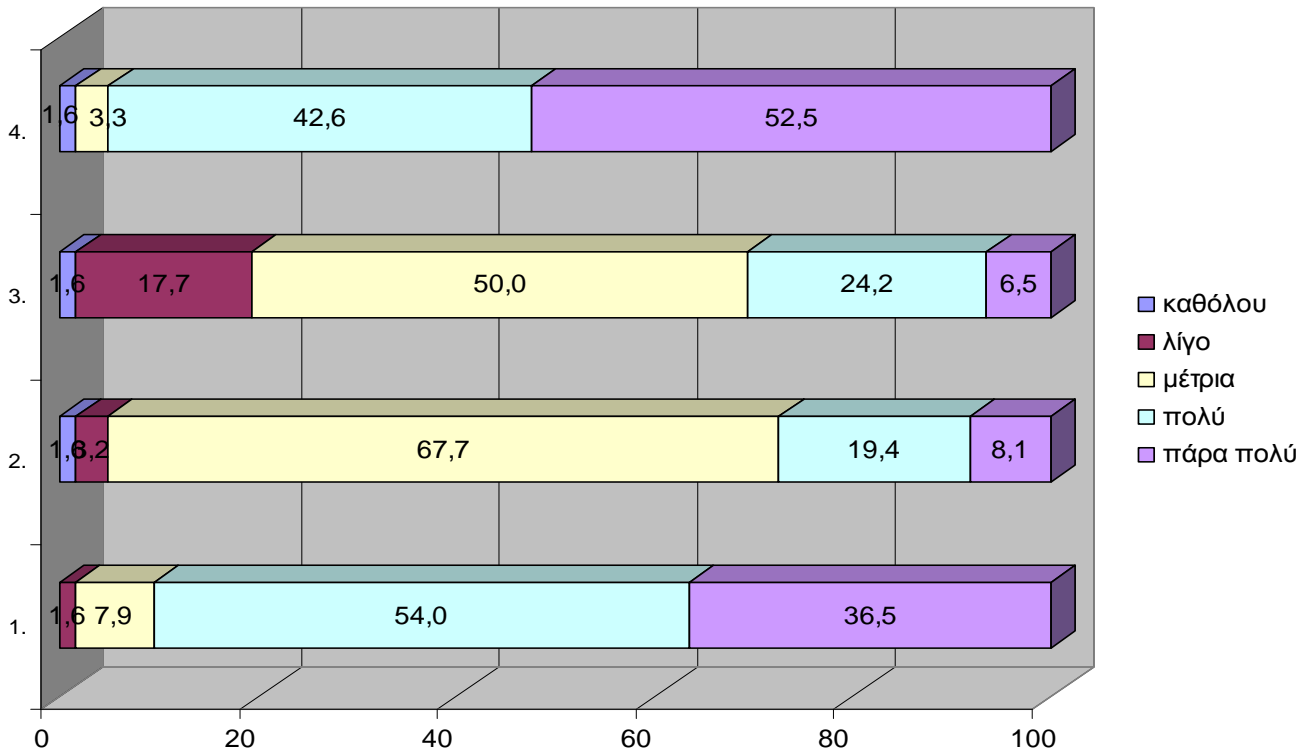
Κατά συνέπεια, η Αρχή της Προφύλαξης επιβάλλει τη λήψη μέτρων όταν ο κίνδυνος είναι αβέβαιος και άγνωστος αλλά όμως πιθανός, δεδομένου όμως ότι υπάρχει υπόνοια ή ακόμη και μία επιβεβαίωση από μία μικρή αλλά έγκριτη μερίδα της επιστημονικής κοινότητας ότι μια δραστηριότητα μπορεί να δημιουργήσει κινδύνους στο περιβάλλον.

Αρκούν δηλαδή οι ενδείξεις ή οι υπόνοιες για δυσμενείς επιπτώσεις στο περιβάλλον ή στην δημόσια υγεία που θεμελιώνονται με βάση τα μέχρι μια δεδομένη στιγμή επιστημονικά δεδομένα (έστω κι αν αυτά δεν έχουν επιβεβαιωθεί ή διαγνευθεί) για να ληφθούν τα πρόσφορα μέτρα προφύλαξης. Τα μέτρα που απορρέουν από την προσφυγή στην Αρχή της Προφύλαξης, μπορούν να πάρουν τη μορφή μιας απόφασης για την ανάληψη ή τη μη ανάληψη δράσης. Η απάντηση που θα δοθεί στο ερώτημα αυτό εξαρτάται από πολιτική απόφαση και είναι συνάρτηση με το ποιο θεωρεί η κοινωνία «αποδεκτό» επίπεδο κινδύνου. Ζητήθηκε η γνώμη των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, ως ενεργό κομμάτι της κοινωνίας, να απαντήσει στα ερωτήματα που δημιουργούνται γύρω από την αρχή της προφύλαξης. Είναι

σύμφωνοι; Συμφωνούν ότι η διαχείριση της αβεβαιότητας συνηγορεί στην επέκταση της λογικής «δοκιμής - λάθους» (trial& error); Επίσης στο αν η διαχείριση της αβεβαιότητας συνηγορεί στην επέκταση της ποσοτικοποίησης τόσο των (πιθανών) κινδύνων όσο και των (πιθανών) ωφελειών και τέλος το «βάρος της απόδειξης ενός ισχυρισμού το φέρει αυτός/η που το θέτει τον ισχυρισμό»; Στα παρακάτω γραφήματα θα δοθεί και η απάντηση.

Ένα πρόβλημα που παρουσιάζεται για την λήψη της κατάλληλης πολιτικής απόφασης είναι ότι οι αιτιώδεις σύνδεσμοι με το αποτέλεσμα είναι δυσκολότερο να αποδειχθούν επιστημονικά, ειδικά στις περιπτώσεις εκείνες στις οποίες τα αρνητικά αποτελέσματα γίνονται αισθητά για πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα μετά την έκθεση. Σε αυτές τις περιπτώσεις τα δυνητικά μακροπρόθεσμα αποτελέσματα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για την αξιολόγηση της αναλογικότητας των μέτρων που συνίστανται στην δρομολόγηση ενεργειών που αποσκοπούν στον περιορισμό ή την εξάλειψη ενός κινδύνου του οποίου τα αποτελέσματα θα γίνουν εμφανή σε δέκα ή είκοσι χρόνια ή στις μελλοντικές γενιές.

Γράφημα 14 : Αρχή της Προφύλαξης

Πηγή: επεξεργασία της συγγραφέως

Opou 1 : Συμφωνείτε ότι με την λογική της αρχής της προφύλαξης;

Opou 2 : Συμφωνείτε ότι η διαχείριση της αβεβαιότητας συνηγορεί στην επέκταση της λογικής «δοκιμής - λάθους» (trial & error);

Opou 3: Συμφωνείτε ότι η διαχείριση της αβεβαιότητας συνηγορεί στην επέκταση της ποσοτικοποίησης τόσο των (πιθανών) κινδύνων όσο και των (πιθανών) ωφελειών;

Opou 4: Συμφωνείτε ότι το «βάρος της απόδειξης ενός ισχυρισμού το φέρει αυτός/η που το θέτει τον ισχυρισμό»;

Μετά την επεξεργασία των απαντήσεων των Περιβαλλοντικών ΜΚΟ στα ερωτήματα που τέθηκαν για την "αρχή της προφύλαξης", προκύπτει ότι το 54% συμφωνεί πολύ, και το 36,5% συμφωνεί πάρα πολύ με την λογική της αρχής της προφύλαξης, κάτι το οποίο επιβεβαιώνεται και εμμέσως από την επιφυλακτική στάση των Περιβαλλοντικών ΜΚΟ απέναντι στη πυρηνική ενέργεια και στα γενετικά τροποποιημένα προϊόντα. Αξιοσημείωτη είναι και η στάση των Περιβαλλοντικών ΜΚΟ στο ερώτημα ότι το « το βάρος της απόδειξης ενός ισχυρισμού το φέρει αυτός που θέτει τον ισχυρισμό» το 42.6% συμφωνεί πολύ ενώ το 52,5% συμφωνεί πάρα πολύ. Η αποτίμηση του κόστους, είναι σημαντικότερη των ενδεχόμενων ωφελειών. Όταν δεν υπάρχουν σαφή δεδομένα για αυτά που είναι να γίνουν.

Όταν τελικά η ανάληψη δράσης χωρίς αναμονή για περισσότερα επιστημονικά στοιχεία φαίνεται να είναι η ενδεδειγμένη απάντηση έναντι ενός κινδύνου, πρέπει να προσδιοριστεί και ποια μορφή θα έχει αυτή η δράση. Σε καμία περίπτωση όμως η επιλογή ενός μέτρου δεν πρέπει να βασίζεται σε αυθαίρετη απόφαση. Πρέπει να τονίσουμε ότι η επίκληση της Αρχής της Προφύλαξης δεν επιτρέπει την παρέκκλιση από τις γενικές αρχές της ορθής διαχείρισης των κινδύνων, οι οποίες εφαρμόζονται σε κάθε μέτρο διαχείρισης των κινδύνων και πρέπει να υπογραμμιστεί ότι μια προσέγγιση που βασίζεται στην Αρχή της Προφύλαξης δεν απαλλάσσεται από την υποχρέωση να εφαρμόζει, στο μέτρο του δυνατού, αυτά τα γενικώς χρησιμοποιούμενα κριτήρια όταν είναι διαθέσιμη η πλήρης αξιολόγηση του κινδύνου.

Επομένως τα μέτρα προφύλαξης θα πρέπει, «εφόσον η δράση κρίνεται απαραίτητη»:

- να είναι ανάλογα με το επιδιωκόμενο επίπεδο της προστασίας (αρχή της Αναλογικότητας)
- να μην επιφέρει διακρίσεις ή εφαρμογή τους (αρχή της μη Διακριτικής Μεταχείρισης)
- να είναι συνεπή με τα μέτρα που έχουν ήδη ληφθεί σε παρόμοιες καταστάσεις ή που χρησιμοποιούν παρόμοιες προσεγγίσεις (συνέπεια),
- να βασίζονται σε εξέταση του ενδεχόμενου οφέλους και κόστους της δράσης ή της απουσίας δράσης,
- να μπορούν να αναθεωρούνται υπό το φως της επιστημονικής εξέλιξης.

Κεφάλαιο 7^ο

7.1 Τελικά Συμπεράσματα της έρευνας

Ο σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν να μελετήσει το πόσο "πράσινες" είναι οι ΜΚΟ στην Ελλάδα. Χρησιμοποιώντας ως κριτήριο , τη στάση αυτών απέναντι σε μια σειρά περιβαλλοντικών ζητημάτων που είναι στην επικαιρότητα για την απάντηση του προβλήματος που έχει τεθεί. Όπως προαναφέρθηκε στην εισαγωγή του πονήματος με τον όρο "πράσινο" ορίζεται αυτός:

«.. που στις δράσεις του και στις επεμβάσεις του λαμβάνει υπόψη την επάρκεια των φυσικών στοιχείων επίσης την ανάγκη της διατηρησιμότητας στο χρόνο των βασικών συστατικών των φυσικών στοιχείων καθώς και τις άμεσες και μακροπρόθεσμες ανάγκες ενός τόπου».

Τα ερωτήματα τα οποία ζητούν απάντηση , είναι τι προτίθενται να θυσιάσουν οι ΜΚΟ και τι στοχεύουν να κερδίσουν , δηλαδή το πως ζυγίζουν το περιβαλλοντικό κόστος από τις ενδεχόμενες οφέλεις. Τι θα πρέπει να απαρνηθεί ή να θυσιάσει η τωρινή γενεά για να κερδίσει η επόμενη , θέτοντας ως προτεραιότητα τη διατηρησιμότητα των φυσικών στοιχείων.

Στο ξεκίνημα της παρούσας εργασίας διερευνήθηκαν τα χαρακτηριστικά των κοινωνικών φορέων και ο τρόπος οργάνωσης των πολιτών μέσα από αυτούς. Παρατηρήθηκε ότι οι φορείς της Κοινωνικής Οικονομίας αποτελούν μορφές εκπροσώπησης της Κοινωνίας των Πολιτών και ότι προήλθαν από κοινωνικά κινήματα.

Κομμάτι της Κοινωνικής Οικονομίας αποτελούν οι ΜΚΟ, οι οποίες παρουσιάζουν μεγάλο εύρος δράσεων ανάλογα με τον καθεστωτικό τους στόχο. Ακολούθως, κομμάτι των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων αποτελούν οι Περιβαλλοντικές ΜΚΟ, οι οποίες εμφανίστηκαν στην Ελλάδα , με τη σημερινή μορφή , τη δεκαετία του 1970.

Οι ελληνικές Περιβαλλοντικές ΜΚΟ μπορούν να διαδραματίσουν ένα σύνθετο και πολυσήμαντο ρόλο στην ενημέρωση των πολιτών , στην ευαισθητοποίηση και κινητοποίηση τους , στη δημιουργία διαδικασιών συμμετοχής τους , στην υλοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων και εκστρατειών , στη διαμόρφωση φιλοπεριβαλλοντικής νοοτροπίας , στην προώθηση φιλοπεριβαλλοντικών πρακτικών, στην ενημέρωση κρατικών φορέων , στην άσκηση πίεσης για συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων , στη δημιουργία βάσης δεδομένων και στην έρευνα συγκεκριμένων περιβαλλοντικών ζητημάτων. Συνεπώς ο ρόλος τους συνοψίζεται ως εκπαιδευτικό , ενημερωτικός , οργανωτικός συμβουλευτικός , παρακινητικός και ελεγκτικός.

Ο ρόλος και οι δράσεις των ελληνικών Περιβαλλοντικών ΜΚΟ ενέχουν οφέλη για την περιβαλλοντική προστασία της χώρας. Αρχικά , οι συγκεκριμένες οργανώσεις παρουσιάζουν καλύτερη προσαρμοστικότητα στις περιβαλλοντικές ανάγκες της

χώρας. Επίσης παρουσιάζουν εντονότερη διεκδίκηση της περιβαλλοντικής προστασίας, προώθησης της συμμετοχής των πολιτών και προσπάθεια ελέγχου της αποτελεσματικότητας της περιβαλλοντικής πολιτικής. Συνεπώς τα οφέλη από την ύπαρξη των συγκεκριμένων οργανώσεων είναι αξιόλογα για την περιβαλλοντική προστασία της χώρας. Ωστόσο, κατά τη λειτουργία τους παρουσιάζονται προβλήματα εσωτερικής και εξωτερικής προέλευσης.

Για την αντιμετώπιση των συγκεκριμένων προβλημάτων προτείνεται η δημιουργία δομών ακρόασης και εκπροσώπησης των πολιτών από τις ελληνικές Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Επίσης προτείνεται η ισορροπημένη εισροή χρηματικών πόρων, η δημιουργία δομών συστηματικής επικοινωνίας και οργανωμένης δράσης μεταξύ των οργανώσεων, καθώς επίσης, η συστηματική συνεργασία με κρατικούς φορείς.

Για τις ανάγκες της έρευνας δημιουργήθηκε ένα ερωτηματολόγιο με δύο θεματικά πεδία. Το πρώτο αφορούσε το προφίλ των Περιβαλλοντικών ΜΚΟ και το δεύτερο την στάση τους απέναντι σε μια σειρά περιβαλλοντικών ζητημάτων που είναι στην επικαιρότητα.

Το πρώτο θεματικό πεδίο αφορούσε το προφίλ των οργανώσεων δηλαδή ζητήματα που αφορούσαν το έτος ίδρυσης, τα εγγεγραμμένα μέλη, το αριθμό των οργανώσεων που είναι ταμειακός εντάξει, τον τρόπο λήψης των αποφάσεων τους, τα περιβαλλοντικά προβλήματα που εστιάζουν τη δράση τους. Ζητήθηκε ακόμα η γνώμη τους για το ποιά θεωρούν ως βασικότερα περιβαλλοντικά προβλήματα στη χώρα, επιπλέον ρωτήθηκαν για το ποιά είναι η σχέση τους με τα τοπικά και εθνικά Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης. Επιπλέον ερωτήθηκαν για το ποιές είναι οι πιο επιτυχημένες καμπάνιες-κινητοποιήσεις την τελευταία πενταετία, από που αντλούν την πληροφόρηση τους, ποιά είναι η ιδεολογική συνάφεια τους από τις προτεινόμενες (πολιτική, κοινωνική, βαθειά Οικολογία), ποιά είναι η άποψη τους για τα αυτοπροσδιοριζόμενα ως οικολογία πολιτικά κόμματα, αν έχουν συνεργασία με άλλες Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Τέλος το ύψος του ετήσιου προϋπολογισμού τους (ερώτηση οι οποία δεν απαντήθηκε από όλες τις οργανώσεις, συνεπώς δεν υπήρχαν αρκετά στοιχεία για να σχολιαστούν και να αναλυθούν) και η διάρθρωση της χρηματοδότησης.

Στο δεύτερο σκέλος του ερωτηματολογίου όπως προαναφέρθηκε ζητήθηκε η γνώμη των Περιβαλλοντικών ΜΚΟ, για καίρια περιβαλλοντικά ζητήματα, χρησιμοποιήθηκε η κλίμακα Likert, για να μετρηθεί η στάση τους, όπως είναι τα βιολογικά προϊόντα, οι γενετικά τροποποιημένα προϊόντα, η πυρηνική ενέργεια, τα βιοκαύσιμα και ενεργειακά φυτά, κοινή αγροτική πολιτική, η αρχή ο ρυπαίνων πληρώνει και η αρχή της προφύλαξης.

Η μέθοδος επεξεργασίας ήταν η περιγραφική στατιστική. Οι απαντήσεις κωδικοποιήθηκαν και περάστηκαν στο spss. Οι ανοιχτές τύπου ερωτήσεις ομαδοποιήθηκαν για να βγουν γενικεύσιμα συμπεράσματα. Από την περιγραφική

στατιστική προέκυψε ότι η πλειοψηφία του δείγματος εστιάζει τη δράση του σε ζητήματα που αφορούν την προστασία των υδροβιότοπων , την ανακύκλωση και γενικότερα τη διαχείριση των απορριμμάτων , την προστασία της βιοποικιλότητας , τη βιομηχανική ρύπανση , τη διαχείριση των φυσικών πόρων , την προστασία των δασών και των ακτών , καθώς και την προστασία της άγριας πανίδας και χλωρίδας. Σαν βασικότερα περιβαλλοντικά προβλήματα της χώρας θεωρήθηκαν η ενέργεια , το φυσικό περιβάλλον , η προστασία των δασών , τα απορρίμματα και η ανακύκλωση και το νερό. Σημαντικό επίσης είναι το γεγονός ότι τα τοπικά Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης είναι πιο δραστήριο απέναντι σε περιβαλλοντικά ζητήματα και φιλοξενούν περιβαλλοντικές δημοσιεύσεις τακτικότερα των εθνικών μέσων. Επιπλέον οι πλειοψηφία του δείγματος έχει αδιάφορη στάση απέναντι στα οικολογικά πολιτικά κόμματα , ενώ οι συνεργασίες τους με άλλες Περιβαλλοντικές ΜΚΟ είναι ή σε τοπικό επίπεδο ή με ορισμένες “μεγάλες” οργανώσεις όπως η WWF Ελλάδος , η το ελληνικό γραφείο της Greenpeace, η Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρία , η Helmera , η Medasset , και η Μεσόγειο SOS , ως επί το πλείστον η συνεργασία έγινε μετά από παρακίνηση των “μικρών” τοπικών Περιβαλλοντικών ΜΚΟ

Η ανάλυση της κλίμακας Liker με βαθμό συμφωνίας από το 1-5(1=καθόλου-5=πάρα πολύ) έδειξε ότι οι Περιβαλλοντικές ΜΚΟ θεωρούν ποιοτικότερα , ασφαλέστερα και φιλικότερα προς το περιβάλλον την παράγωγη βιολογικών προϊόντων χωρίς να θεωρούν ιδιαίτερα λογική την τιμή πώλησης αυτών , κρατούν μια επιφυλακτική στάση απέναντι στα γενετικά τροποποιημένα προϊόντα , θεωρώντας ότι επιδεινώνουν την βιοποικιλότητα και το περιβάλλον , ενώ δεν κρίνουν ότι είναι ή απάντηση στη λύση του προβλήματος της παγκόσμιας πείνας. Κάτι το οποίο ενισχύεται σαν άποψη και από την στάση αυτών πως είναι απαραίτητη η “αρχή της προφύλαξης” για δεδομένα για τα οποία ακόμα δεν υπάρχουν ακόμα βέβαια στοιχεία. Στο κομμάτι που αφορά την ενέργεια επικρατεί μια κάθετα αρνητική στάση απέναντι στην πυρηνική ενέργεια δεν προτάσσεται ως η λύση του ενεργειακού προβλήματος , βασικό πρόβλημα αυτής τίθεται ότι είναι τα πυρηνικά απόβλητα , αλλά και το κατά πόσο είναι φιλική η παραγωγή της προς το περιβάλλον. Σχετικά πιο διαλλακτική είναι η στάση των Περιβαλλοντικών ΜΚΟ απέναντι στα ενεργειακά φυτά & τα βιοκαυσίμα , χωρίς όμως να θεωρείται ότι οι ενεργειακές καλλιέργειες είναι φιλικές προς το περιβάλλον ή την βιοποικιλότητα , ενώ τίθεται σημαντικά το θέμα για την ενδεχόμενη αύξηση των γεωργικών προϊόντων με την επέκταση των ενεργειακών φυτών. Τέλος κρίνουν την τελευταία αναθεώρηση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής ως ιδιαίτερα φιλική προς το περιβάλλον , τόσο οι επιδοτήσεις ως κίνητρά όσο και η φορολογία και τα πρόστιμα ως αντικίνητρα για την εφαρμογή φιλοπεριβαλλοντικών εφαρμογών στην γεωργία δεν θεωρούνται ότι είναι η ιδανική λύση

Ειδικότερα , από τις απαντήσεις των ΜΚΟ , σε σχέση με το αρχικό ερώτημα που τέθηκε είναι οι εξής:

1. Οι ΜΚΟ στην Ελλάδα μπορούν να θεωρηθούν ως "πράσινες", κύριος γιατί στοχεύουν στην διατηρησιμότητα των φυσικών στοιχείων.
2. Επιδιώκουν να κερδίσουν την ποιότητα του φυσικού περιβάλλοντος.
3. Πλέον στο παραγωγικό κόστος προστίθεται και το περιβαλλοντικό κόστος.
4. Η περιβαλλοντική παράμετρος υπολογίζεται τόσο σαν ευκαιρία μείωσης του παραγωγικού κόστους , όσο και σαν θετική αξία τελικού προϊόντος.
5. Οι ΜΚΟ δεν δέχονται να αναλάβουν το περιβαλλοντικό ρίσκο που συνεπάγεται η χρήση τόσο της πυρηνικής ενέργειας , των GMOs και των ενεργειακών φυτών και βιοκαυσίμων. Το περιβαλλοντικό κόστος αποτιμάται ότι είναι μεγαλύτερο των ενδεχόμενων ωφελειών που θα προέκυπταν από τα παραπάνω.
6. Στοχεύουν οι ΜΚΟ στην προστασία του περιβάλλοντος πρωταρχικά , στην υγεία και την ποιότητα της ζωής των ανθρώπων, όπως και στην προστασία της φύσης στο μήκος ζωής όλων των γενεών.

Συνεπώς , η συλλογική προσπάθεια από την πλευρά των πολιτών , των Περιβαλλοντικών ΜΚΟ και των αρμόδιων κρατικών φορέων για αλλαγή νοοτροπίας και στάσης απέναντι στα προβλήματα περιβάλλοντος αποτελεί μονόδρομο για τη διάσωση των φυσικών πόρων , του κλίματος , της βιοποικιλότητας του πλανήτη και την εξασφάλιση των απαραίτητων συνθηκών επιβίωσης και ανάπτυξης για την παρούσα και επόμενες γενεές.

Οι πολίτες οφείλουν να στηρίζουν τις δράσεις των Περιβαλλοντικών ΜΚΟ που προσφέρουν έμπρακτα αποτελέσματα στην περιβαλλοντική προστασία και διατήρησης της χώρας. Κάθε φορέας ή οργάνωση είναι πιο ασφαλές να κρίνεται από τις δράσεις που αναπτύσσει και από τα τελικά αποτελέσματα που έχουν σαν βάση την περιβαλλοντική προστασία της φύσης.

Οι περιβαλλοντικές ΜΚΟ καλούνται να αποτελέσουν το όχημα για την εξασφάλιση της διαγενεακής περιβαλλοντικής κληρονομίας και οι πολίτες να αποτελέσουν τους επιβάτες που θα δώσουν τις απαραίτητες εγγυήσεις για τις πράξεις τους για την εξασφάλιση της βιωσιμότητας του πλανήτη και για την καλύτερη ποιότητα ζωής για την παρούσα και τις μελλοντικές γενεές.

7.3 Προτάσεις για την αύξηση της απήχησης των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και η ενδυνάμωση του ρόλου τους.

Οι προτάσεις της παρούσας έρευνας εστιάζονται στην αύξηση της απήχησης των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων προς το ελληνικό κοινό και την ενδυνάμωση της παρουσίας τους στην ελληνική πολιτική σκηνή. Για την αύξηση της απήχησης των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων προς το ελληνικό κοινό προτείνονται δύο λύσεις.

1. Πρώτον, η καλύτερη ενημέρωση των πολιτών για την ύπαρξη, το ρόλο και τις δράσεις των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.
2. Και δεύτερον, η αύξηση της αποτελεσματικότητας της δράσης τους καθώς και η εκτεταμένη δημοσιοποίηση του έργου τους κάθε τέλος χρονιάς.

Με αυτές τις προτάσεις είναι πιθανό να αυξηθεί η υποστήριξη των πολιτών προς τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.

Τόσο για την αύξηση της απήχησης των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων προς το ελληνικό κοινό όσο για την ενδυνάμωση της παρουσίας τους στην ελληνική πολιτική σκηνή προτείνονται ορισμένες πρόσθετες ενέργειες αναβάθμισης συγκεκριμένων χαρακτηριστικών των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. Αρχικά. Προτείνεται η αύξηση της διαφάνειας στον τρόπο λειτουργίας της κάθε οργάνωσης και τον τρόπο χρηματοδότησης. Στη συνέχεια, προτείνεται επιστημονική τεκμηρίωση όλων των επιλεγμένων δράσεων από την οργάνωση, καθώς και η λογοδοσία προς το κοινό για την πορεία των δράσεων.

Τέλος σημαντικό ρόλο για την αύξηση της απήχησης των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και την ενίσχυση του ρόλου τους αποτελεί η αύξηση της διαφάνειας στην επιλογή της διοίκησης της οργάνωσης, η αύξηση του βαθμού ανεξαρτησίας από τους πολιτικούς φορείς, η διατήρηση της υψηλής εξειδίκευσης των εργαζομένων, καθώς και η διαμόρφωση μόνιμων δομών εκπαίδευσης και κατάρτισης εθελοντών για την προώθηση πράσινων συμπεριφορών. Προτείνεται, επίσης, η διασφάλιση της ποιότητας των υπηρεσιών των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων μέσω πιστοποιητικών διασφάλισης ποιότητας.

Όλες οι παραπάνω προτάσεις έχουν ως στόχο να αυξηθεί σε μεγάλο βαθμό ο αριθμός των υποστηρικτών των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, προκειμένου αυτές να αποτελέσουν μια υπολογίσιμη δύναμη στις πολιτικές εξελίξεις του τόπου που αφορούν την περιβαλλοντική προστασία.

Παράρτημα

Αγαπητέ Κύριε - Κυρία

Ονομάζομαι Ραχήλ Μαύρου και είμαι μεταπτυχιακή φοιτήτρια στο Τμήμα Αγροτικής Οικονομίας & Ανάπτυξης του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών. Στα πλαίσια της μεταπτυχιακής μου εργασίας στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών «Ολοκληρωμένη διαχείριση και ανάπτυξη αγροτικού χώρου» ασχολούμαι με την διερεύνηση των απόψεων των περιβαλλοντικών οργανώσεων σε μια σειρά από «αμφιλεγόμενα» ζητήματα, όπως **Βιολογικά Προϊόντα, Γεννητικά Τροποποιημένους Οργανισμούς, Πυρηνική Ενέργεια, Ενεργειακά Φυτά & Βιοκαύσιμα, Κοινή Αγροτική Πολιτική, Η Αρχή ο Ρυπαίνων Πληρώνει και τέλος η Αρχή της Προφύλαξης**

Για το λόγο αυτό, θα σας παρακαλούσα να συμπληρώσετε το σχετικό ερωτηματολόγιο. Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από δύο μέρη. Το πρώτο κομμάτι που αφορά τα στοιχεία των ΜΚΟ και των Περιβαλλοντικών Οργανώσεων καθώς και τις δράσεις τους. Στο δεύτερο κομμάτι καλείστε να απαντήσετε σε μια σειρά περιβαλλοντικών ζητημάτων, που είναι στην επικαιρότητα, και αναγράφονται παραπάνω. Στις ερωτήσεις που προϋπάρχει ο αστερίσκος *, παρακαλώ να δοθεί μια απάντηση, ενώ στο δεύτερο σκέλος του ερωτηματολογίου χρησιμοποιείται η κλίμακα Likert, για να μετρήσει στάσεις από το 1-5.

Το ερωτηματολόγιο, θα το βρείτε στον ιστότοπο <http://www.surveymonkey.com/s/JZXC7Z9>

(όπου πατώντας Ctrl+αριστερό κλικ μπαίνετε στο link)

Η έγκαιρη, έγκυρη και ακριβής συμπλήρωσή του εκ μέρους σας θα συμβάλει τα μέγιστα στην εκπόνηση της μεταπτυχιακής μου εργασίας. Προφανώς δεσμεύομαι προσωπικά να σας στείλω αντίγραφο της εργασίας μου εφόσον το επιθυμείτε.

Σας και ευχαριστώ εκ των προτέρων για τη συνεργασία.

Με εκτίμηση **ΜΑΥΡΟΥ ΡΑΧΗΛ-ΧΡΥΣΑΝΘΗ**

e-mail : r.mayrougeo@hotmail.gr

rachelchrisanthi@yahoo.gr

Στοιχεία περιβαλλοντικής οργάνωσης.

- 1) Όνομα της οργάνωσης.....
- 2) Έτος ίδρυσης:.....
- 3) Πόσα είναι τα εγγεγραμμένα μέλη της οργάνωσης (Συμπληρώστε με X):

<10	
11-50	
51-90	
>90	

- 4) Ποιο είναι το ποσοστό των ενεργών μελών της οργάνωσης, δηλαδή μέλη που τακτικά πληρώνουν την συνδρομή τους και μετέχουν στις δραστηριότητες της οργάνωσης ;
- 5) Ποία είναι η διαδικασία λήψης αποφάσεων της οργάνωσης σας (Συμπληρώστε με X);

Συλλογικές (Συνελεύσεις & Ψηφοφορία)	Το Διοικητικό Συμβούλιο είναι εξουσιοδοτημένο να αποφασίζει	Άλλο (παρακαλώ διευκρινίστε)

- 6) Μπορείτε να ιεραρχήσετε τα βασικότερα περιβαλλοντικά προβλήματα στα οποία εστιάζεται η δράσης της οργάνωσης:

1	
2	
3	
4	

- 7) Μπορείτε να ιεραρχήσετε τα τέσσερα βασικότερα περιβαλλοντικά προβλήματα της χώρας μας;

1	
2	
3	

4	
---	--

8) Πόσο συχνά τα τοπικά μέσα μαζικής ενημέρωσης κάνουν αναφορά στην δράση της οργάνωσης (Συμπληρώστε με X);

Κάθε εβδομάδα	
Κάθε μήνα	
Κάθε εξάμηνο	
Κάθε χρόνο	
Άλλο	

9) Πόσο συχνά τα εθνικά μέσα μαζικής ενημέρωσης κάνουν αναφορά στην δράση της οργάνωσης (Συμπληρώστε με X);

Κάθε εβδομάδα	
Κάθε μήνα	
Κάθε εξάμηνο	
Κάθε χρόνο	
Άλλο	

10) Ποιες ήταν οι πιο επιτυχημένες καμπάνιες-κινητοποιήσεις σας την τελευταία πενταετία;

1	
2	
3	
4	

11) Ποια οικολογικά –περιβαλλοντικά περιοδικά συμβουλευονται συνήθως τα μέλη της οργάνωσης σας;

1	
2	

3	
4	

12) Θεωρείτε ότι η οργάνωση σας έχει ιδεολογική συνάφεια με την: (Συμπληρώστε με X)

1. Πολιτική Οικολογία	
2. Κοινωνική Οικολογία	
3. Βαθειά Οικολογία	
4. Άλλο (παρακαλώ διευκρινίστε)	

13) Ποια είναι η άποψη σας για τα αυτοπροσδιοριζόμενα ως οικολογικά πολιτικά κόμματα που πήραν μέρος στις τελευταίες εκλογές (Συμπληρώστε με X) ;

Πολιτικά Κόμματα	Γνώμη			
	Θετική	Αδιάφορη	Αρνητική	ΔΞ/ΔΑ
1. Οικολόγοι Πράσινοι				
2. Οικολόγοι Εναλλακτικοί (Συνιστώσα της ΑΝΤ.ΑΡ.ΣΥ.Α)				
3. Έλληνες Οικολόγοι (παλαιότερα Οικολόγων Ένωση)				

14) Με ποιες άλλες ΜΚΟ έχετε συνεργασία ή συν-αντίληψη (Συμπληρώστε με X);

ΜΚΟ	Συνεργασία	Συν-αντίληψη
1		
2		
3		
4		

15) Ποιο είναι το ύψος του ετήσιου προϋπολογισμού της οργάνωσης;

.....

16) Ποια είναι η διάρθρωση της χρηματοδότησης της οργάνωσης;

Πηγή	
1. Συνδρομές	
2. Επιχορηγήσεις	
3. Ερευνητικά Προγράμματα	
4. Άλλο (παρακαλώ διευκρινίστε)	

Στη συνέχεια θα θέλαμε την γνώμη σας για μια σειρά περιβαλλοντικών ζητημάτων, που με τον έναν ή άλλον τρόπο, είναι στην επικαιρότητα. Στις παρακάτω ερωτήσεις απαντήστε από το 1 μέχρι το 5 έχοντας κατά νου την παρακάτω κλίμακα.

Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ
1	2	3	4	5

Βιολογικά προϊόντα

	1	2	3	4	5
17) Συμφωνείτε ότι τα βιολογικά προϊόντα είναι περισσότερο ποιοτικά σε σχέση με τα μη-βιολογικά προϊόντα;					
18) Συμφωνείτε ότι τα βιολογικά προϊόντα είναι περισσότερο ασφαλή σε σχέση με τα μη-βιολογικά προϊόντα;					
19) Συμφωνείτε ότι η παραγωγή των βιολογικών προϊόντων είναι φιλική προς το περιβάλλον;					
20) Συμφωνείτε ότι η τιμή πώλησης των βιολογικών προϊόντων είναι λογική;					

Γενετικά τροποποιημένα προϊόντα (GMOs)

	1	2	3	4	5
21) Συμφωνείτε ότι η σήμανση των GMOs είναι απαραίτητη;					
22) Συμφωνείτε ότι τα GMOs πρέπει να διατίθενται σε ξεχωριστά ράφια;					
23) Συμφωνείτε ότι τα GMOs επιδεινώνουν την βιοποικιλότητα;					
24) Συμφωνείτε ότι η παραγωγή των GMOs είναι φιλική προς το περιβάλλον;					
25) Συμφωνείτε ότι τα GMOs μπορούν να μειώσουν την απειλή της πείνας;					
26) Συμφωνείτε ότι τα GMOs απειλούν την ασφάλεια των τροφίμων;					

	1	2	3	4	5
Πυρηνική ενέργεια					
27) Συμφωνείτε ότι η πυρηνική ενέργεια είναι η μια λογική πρόταση για κάλυψη των ενεργειακών αναγκών;					
28) Συμφωνείτε ότι η διαχείριση των πυρηνικών αποβλήτων είναι πολύ επικίνδυνη;					
29) Συμφωνείτε ότι η παραγωγή της πυρηνικής ενέργειας είναι φιλική προς το περιβάλλον;					

	1	2	3	4	5
Ενεργειακά Φυτά & Βιοκαύσιμα					
30) Συμφωνείτε ότι η παραγωγή των βιο-καυσίμων από ενεργειακά φυτά είναι η μια λογική πρόταση για κάλυψη των ενεργειακών αναγκών;					
31) Συμφωνείτε ότι οι ενεργειακές καλλιέργειες είναι φιλικές προς το περιβάλλον;					
32) Συμφωνείτε ότι καλλιέργεια των ενεργειακών φυτών απειλεί την βιοποικιλότητα;					
33) Συμφωνείτε ότι επέκταση των ενεργειακών φυτών θα αυξήσει τις τιμές των γεωργικών προϊόντων;					

	1	2	3	4	5
Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ)					
34) Συμφωνείτε ότι η τελευταία αναθεώρηση της ΚΑΠ είναι φιλική προς το περιβάλλον;					
35) Συμφωνείτε ότι μια φιλική προς το περιβάλλον προσαρμογή της γεωργίας απαιτεί κίνητρα (επιδότησεις);					
36) Συμφωνείτε ότι μια φιλική προς το περιβάλλον προσαρμογή της γεωργίας απαιτεί αντικίνητρα (φορολογία –πρόστιμα μη συμμόρφωσης);					

Η αρχή ο ρυπαίνων πληρώνει

	1	2	3	4	5
37) Συμφωνείτε ότι με την λογική της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει»;					
38) Συμφωνείτε ότι ο ρυπαίνων στιγματίζεται αποτελεσματικότερα με την χρήση προστίμων;					
39) Συμφωνείτε ότι ο ρυπαίνων στιγματίζεται αποτελεσματικότερα με την χρήση φορολογίας;					
40) Συμφωνείτε ότι ο έλεγχος της ρύπανσης επιτυγχάνεται αποτελεσματικότερα με την χρήση φορολογίας;					
41) Συμφωνείτε ότι ο έλεγχος της ρύπανσης επιτυγχάνεται αποτελεσματικότερα με την χρήση προστίμων;					
42) Συμφωνείτε ότι γεωργία πρέπει να εξαιρεθεί από την εφαρμογή της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει»;					

Η αρχή της προφύλαξης

	1	2	3	4	5
43) Συμφωνείτε ότι με την λογική της αρχής της προφύλαξης;					
44) Συμφωνείτε ότι η διαχείριση της αβεβαιότητας συνηγορεί στην επέκταση της λογικής «δοκιμής - λάθους» (trial& error);					
45) Συμφωνείτε ότι η διαχείριση της αβεβαιότητας συνηγορεί στην επέκταση της ποσοτικοποίησης τόσο των (πιθανών) κινδύνων όσο και των (πιθανών) ωφελειών;					
46) Συμφωνείτε ότι το «βάρος της απόδειξης ενός ισχυρισμού το φέρει αυτός/η που το θέτει τον ισχυρισμό»;					

Παράρτημα πινάκων, ερωτήσεων 17-47.

Πίνακες διπλής εισόδου

Βιολογικά προϊόντα

Συμφωνείτε ότι τα βιολογικά προϊόντα είναι περισσότερο ποιοτικά σε σχέση με τα μη-βιολογικά προϊόντα;

		Μέλη			Σύνολο
		Μικρές	Μεσαίες	Μεγάλες	
Βιολογικά Προϊόντα	μέτρια	7	1	0	8
		87,5%	12,5%	,0%	100,0%
	πολύ	12	3	3	18
		66,7%	16,7%	16,7%	100,0%
	πάρα πολύ	19	7	2	28
		67,9%	25,0%	7,1%	100,0%
Σύνολο		38	11	5	54
		70,4%	20,4%	9,3%	100,0%

Πίνακας 1

Συμφωνείτε ότι τα βιολογικά προϊόντα είναι περισσότερο ασφαλή σε σχέση με τα μη-βιολογικά προϊόντα;

		Μέλη			Σύνολο
		Μικρές	Μεσαίες	Μεγάλες	
Βιολογικά Προϊόντα	μέτρια	10	2	1	13
		76,9%	15,4%	7,7%	100,0%
	πολύ	9	3	2	14
		64,3%	21,4%	14,3%	100,0%
	πάρα πολύ	19	6	2	27
		70,4%	22,2%	7,4%	100,0%
Σύνολο		38	11	5	54
		70,4%	20,4%	9,3%	100,0%

Πίνακας 2

Συμφωνείτε ότι η παραγωγή των βιολογικών προϊόντων είναι φιλική προς το περιβάλλον;

		Μέλη			Σύνολο
		Μικρές	Μεσαίες	Μεγάλες	
Βιολογικά Προϊόντα	μέτρια	3	0	1	4
		75,0%	,0%	25,0%	100,0%
	πολύ	20	2	1	23
		87,0%	8,7%	4,3%	100,0%
	πάρα πολύ	15	9	3	27
		55,6%	33,3%	11,1%	100,0%
Σύνολο		38	11	5	54
		70,4%	20,4%	9,3%	100,0%

Πίνακας 3

Συμφωνείτε ότι η τιμή πώλησης των βιολογικών προϊόντων είναι λογική;

		Μέλη			Σύνολο
		Μικρές	Μεσαίες	Μεγάλες	
Βιολογικά Προϊόντα	καθόλου	1	0	02	13
		100,0%	,0%	,0%	100,0%
	λίγο	13	1	2	16
		81,3%	6,3%	12,5%	100,0%
	μέτρια	21	10	3	34
		61,8%	29,4%	8,8%	100,0%
	πολύ	3	0	0	3
		100,0%	,0%	,0%	100,0%
Σύνολο		38	11	5	54
		70,4%	20,4%	9,3%	100,0%

Πίνακας 4

Γενετικά τροποποιημένα προϊόντα (GMOs)

Συμφωνείτε ότι η σήμανση των GMOs είναι απαραίτητη;

GMOs	μέτρια	Μέλη			Σύνολο
		Μικρές	Μεσαίες	Μεγάλες	
		1	0	02	13
		100,0%	,0%	,0%	100,0%
	πολύ	9	3	0	12
		75,0%	25,0%	,0%	100,0%
	πάρα πολύ	28	8	5	41
		68,3%	19,5%	12,2%	100,0%
Σύνολο		38	11	5	54
		70,4%	20,4%	9,3%	100,0%

Πίνακας 5

Συμφωνείτε ότι τα GMOs πρέπει να διατίθενται σε ξεχωριστά ράφια;

GMOs	καθόλου	Μέλη			Σύνολο
		Μικρές	Μεσαίες	Μεγάλες	
		0	02	1	13
		,0%	,0%	100,0%	100,0%
	λίγο	1	0	0	1
		100,0%	,0%	,0%	100,0%
	μέτρια	1	1	0	2
		50,0%	50,0%	,0%	100,0%
	πολύ	14	2	0	16
		87,5%	12,5%	,0%	100,0%
	πάρα πολύ	22	8	4	34
		64,7%	23,5%	11,8%	100,0%
Σύνολο		38	11	5	54
		70,4%	20,4%	9,3%	100,0%

Πίνακας 6

Συμφωνείτε ότι τα GMOs επιδεινώνουν την βιοποικιλότητα;

		Μέλη			Σύνολο
		Μικρές	Μεσαίες	Μεγάλες	
GMOs	μέτρια	2	0	02	23
		100,0%	,0%	,0%	100,0%
	πολύ	18	2	0	20
		90,0%	10,0%	,0%	100,0%
	πάρα πολύ	18	9	5	32
		56,3%	28,1%	15,6%	100,0%
Σύνολο		38	11	5	54
		70,4%	20,4%	9,3%	100,0%

Πίνακας 7

Συμφωνείτε ότι η παραγωγή των GMOs είναι φιλική προς το περιβάλλον;

		Μέλη			Σύνολο
		Μικρές	Μεσαίες	Μεγάλες	
GMOs	καθόλου	20	8	5	33
		60,6%	24,2%	15,2%	100,0%
	λίγο	16	3	0	19
		84,2%	15,8%	,0%	100,0%
	μέτρια	1	0	0	1
		100,0%	,0%	,0%	100,0%
Σύνολο		37	11	5	53
		69,8%	20,8%	9,4%	100,0%

Πίνακας 8

Συμφωνείτε ότι τα GMOs μπορούν να μειώσουν την απειλή της πείνας;

		Μέλη			Σύνολο
		Μικρές	Μεσαίες	Μεγάλες	
GMOs	καθόλου	6	7	4	17
		35,3%	41,2%	23,5%	100,0%
	λίγο	26	2	1	29
		89,7%	6,9%	3,4%	100,0%
	μέτρια	3	2	0	5
		60,0%	40,0%	,0%	100,0%
	πολύ	1	0	0	1
		100,0%	,0%	,0%	100,0%
	πάρα πολύ	1	0	0	1
		100,0%	,0%	,0%	100,0%
Σύνολο		37	11	5	53
		69,8%	20,8%	9,4%	100,0%

Πίνακας 9

Συμφωνείτε ότι τα GMOs απειλούν την ασφάλεια των τροφίμων;

		Μέλη			Σύνολο
		Μικρές	Μεσαίες	Μεγάλες	
GMOs	καθόλου	4	1	0	5
		80,0%	20,0%	,0%	100,0%
	λίγο	5	1	0	6
		83,3%	16,7%	,0%	100,0%
	μέτρια	4	0	0	4
		100,0%	,0%	,0%	100,0%
	πολύ	16	3	2	21
		76,2%	14,3%	9,5%	100,0%
	πάρα πολύ	8	6	3	17
		47,1%	35,3%	17,6%	100,0%
Σύνολο		37	11	5	53
		69,8%	20,8%	9,4%	100,0%

Πίνακας 9

Πυρηνική ενέργεια

Συμφωνείτε ότι η πυρηνική ενέργεια είναι η μια λογική πρόταση για κάλυψη των ενεργειακών αναγκών;

		Μέλη			Σύνολο
		Μικρές	Μεσαίες	Μεγάλες	
Πυρηνική ενέργεια	καθόλου	32	10	5	47
		68,1%	21,3%	10,6%	100,0%
	μέτρια	1	0	0	1
		100,0%	,0%	,0%	100,0%
	πολύ	1	0	0	1
		100,0%	,0%	,0%	100,0%
	πάρα πολύ	4	1	0	5
		80,0%	20,0%	,0%	100,0%
Σύνολο		38	11	5	54
		70,4%	20,4%	9,3%	100,0%

Πίνακας 10

Συμφωνείτε ότι η διαχείριση των πυρηνικών αποβλήτων είναι πολύ επικίνδυνη;

		Μέλη			Σύνολο
		Μικρές	Μεσαίες	Μεγάλες	
Πυρηνική Ενέργεια	καθόλου	2	0	02	23
		100,0%	,0%	,0%	100,0%
	πολύ	1	0	0	1
		100,0%	,0%	,0%	100,0%
	πάρα πολύ	35	11	5	51
		68,6%	21,6%	9,8%	100,0%
Σύνολο		38	11	5	54
		70,4%	20,4%	9,3%	100,0%

Πίνακας 11

Συμφωνείτε ότι η παραγωγή της πυρηνικής ενέργειας είναι φιλική προς το περιβάλλον;

		ΜΕΛΗ			Σύνολο
		Μικρές	Μεσσαίες	Μεγάλες	
Πυρηνική ενέργεια	καθόλου	36	11	5	52
		69,2%	21,2%	9,6%	100,0%
	λίγο	1	0	0	1
		100,0%	,0%	,0%	100,0%
	μέτρια	1	0	0	1
		100,0%	,0%	,0%	100,0%
Σύνολο		38	11	5	54
		70,4%	20,4%	9,3%	100,0%

Πίνακας 12

Ενεργειακά Φυτά & Βιοκαύσιμα

Συμφωνείτε ότι η παραγωγή των βιο-καυσίμων από ενεργειακά φυτά είναι η μια λογική πρόταση για κάλυψη των ενεργειακών αναγκών;

		Μελή			Σύνολο
		Μικρές	Μεσσαίες	Μεγάλες	
Ενεργειακά Φυτά & Βιοκαύσιμα	καθόλου	8	3	0	11
		72,7%	27,3%	,0%	100,0%
	λίγο	21	4	4	29
		72,4%	13,8%	13,8%	100,0%
	μέτρια	6	3	1	10
		60,0%	30,0%	10,0%	100,0%
	πολύ	2	1	0	3
		66,7%	33,3%	,0%	100,0%
	πάρα πολύ	1	0	0	1
		100,0%	,0%	,0%	100,0%
Σύνολο		38	11	5	54
		70,4%	20,4%	9,3%	100,0%

Πίνακας 13

Συμφωνείτε ότι οι ενεργειακές καλλιέργειες είναι φιλικές προς το περιβάλλον;

		Μέλη			Σύνολο
		Μικρές	Μεσσαίες	Μεγάλες	
Ενεργειακά Φυτά & Βιοκαύσιμα	καθόλου	12	7	1	20
		60,0%	35,0%	5,0%	100,0%
	λίγο	16	4	3	23
		69,6%	17,4%	13,0%	100,0%
	μέτρια	7	0	1	8
		87,5%	,0%	12,5%	100,0%
	πολύ	3	0	0	3
		100,0%	,0%	,0%	100,0%
Σύνολο		38	11	5	54
		70,4%	20,4%	9,3%	100,0%

Πίνακας 14

Συμφωνείτε ότι καλλιέργεια των ενεργειακών φυτών απειλεί την βιοποικιλότητα;

		Μέλη			Σύνολο
		Μικρές	Μεσσαίες	Μεγάλες	
Ενεργειακά Φυτά & Βιοκαύσιμα	καθόλου	0	1	02	13
		,0%	100,0%	,0%	100,0%
	λίγο	4	1	0	5
		80,0%	20,0%	,0%	100,0%
	μέτρια	11	7	3	21
		52,4%	33,3%	14,3%	100,0%
	πολύ	18	1	1	20
		90,0%	5,0%	5,0%	100,0%
	πάρα πολύ	5	1	1	7
		71,4%	14,3%	14,3%	100,0%
Σύνολο		38	11	5	54
		70,4%	20,4%	9,3%	100,0%

Πίνακας 15

Συμφωνείτε ότι επέκταση των ενεργειακών φυτών θα αυξήσει τις τιμές των γεωργικών προϊόντων;

		Μέλη			Σύνολο
		Μικρές	Μεσαίες	Μεγάλες	
Ενεργειακά Φυτά & Βιοκαύσιμα	μέτρια	1	12	13	3
		33,3%	33,3%	33,3%	100,0%
	πολύ	26	3	1	30
		86,7%	10,0%	3,3%	100,0%
	πάρα πολύ	11	7	3	21
		52,4%	33,3%	14,3%	100,0%
Σύνολο		38	11	5	54
		70,4%	20,4%	9,3%	100,0%

Πίνακας 16

Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ)

Συμφωνείτε ότι η τελευταία αναθεώρηση της ΚΑΠ είναι φιλική προς το περιβάλλον;

		Μέλη			Σύνολο
		Μικρές	Μεσσαίες	Μεγάλες	
Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ)	λίγο	3	0	02	33
		100,0%	,0%	,0%	100,0%
	μέτρια	2	0	1	3
		66,7%	,0%	33,3%	100,0%
	πολύ	5	1	0	6
		83,3%	16,7%	,0%	100,0%
	πάρα πολύ	26	10	3	39
		66,7%	25,6%	7,7%	100,0%
Σύνολο		36	11	4	51
		70,6%	21,6%	7,8%	100,0%

Πίνακας 17

Συμφωνείτε ότι μια φιλική προς το περιβάλλον προσαρμογή της γεωργίας απαιτεί κίνητρα (επιδοτήσεις);

		Μέλη			Σύνολο
		Μικρές	Μεσαίες	Μεγάλες	
Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ)	καθόλου	2	0	1	3
		66,7%	,0%	33,3%	100,0%
	λίγο	9	6	2	17
		52,9%	35,3%	11,8%	100,0%
	μέτρια	11	4	1	16
		68,8%	25,0%	6,3%	100,0%
	πολύ	13	1	0	14
		92,9%	7,1%	,0%	100,0%
	πάρα πολύ	3	0	1	4
		75,0%	,0%	25,0%	100,0%
Σύνολο		38	11	5	54
		70,4%	20,4%	9,3%	100,0%

Πίνακας 18

Συμφωνείτε ότι μια φιλική προς το περιβάλλον προσαρμογή της γεωργίας απαιτεί αντικίνητρα (φορολογία –πρόστιμα μη συμμόρφωσης);

		Μέλη			Σύνολο
		Μικρές	Σύνολο	Μεγάλες	
Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ)	καθόλου	3	0	2	5
		60,0%	,0%	40,0%	100,0%
	λίγο	21	7	2	30
		70,0%	23,3%	6,7%	100,0%
	μέτρια	5	2	1	8
		62,5%	25,0%	12,5%	100,0%
	πολύ	7	2	0	9
		77,8%	22,2%	,0%	100,0%
	πάρα πολύ	2	0	0	2
		100,0%	,0%	,0%	100,0%
Σύνολο		38	11	5	54
		70,4%	20,4%	9,3%	100,0%

Πίνακας 19

Η αρχή ο ρυπαίνων πληρώνει

Συμφωνείτε ότι με την λογική της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει»;

		Μέλη			Σύνολο
		Μικρές	Σύνολο	Μεγάλες	
"ο ρυπαίνων πληρώνει"	μέτρια	4	0	02	43
		100,0%	,0%	,0%	100,0%
	πολύ	17	2	4	23
		73,9%	8,7%	17,4%	100,0%
	πάρα πολύ	16	9	1	26
		61,5%	34,6%	3,8%	100,0%
Σύνολο		37	11	5	53
		69,8%	20,8%	9,4%	100,0%

Πίνακας 20

Συμφωνείτε ότι ο ρυπαίνων στιγματίζεται αποτελεσματικότερα με την χρήση προστίμων;

		Μέλη			Σύνολο
		Μικρές	Σύνολο	Μεγάλες	
"ο ρυπαίνων πληρώνει"	καθόλου	1	0	02	13
		100,0%	,0%	,0%	100,0%
	λίγο	8	3	0	11
		72,7%	27,3%	,0%	100,0%
	μέτρια	11	5	4	20
		55,0%	25,0%	20,0%	100,0%
	πολύ	14	3	1	18
		77,8%	16,7%	5,6%	100,0%
	πάρα πολύ	4	0	0	4
		100,0%	,0%	,0%	100,0%
Σύνολο		38	11	5	54
		70,4%	20,4%	9,3%	100,0%

Πίνακας 21

Συμφωνείτε ότι ο ρυπαίνων στιγματίζεται αποτελεσματικότερα με την χρήση φορολογίας;

		Μέλη			Σύνολο
		Μικρές	Σύνολο	Μεγάλες	
"ο ρυπαίνων πληρώνει"	καθόλου	1	0	02	13
		100,0%	,0%	,0%	100,0%
	λίγο	18	2	2	22
		81,8%	9,1%	9,1%	100,0%
	μέτρια	13	9	2	24
		54,2%	37,5%	8,3%	100,0%
	πολύ	4	0	0	4
		100,0%	,0%	,0%	100,0%
	πάρα πολύ	1	0	1	2
		50,0%	,0%	50,0%	100,0%
Σύνολο		37	11	5	53
		69,8%	20,8%	9,4%	100,0%

Πίνακας 22

Συμφωνείτε ότι ο έλεγχος της ρύπανσης επιτυγχάνεται αποτελεσματικότερα με την χρήση φορολογίας;

		Μέλη			Σύνολο
		Μικρές	Μεσαίες	Μεγάλες	
"ο ρύπαιναν πληρώνει"	καθόλου	2	0	1	3
		66,7%	,0%	33,3%	100,0%
	λίγο	21	2	2	25
		84,0%	8,0%	8,0%	100,0%
	μέτρια	9	9	1	19
		47,4%	47,4%	5,3%	100,0%
	πολύ	4	0	0	4
		100,0%	,0%	,0%	100,0%
	πάρα πολύ	1	0	1	2
		50,0%	,0%	50,0%	100,0%
Σύνολο		37	11	5	53
		69,8%	20,8%	9,4%	100,0%

Πίνακας 23

Συμφωνείτε ότι ο έλεγχος της ρύπανσης επιτυγχάνεται αποτελεσματικότερα με την χρήση προστίμων;

		Μέλη			Σύνολο
		Μικρές	Μεσσαίες	Μεγάλες	
"ο ρυπαίνων πληρώνει"	καθόλου	1	0	02	13
		100,0%	,0%	,0%	100,0%
	λίγο	7	3	1	11
		63,6%	27,3%	9,1%	100,0%
	μέτρια	7	5	2	14
		50,0%	35,7%	14,3%	100,0%
	πολύ	16	3	2	21
		76,2%	14,3%	9,5%	100,0%
	πάρα πολύ	7	0	0	7
		100,0%	,0%	,0%	100,0%
Σύνολο		38	11	5	54
		70,4%	20,4%	9,3%	100,0%

Πίνακας 24

Συμφωνείτε ότι γεωργία πρέπει να εξαιρεθεί από την εφαρμογή της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει»;

		Μέλη			Σύνολο
		Μικρές	Μεσσαίες	Μεγάλες	
"ο ρυπαίνων πληρώνει"	καθόλου	9	3	2	14
		64,3%	21,4%	14,3%	100,0%
	λίγο	20	6	2	28
		71,4%	21,4%	7,1%	100,0%
	μέτρια	6	1	1	8
		75,0%	12,5%	12,5%	100,0%
	πολύ	2	1	0	3
		66,7%	33,3%	,0%	100,0%
Σύνολο		37	11	5	53
		69,8%	20,8%	9,4%	100,0%

Πίνακας 25

Η αρχή της προφύλαξης

Συμφωνείτε ότι με την λογική της αρχής της προφύλαξης;

		Μέλη			Σύνολο
		Μικρές	Μεσσαίες	Μεγάλες	
Αρχής της προφύλαξης	λίγο	1	0	02	13
		100,0%	,0%	,0%	100,0%
	μέτρια	4	0	1	5
		80,0%	,0%	20,0%	100,0%
	πολύ	17	9	3	29
		58,6%	31,0%	10,3%	100,0%
	πάρα πολύ	16	2	1	19
		84,2%	10,5%	5,3%	100,0%
Σύνολο		38	11	5	54
		70,4%	20,4%	9,3%	100,0%

Πίνακας 26

Συμφωνείτε ότι η διαχείριση της αβεβαιότητας συνηγορεί στην επέκταση της λογικής «δοκιμής - λάθους» (trial& error);

		Μέλη			Σύνολο
		Μικρές	Μεσσαίες	Μεγάλες	
Αρχής της προφύλαξης	καθόλου	1	0	02	13
		100,0%	,0%	,0%	100,0%
	λίγο	2	0	0	2
		100,0%	,0%	,0%	100,0%
	μέτρια	22	9	5	36
		61,1%	25,0%	13,9%	100,0%
	πολύ	8	2	0	10
		80,0%	20,0%	,0%	100,0%
	πάρα πολύ	4	0	0	4
		100,0%	,0%	,0%	100,0%
Σύνολο		37	11	5	53
		69,8%	20,8%	9,4%	100,0%

Πίνακας 27

Συμφωνείτε ότι η διαχείριση της αβεβαιότητας συνηγορεί στην επέκταση της ποσοτικοποίησης τόσο των (πιθανών) κινδύνων όσο και των (πιθανών) ωφελειών;

		Μέλη			Σύνολο
		Μικρές	Μεσαίες	Μεγάλες	
Αρχής της προφύλαξης	λίγο	4	5	1	10
		40,0%	50,0%	10,0%	100,0%
	μέτρια	20	2	4	26
		76,9%	7,7%	15,4%	100,0%
	πολύ	9	4	0	13
		69,2%	30,8%	,0%	100,0%
	πάρα πολύ	4	0	0	4
		100,0%	,0%	,0%	100,0%
Σύνολο		37	11	5	53
		69,8%	20,8%	9,4%	100,0%

Πίνακας 28

Συμφωνείτε ότι το «βάρος της απόδειξης ενός ισχυρισμού το φέρει αυτός/η που το θέτει τον ισχυρισμό»;

		Μέλη			Σύνολο
		Μικρές	Μεσαίες	Μεγάλες	
Αρχής της προφύλαξης	μέτρια	0	02	2	23
		,0%	,0%	100,0%	100,0%
	πολύ	13	6	3	22
		59,1%	27,3%	13,6%	100,0%
	πάρα πολύ	23	5	0	28
		82,1%	17,9%	,0%	100,0%
Σύνολο		36	11	5	52
		69,2%	21,2%	9,6%	100,0%

Πίνακας 29

Πηγή: επεξεργασία της συγγραφέως

Ξένη Βιβλιογραφία

Clark G (1998), *Non Governmental Organizations and Politics in the Developing World*, *Political studies* 46:36-52

European Commission, *Transformation of Environmental Activism, a project funded by the Directorate General xll (contract No. ENV4-CT97-0514)*

European Commission (2001), *EU Enlargement and Multilevel Governance in European Regional and Environment Policies: Patterns of Institutional Learning, Adaptation and Europeanization among Cohesion Countries (Greece, Ireland, and Portugal) and Lessons for New Members (Hungary and Poland):*

Dreiling M., Wolf B. (2001), *Environmental Organizations and political strategy*,

kaldor M.(2003),*civil society and Accountability*, *journal of Human Development* 4,p5-27

Kousis M. della Porta D., Jimenez M. (2008), *Southern European Environmental Movements, in comparative perspective*, *American Behavioral Scientist*, Vol. 51 ,Number 11 July 2008 ,pp. 1627-1647,

Sklias P. (1999), *Non Governmental Organizations and the International Political Economy with special reference to the European Union s Development Policy*, *Anubis* , Athens

O'Neill, M. (1990) *"The Third America: the Emergence of the Non-Profit Sector in the United States* San Francisco: *Jossey-BassClark"*.

Wahl, P. (1997) *"Mythos und Realitat intrenationaler Zivilgesellschaft"* στο Altvater, E., et. al. *"Vernetzt und verstrickt. Nichtregierungsorganisationen als gesellschaftliche Produktivkraft"*, *Munster*.

Stromquist, N. (2002), *"NGO in a New Paradigm of Civil Society"*, *Current Issues in Comparative Education*, *Teachers College University*.

Ελληνική Βιβλιογραφία

- Βουτηράκης Μ.(2005) , *Η Αρχή της Προφύλαξης και Προληπτικής Δράσης για την Προστασία του Περιβάλλοντος στην Κοινότητα* , 1(11):1627-1647
- Δουκάκης Α, Λιάπη Μ, Κυλάκου Κ.(2004)*θεσμικοί σχηματισμοί και κοινωνικό πεδίο: ρόλος των ΜΚΟ και της κοινωνίας των πολιτών στη διαμόρφωση των πολιτικών σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, μελέτη του Κέντρου Γυναικείων Μελετών και Ερευνών, Αθήνα*
- Ζήσης Ι. (2003), *Πράσινο Επιχειρείν. Μελέτη του Υπουργείου Περιβάλλοντος σε συνεργασία με την ΜΚΟ "Σόλων"* σελ.143-160
- ΙΣΤΑΜΕ(2006), *Ο ρόλος και Συμμετοχή των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στα Μοντέλα Διακυβέρνησης του Μέλλοντος. Προτάσεις για προσαρμογή στα πλαίσια της ελληνικής εμπειρίας, ίδρυμα Ανδρέας Παπανδρέου, Αθήνα*
- Καλαμαράς Η.(2002), *Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις στην Ελλάδα: Επισημαίνοντας θετικά και αδυναμίες στο δρόμο προς την ωριμότητα . Διπλωματική εργασία , Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών « Διεθνής και Ευρωπαϊκές Σπουδές» Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης & Δημόσιας Διοίκησης, Πανεπιστήμιο Αθηνών*
- Κοντορίνης Κ.,(2010) *Το πλαίσιο άσκησης Κοινωνικής Πολιτικής από την Τοπική Αυτοδιοίκηση της Σουηδίας. Δίκτυο Ελλήνων Αιρετών Αυτοδιοίκησης της Ευρώπης .*
- Κουταλάκης Χ .(2006),*Κράτος, κοινωνία των πολιτών και συμφέροντα. Σύγκρουση, διαπραγμάτευση και συμμετοχή σε νέες μορφές περιβαλλοντικής διακυβέρνησης, Διεθνής και Ευρωπαϊκή πολιτική,σς.210-212*
- Λαζαρέτου θ. (2002). *Περιβαλλοντικά Προβλήματα και Δίκαιο. Μελέτη του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Χωροταξίας , του ΕΚΚΕ και της Γενικής Γραμματείας Νέας Γενιάς σελ.16-25*
- Μπίμπα Κ. (2009) *Δράσεις των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. Η περίπτωση της WWF Ελλάς και Greenpeace. Θετικές επεμβάσεις και διαφοροποιήσεις*
- Μποτετζαγιάς Ι.(2008). *ΜΚΟ Κοινωνία των πολιτών, μια προβληματική σχέση: η περίπτωση των ελληνικών Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης τχ.27, Μάιος ,σλς 71-85*
- Μποτετζαγιάς Ι. (2008) *Οι έλληνες, η ανησυχία για το περιβάλλον και οι μη Κυβερνητικές περιβαλλοντικές οργανώσεις, Η κοινή γνώμη στην Ελλάδα 2007. Βουλευτικές εκλογές, κομματικό σύστημα, πολιτική κουλτούρα, Αριστερά/Δεξιά σήμερα. Σαββάλας, Αθήνα*
- Μποτετζαγιάς Ι. (2006) *ΜΚ-ΠΟ και Κοινωνία των Πολιτών στην Ελλάδα μια προβληματική σχέση, Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης, Μάιος 2006, Αθήνα, σελς. 71-95*
- Μποτετζαγιάς Ι. ,Καραμίχας Γ. (2008) *Περιβαλλοντική Κοινωνιολογία. Εκδόσεις Κριτική σελς. 141-162.*

Σπανού Κ.(1995) *Οι απαρχές της περιβαλλοντικής πολιτικής στην Ελλάδα. Η δυναμική της Πολιτικο-διοικητικής ατζέντας στη διάρκεια της δικτατορίας Κοινωνικές διεκδικήσεις και Κρατικές πολιτικές* εκδ. Σάκουλα Αθήνα σελ.115-117

Χατζηπλάτων Μ. , *Μια Οικονομική Προσέγγιση Στην Αρχή της Προφύλαξης . Δικηγόρος Υποψήφια Διδάκτωρ Τμήματος Μ.Ι.Θ.Ε. Πανεπιστήμιο Αθηνών* σελς 3-5

Δημοσιεύσεις σε εφημερίδες

Μπουμπούκα Α.(2007),*Εθελοντές με το σταγονόμετρο, Κυριακάτικη, 07/10/2007*

Γιούτσος Α.(2008), *Τα οφέλη της Πυρηνικής Ενέργειας., Πρώτο Θέμα ,1/6/2008*

Γεράνιος Α, (2008), *Τα Προβλήματα της Πυρηνικής Ενέργειας. Πρώτο Θέμα , 1/6/2008*

Λιακοπούλου Χ.(2008) *Εναλλακτικές Λύσεις ή νέα Προβλήματα, Πρώτο Θέμα, 1/6/2008*

Ιστοσελίδες

Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών

http://www.ekke.gr/estia/gr_pages/gr_index.htm

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Κομισιόν)

<http://cordis.europa.eu/data/PROJ>

Ινστιτούτο Έρευνας της Κοινής Γνώμης

WWW.vprc.gr

Wwf Ελλάδος

<http://climate.wwf.gr/index.php>

Σχολή Εφαρμοσμένων Μαθηματικών και Φυσικών Επιστημών

www.semfe.gr

Τδρμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών

www.iobe.gr

The Regional Environmental Center

<http://www.rec.org/positions.php>

Περιβαλλοντική Ομάδα Κρήτης

<http://www.ecocrete.gr>

Ισταμε

<http://www.istame-arapandreou.gr/>

